

**Profilaktyka uzależnień w gminach
województwa opolskiego w 2022 r.**

RAPORT WOJEWÓDZKI 2023

dr Michał Wanke, Dariusz Zawora

Uniwersytet Opolski

Opole, lipiec 2023

(wersja 13.07.2023 r.)

Spis treści

Wprowadzenie: o badaniu i jego realizacji

Gminy objęte badaniem i metoda realizacji

Realizacja programów profilaktycznych

Realizacja programów profilaktycznych w jednostkach edukacyjnych

Realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych

Rodzaje rekomendowanych programów profilaktycznych

Programy rekomendowane, a kompetentni realizatorzy

Realizacja nierekomendowanych (autorskich) programów profilaktycznych

Ewaluacja realizowanych programów profilaktycznych

Działania profilaktyczne realizowane za pośrednictwem internetu

Wsparcie grup i środowisk społecznych.

Rozwój profesjonalnej profilaktyki uzależnień

Wsparcie oddolnych inicjatyw społecznych

Kompetencje osób realizujących działania profilaktyczne

Oszacowanie problemu uzależnień

Współpraca w obszarze profilaktyki uzależnień

Plany wsparcia działań w roku 2023

Nowe substancje psychoaktywne

Działania profilaktyczne planowane w roku 2023

Mocne i słabe profilaktyki w 2022 roku

Mocne strony profilaktyki

Słabe strony profilaktyki

Działania związane z redukcją szkód w profilaktyce

Działania profilaktyczne w zakresie redukcji szkód do realizacji w przyszłości

Zapotrzebowanie na szkolenia

Współpraca z UMWO

Profilaktyka i zwalczanie HIV i AIDS

Przedsięwzięcia dotyczące zdrowia psychicznego

Podsumowanie

Aneks 1

Aneks 2

Wprowadzenie: o badaniu i jego realizacji

Ponownie, w raporcie wojewódzkim udało się zgromadzić dane ankietowe z wszystkich gmin regionu. Temat działań profilaktycznych w obszarze uzależnień od substancji psychoaktywnych i czynności od kilku edycji jest rozszerzany o kwestie związane z profilaktyką zdrowia psychicznego i innymi działaniami prowadzonymi w gminach w powiązanych tematycznie polach. Badanie i analiza skupiają się na działalności samorządów (gmin) w tych zakresach, ale także ich postrzeganiu zjawisk oraz aktywności w tych obszarach tematycznych. Prezentowane dane dotyczą roku 2022.

W tym roku zaprzestano już zadawania pytań o skutki pandemii Covid-19 i aktywności związanej z neutralizacją jej efektów. Natomiast wprowadzono szereg pytań dotyczących wprost profilaktyki zdrowia psychicznego i związanych z nimi potrzeb w gminach. Od kilku lat w badaniu wojewódzkim akcentuje się wątek zapotrzebowania w zakresie kompetencji, współpracy i wymiany informacji. W tym sensie raport stanowi i przegląd sytuacji w gminach i mapę ich zapotrzebowania.

Konsekwentnie, kluczowe procesy przedstawia się w tym raporcie w perspektywie historycznej, tak by naszkicować tendencje, procesy i zmiany - tak, żeby rok ubiegły (2022) przedstawić na tle ostatnich 10 lat realizacji badania (od 2012) w tej formie.

Gminy objęte badaniem i metoda realizacji

Tak jak w ubiegłorocznej edycji i w poprzednich realizacjach, badanie zostało zrealizowane przy pomocy kwestionariusza ankiety internetowej rozсланego do wszystkich gmin województwa opolskiego. W ostatnich latach ta formuła generuje pełny zwrot i dlatego omówienie dotyczy całego województwa - wszystkich jego gmin. W przypadku niektórych zmiennych w raporcie prezentowane są wieloletnie trendy i należy brać poprawkę, na fakt, że nie we wszystkich wcześniejszych badaniach brały udział wszystkie gminy WO. Niemniej jednak, od 2016 r. raport dotyczy wszystkich jednostek samorządu (na poziomie gminy), a zestawienie uczestnictwa w latach ubiegłych prezentuje się następująco:

- 2012 - 66 gmin;
- 2013 - 71 gmin;
- 2014 - 68 gmin;
- 2015 - 69 gmin;

- 2016-2021 - 71 gmin.

Kwestionariusz ankiety został udostępniony przedstawicielom wszystkich gmin województwa opolskiego przez hyperlink przesłany przy użyciu Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (EPUAP). W dniach od 18. kwietnia do 16. maja 2023 r. osoby wyznaczone przez gminy udzielały odpowiedzi w kwestionariuszu online. Gminy skategoryzowano w klasach: wiejskie, wiejsko-miejskie i miasta-siedziby powiatów. Wszystkie gminy - uczestniczki badania przedstawia tabela nr 1.

Tabela 1: Gminy województwa opolskiego biorące udział w badaniu - ze względu na rodzaj.

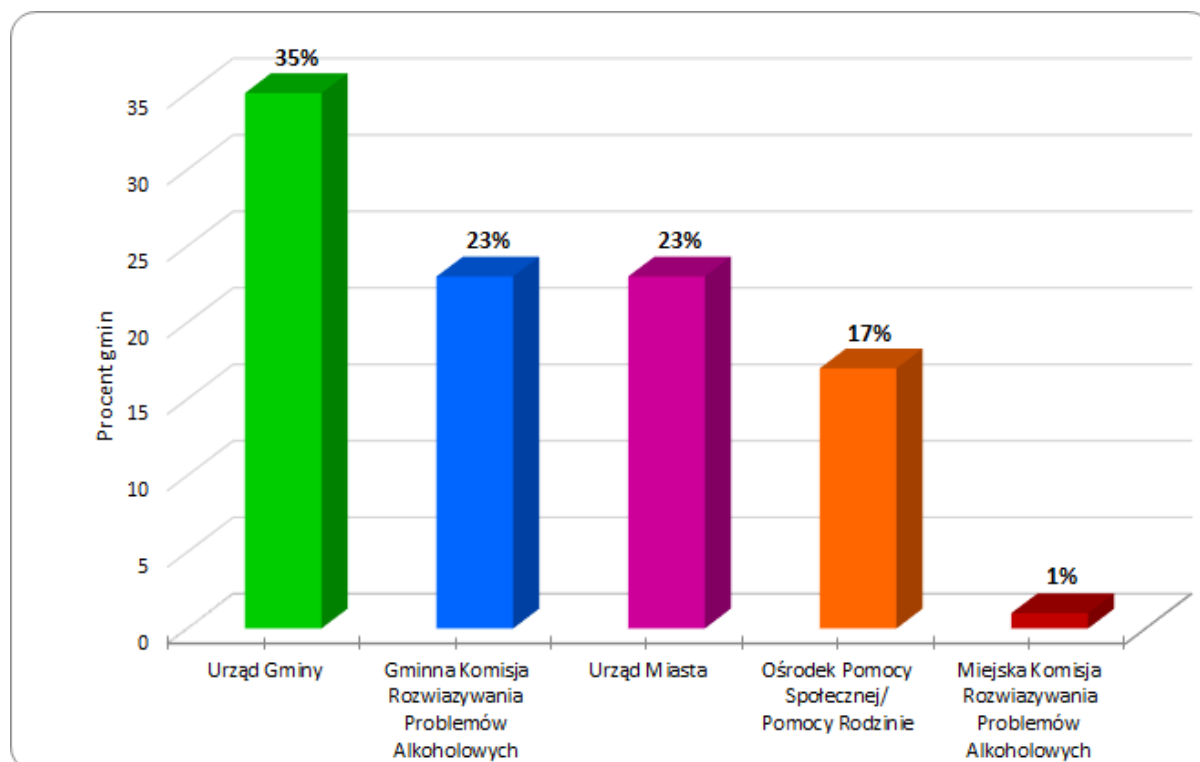
Gminy wiejskie:
Bierawa, Branice, Chrzęstowice, Cisek, Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Domaszowice, Izbicko, Jemielnica, Kamiennik, Komprachcice, Lasowice Wielkie, Lubrza, Lubsza, Łambinowice, Łubniany, Murów, Olszanka, Pakosławice, Pawłowiczki, Pokój, Polska Cerekiew, Popielów, Radłów, Reńska Wieś, Rudniki, Skarbimierz, Skoroszyce, Strzeleczyki, Świerczów, Tarnów Opolski, Turawa, Walce, Wilków, Zębowice
Gminy wiejsko - miejskie:
Baborów, Biała, Byczyna, Dobrodzień, Głogówek, Głuchołazy, Gogolin, Grodków, Gorzów Śląski, Kietrz, Kolonowskie, Korfantów, Leśnica, Lewin Brzeski, Niemodlin, Otmuchów, Ozimek, Paczków, Praszka, Prószków, Tułowice, Ujazd, Wołczyn, Zawadzkie, Zdzieszowice
Gminy - siedziby powiatów:
Brzeg, Głubczyce, Kędzierzyn - Koźle, Kluczbork, Krapkowice, Namysłów, Nysa, Olesno, Opole, Prudnik, Strzelce Opolskie

Omawiane badanie realizuje się w województwie opolskim przy użyciu takiego samego kwestionariusza ankiety, który ma stały rdzeń pytań umożliwiających wieloletnie porównania. Jednak, co roku jest on dostosowywany do aktualnych potrzeb. W porównaniu z rokiem 2021 zrezygnowano z pytań o działania profilaktyczne i skutki pandemii Covid-19, a uzupełniono go pytaniami o potrzeby w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego wybranych grup populacji.

Badacze monitorowali na bieżąco postęp realizacji badania i reagowali na pytania lub brak aktywności przedstawicieli gmin. Korzystano z kontaktu telefonicznego i elektronicznego. Gminy decydowały się na delegację wypełniania do rozmaitych jednostek (ilustruje to wykres

1.). Przede wszystkim odpowiedzi udzieliły same urzędy gmin (ponad $\frac{1}{3}$) i urzędy miasta (dalsza niemal $\frac{1}{4}$), ale także gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych (kolejna $\frac{1}{4}$) lub ośrodki pomocy społecznej, których zaangażowanie nieco wzrasta na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 1: Jednostki wypełniające ankietę.

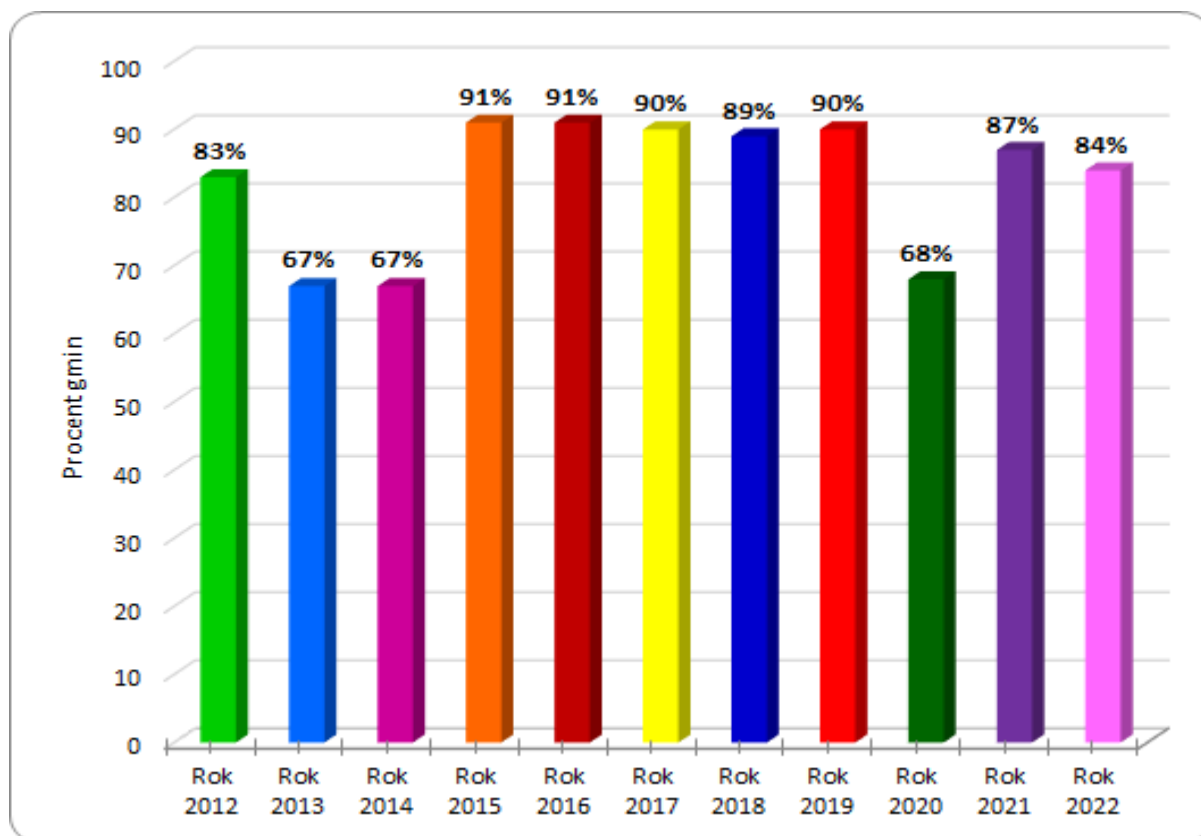
Realizacja programów profilaktycznych

Realizacja programów profilaktycznych w jednostkach edukacyjnych

Realizacja działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od substancji oraz uzależnieniom behawioralnym, wydaje się być niemożliwa bez udziału i wsparcia ze strony jednostek edukacyjnych na wszystkich etapach edukacji. Profilowanie zdrowego stylu życia oraz psychoedukacja w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom wymaga interwencji w przypadku dzieci i młodzieży na wszystkich poziomach edukacji, a najczęściej już w początkowych jej etapach. Działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej kierowane są niejednokrotnie do dzieci i ich rodziców w wieku przedszkolnym. Jednostki edukacyjne stanowią po prostu najlepszą bazę do wdrażania programów profilaktycznych. Ze względu

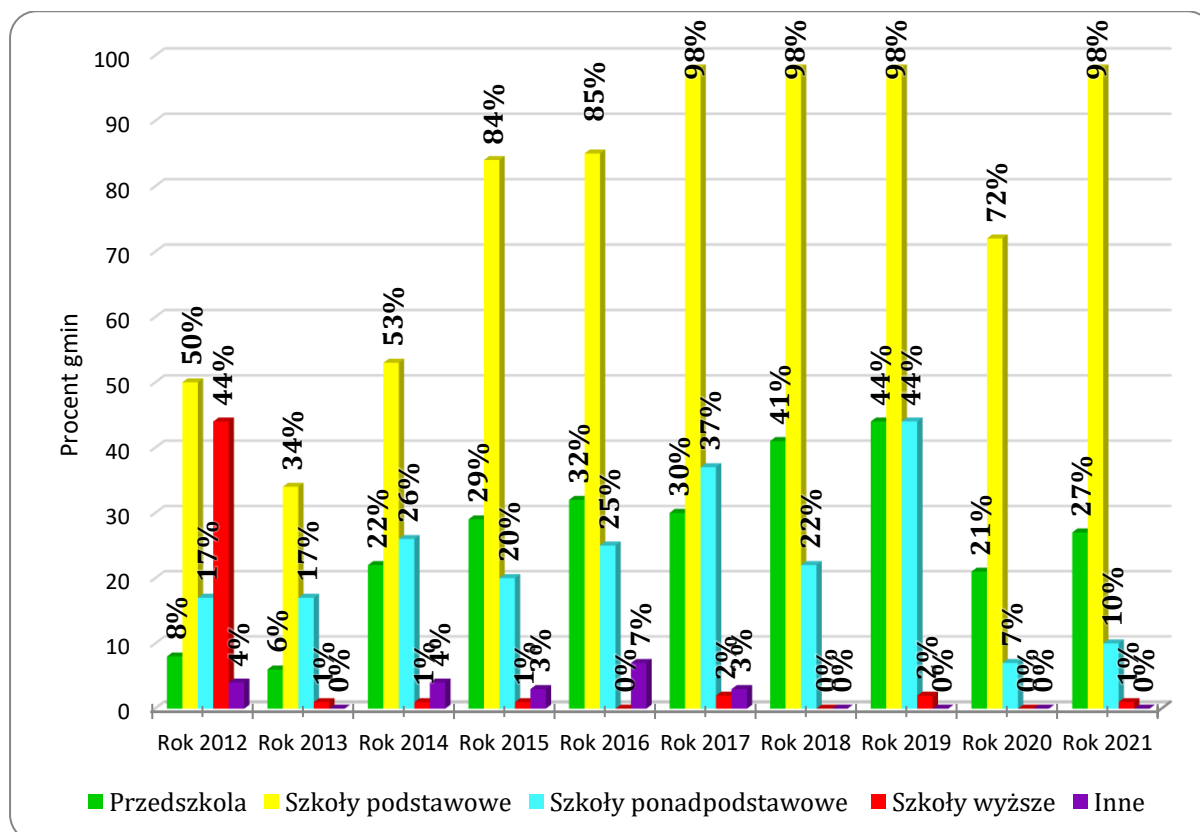
na łatwy dostęp do szerokiego grona odbiorców, działania profilaktyczne w jednostkach edukacyjnych są jedną z najczęściej wspieranych form działań edukacyjnych w gminach województwa opolskiego.

Wykres 2: Procent gmin realizujących (wspierających realizację) programy profilaktyczne w jednostkach edukacyjnych w latach 2012-2021.

Działania profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych w roku 2022 były wspierane przez 84% gmin województwa opolskiego (wyk.2). Odsetek ten w porównaniu z rokiem 2021 spadł o 3 punkty procentowe, a porównując go ze szczytem osiąganym w latach 2015-2016 o 7 punktów, jednak warto zauważyć, że od roku 2015 nie był on niższy niż 80%. Wyjątek stanowi jedynie rok 2020, ale należy pamiętać, że ze względu na wybuch pandemii Covid-19 w Polsce, rok temu był rokiem szczególnym, jeśli chodzi o realizację działań edukacyjnych w całym kraju. Cieszyć może zatem fakt, że działania profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom prowadzone w jednostkach edukacyjnych są niezmiennie wspierane przez większość gmin województwa opolskiego.

Wykres 3: Procent gmin realizujących programy profilaktyczne w jednostkach edukacyjnych w latach 2012-2022 (podział ze względu na typ jednostki).

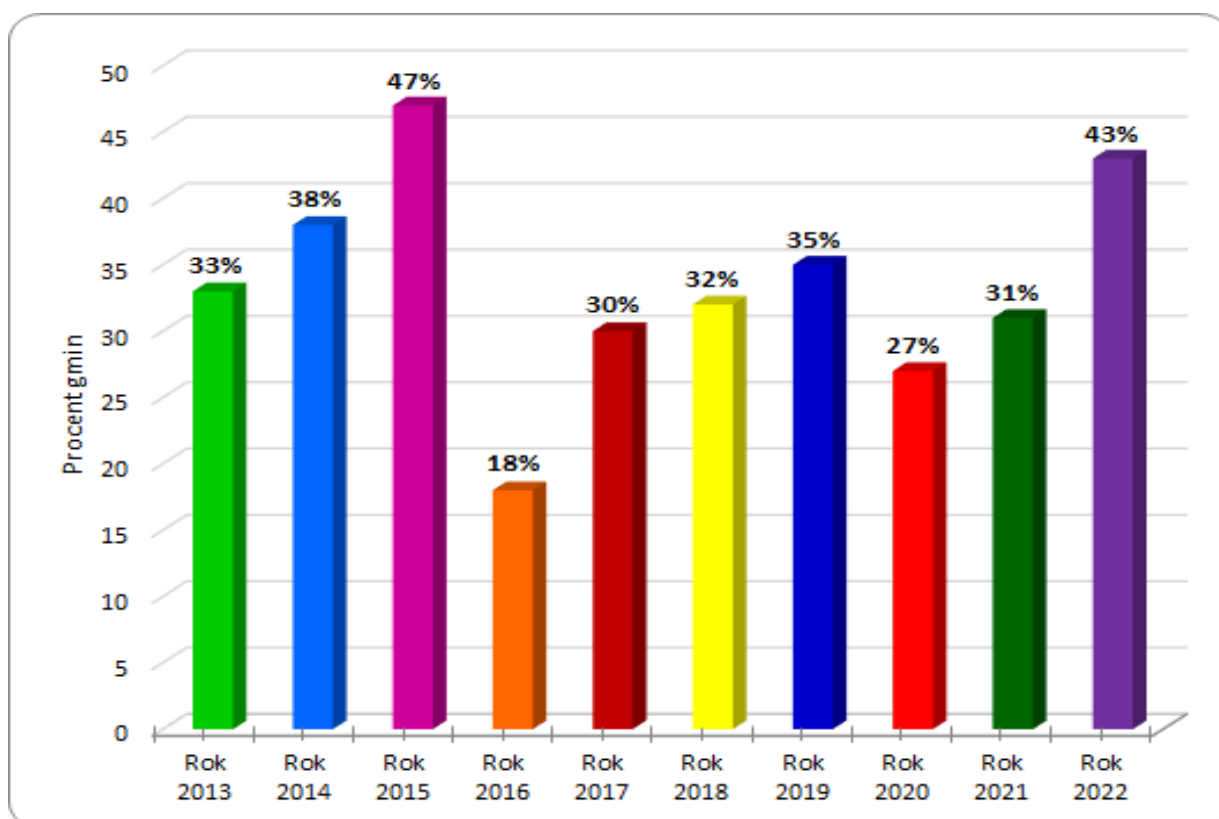
W porównaniu z rokiem 2021, w roku 2022 zaobserwowano nagły spadek realizacji działań profilaktycznych z zakresu uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych w szkołach podstawowych (wyk. 3). Liczba gmin deklarujących wsparcie tego typu działań realizowanych w szkołach podstawowych spadła bez mała o 40%. W przypadku jednostek edukacyjnych pozostałych szczebli edukacji zmiana procentowa wydaje się być nieistotna. Co trzecia gmina województwa opolskiego zadeklarowała pomoc w realizacji działania profilaktycznych w jednostkach przedszkolnych, a co dziesiąta w szkołach ponadpodstawowych. Jedynie dwa procent gmin - co wynika z liczby jednostek edukacyjnych tego typu na terenie województwa opolskiego - wsparła w 2022 roku działania z zakresu profilaktyki uzależnień w szkołach wyższych.

Realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych

Działania z zakresu profilaktyki uzależnień, w odróżnieniu od działań edukacyjnych lub promujących tzw. zdrowy styl życia, różnią się głównie tym, że w przypadku tych pierwszych kontrolowane są czynniki wpływające na pojawienie się niepożądanych zjawisk (tzw. czynniki ryzyka) oraz te, które im przeciwdziałają (tzw. czynniki chroniące). Kontrola ta

odbywa się głównie poprzez realizację badań ewaluacyjnych realizowanych programów. W Polsce został stworzony spójny i obiektywny system rekomendacji programów profilaktycznych opracowany przez instytucje, które od lat zajmują się szeroko pojętą profilaktyką, w różnych obszarach prewencji uzależnień, na różnych poziomach działania i obejmujących różne grupy społeczne. Opracowany przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (dawniej osobne: Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwową Agencję Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym) i Ośrodek Rozwoju Edukacji, Psychiatrii i Neurologii, system rekomendacji programów profilaktycznych pozwala na bezpieczną, rzetelną i skuteczną realizację działań profilaktycznych prowadzonych w jednostkach edukacyjnych, jak i poza nimi.

Wykres 4: Procent gmin deklarujących realizację rekomendowanych programów profilaktycznych na ich terenie w latach 2012-2022.

W 2022 roku aż 43% gmin województwa opolskiego zadeklarowało udzielenie wsparcia dla działań profilaktycznych polegających na realizacji programów rekomendowanych z zakresu profilaktyki uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych. W dziesięcioletniej historii badań, jest to drugi najwyższy wynik. Warto również odnotować tendencję wzrostową

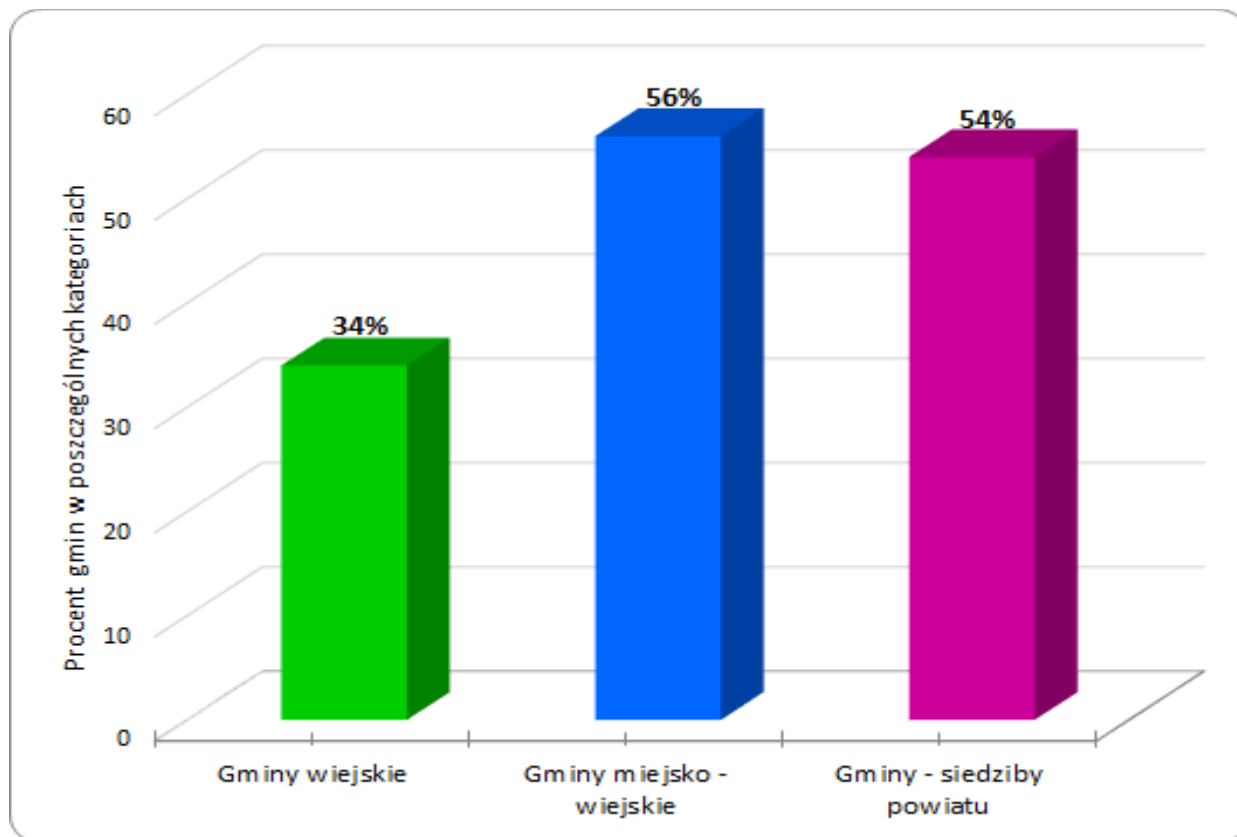
w zakresie udzielanego wsparcia dla realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych przez gminy w ostatnich trzech latach (wyk.4).

Tabela 2: Wyjaśnienia dot. nie realizowania programów rekomendowanych.

Wyjaśnienie	liczba odpowiedzi			procent gmin		
	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Epidemia Covid-19	34	13	1	59%	29%	3%
Brak środków finansowych na realizację programów rekomendowanych. Zbyt wysokie koszty realizacji.	8	16	14	14%	36%	41%
Realizowano inne programy	7	6	7	12%	13%	18%
Brak kompetentnych realizatorów	5	2	2	9%	4%	5%
Małe zainteresowanie szkół programami rekomendowanymi	3	4	6	5%	9%	15%
Inne przyczyny	1	4	9	2%	9%	23%

Jak co roku, zapytano uczestników badania o przyczyny wspierania działań profilaktycznych, polegających na realizacji programów rekomendowanych. Najczęstszym uzasadnieniem (41% wszystkich deklaracji) okazały się wysokie koszty realizacji tego rodzaju działań oraz brak środków finansowych na pokrycie kosztów tego typu działań. W następnej kolejności gminy deklarowały takie przyczyny jak: udzielenie wsparcia na realizację programów rekomendowanych (18% gmin) oraz małe zainteresowanie ze strony szkół realizacją programów rekomendowanych (15% gmin). Jedynie 5% gmin województwa opolskiego, jako przyczyny braku wsparcia dla realizacji programów rekomendowanych podaje brak kompetentnych realizatorów, a 3 % gmin wciąż wskazuje stan epidemii Covid-19 (tab. 2).

Wykres 5: Procent gmin (w poszczególnych kategoriach) wspierających realizację rekomendowanych programów profilaktycznych w roku 2022 (podział ze względu na typ gmin).

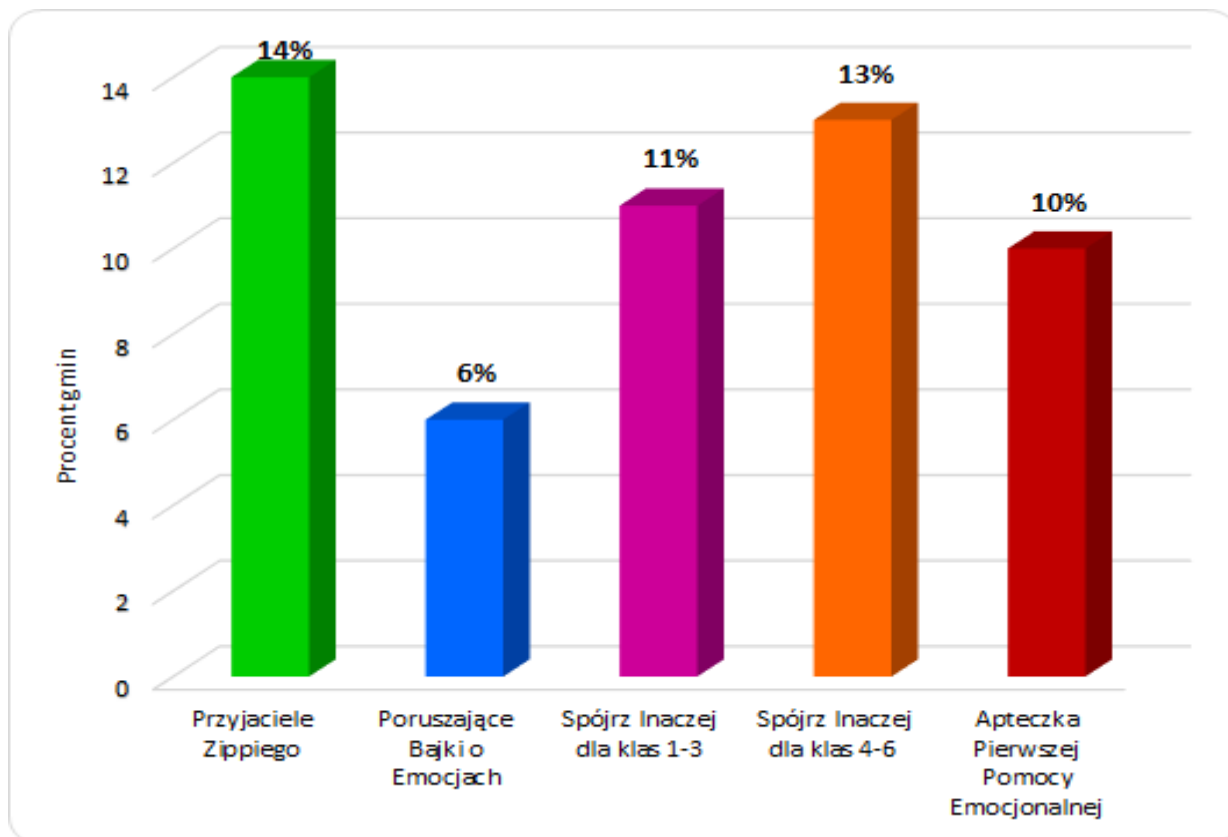
W 2022 roku realizację rekomendowanych programów profilaktycznych wspierały w dużym stopniu gminy miejsko-wiejskie, prawie co szósta gmina tego typu zadeklarowała udzielenie wsparcia dla tego typu działań profilaktycznych. Podobny odsetek (54%) stanowiły gminy - siedziby powiatu. Najrzadziej tego rodzaju wsparcia dokonywały gminy wiejskie, jedynie co trzecia z nich zadeklarowała udzielenie wsparcia dla realizacji programów profilaktycznych, które były programami rekomendowanymi (wyk. 5).

Rodzaje rekomendowanych programów profilaktycznych

Strategie profilaktyczne z zakresu promocji zdrowia kierowane są na ogół do najmłodszych grup społecznych oraz ich rodziców i opiekunów. Swym działaniem obejmują one również wychowawców, grono pedagogiczne, a niejednokrotnie całe rodziny. Strategie profilaktyczne z zakresu promocji zdrowia za główny cel obierają wyposażenie beneficjentów w umiejętności, wiedzę i kompetencje, które w przyszłości pozwolą im na radzenie sobie w sytuacjach trudnych, wspierają asertywność beneficjentów oraz promują zdrowy styl życia. Realizacja programów profilaktycznych z zakresu promocji zdrowia jest zatem kluczową

formą działań profilaktycznych, ponieważ pozwala na wykształcenie u najmłodszych grup odbiorców tego rodzaju kompetencji, które będą stanowiły ich siłę i potencjał w obronie przed uzależnieniem się od substancji lub zachowań ryzykownych w przyszłości.

Wykres 6: Procent Gmin wspierających realizację wybranych rekomendowanych programów profilaktycznych w zakresie promocji zdrowia w 2022 r.

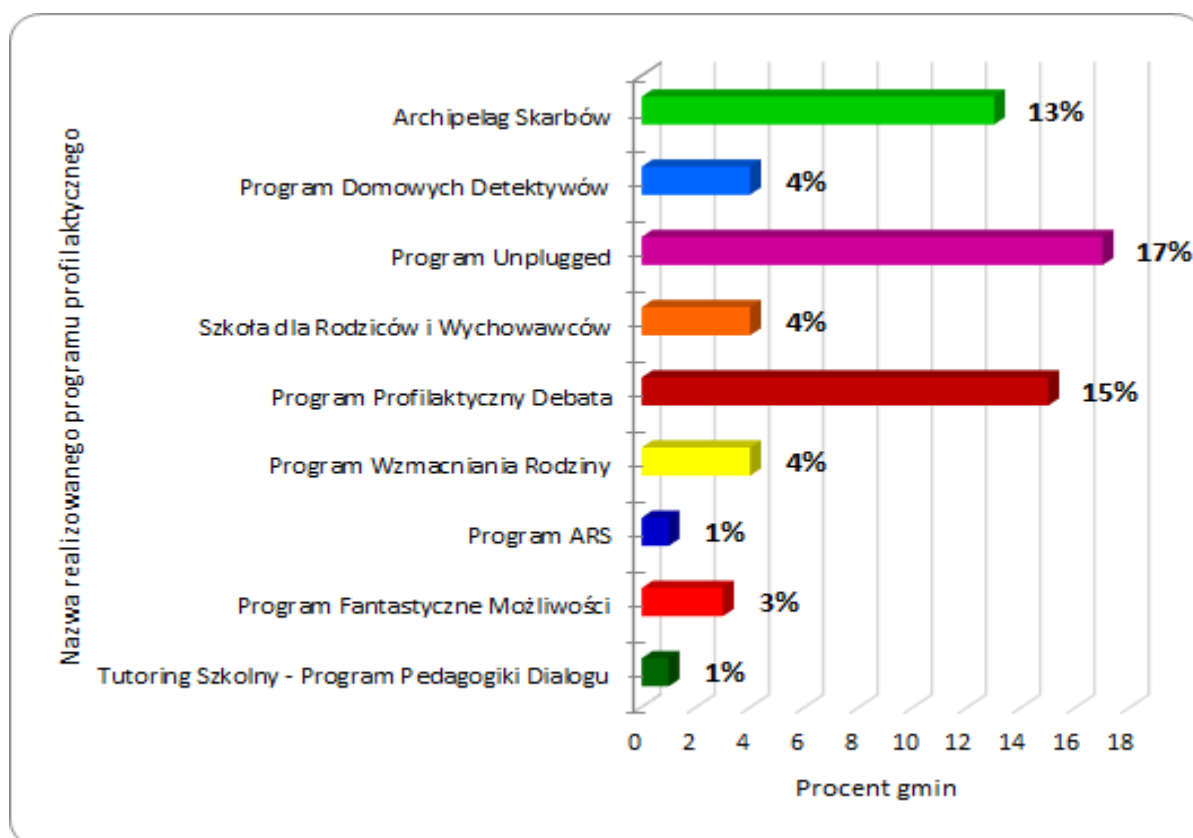

W 2022 roku, najczęściej wspieranym w realizacji rekomendowanym programem profilaktycznym był program "Przyjaciele Zippiego". W odróżnieniu od ubiegłego roku (kiedy 6% gmin województwa opolskiego wsparło realizację tego programu w roku 2021), w tym aż 14% gmin wsparło realizację tego programu. Niezmiennie od kilku lat wspierana jest realizacja programów "Spójrz inaczej" dla klas 1-3 i 4-6, odpowiednio w 2022 roku wsparło jego realizację 11% i 13% gmin województwa opolskiego. Co dziesiąta gmina województwa wsparła program "Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej", a 6% gmin wsparło realizację programu "Poruszające Bajki o Emocjach" (wyk. 6).

Profilaktyka uniwersalna w swym działaniu obejmuje wszystkie te strategie, które odpowiadają na zagrożenia znane i szeroko rozpowszechnione w społeczeństwie, jak uzależnienia od substancji, zachowania agresywne, przemoc itp. Kierowane są one do

wszystkich grup społecznych bez względu na wiek i inne charakterystyki. Nie identyfikują również stopnia zagrożenia występowania zjawisk niepożądanych u poszczególnych beneficjentów. Głównym celem działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej jest opóźnienie inicjowania zachowań ryzykownych, wzmacnianie czynników ochronnych i niwelowanie czynników ryzyka, które wpływają na ich występowanie.

Wykres 7: Procent gmin wspierających realizację wybranych rekomendowanych programów profilaktycznych w zakresie profilaktyki uniwersalnej w 2022 r.

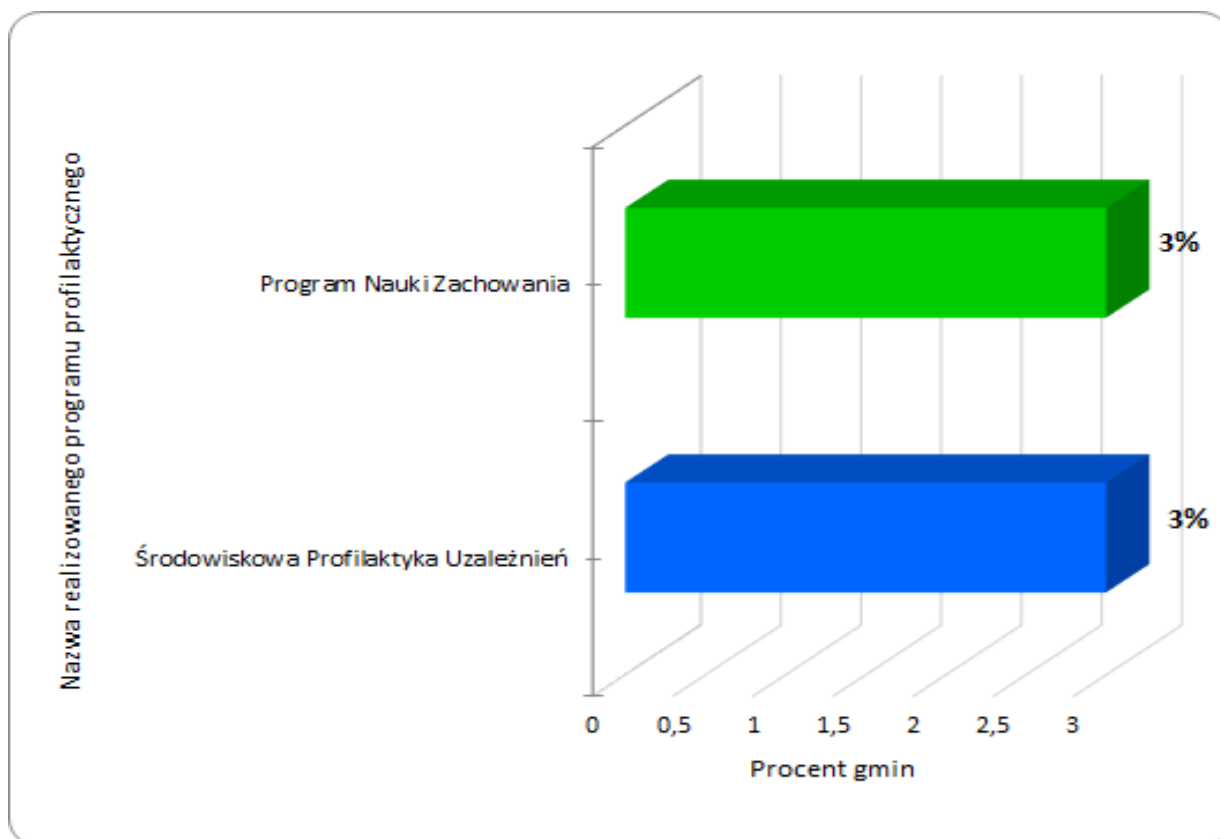

Podobnie jak w roku 2021, również w roku 2022 najchętniej wspieranym programem z zakresu profilaktyki uniwersalnej był program “Unplugged”. Wsparcia dla realizacji tego programu udzieliło 17% gmin województwa opolskiego. Równie chętnie wspieranym programem okazał się program “Program Profilaktyczny Debata”, prawie co szоста gmina woj. opolskiego udzieliła wsparcia w realizacji tego programu w roku 2022. Trzecim najczęściej wspieranym programem profilaktycznym był program “Archipeląg skarbów” (13% gmin). Rzadziej wspieranymi programami z zakresu profilaktyki uniwersalnej były programy “Program Domowych Detektywów”, “Szkoła Rodziców i Wychowawców”, “Program

Wzmacniania Rodziny” (po 4% gmin udzieliło wsparcia dla realizacji tych programów). Najbardziej wspieranymi programami wg deklaracji gminy były programy “ARS” i “Tutoring Szkolny”, którym wsparcia udzieliło około 1% gmin (wyk. 7).

Strategie profilaktyki selektywnej kierowane są do grup społecznych, co do których zachodzi podejrzenie o szczególnej podatności na wpływ czynników ryzyka związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych. W takich grupach znajdują się najczęściej osoby młode, które mają już pierwsze doświadczenia w używaniu substancji lub realizacji innych zachowań ryzykownych. Strategie profilaktyki uniwersalnej mają za zadanie minimalizowanie lub całkowitą eliminację czynników ryzyka, jak również wzmocnienie czynników chroniących wpływających na inicjowanie zachowań ryzykownych, poprzez kształtowanie zachowań normatywnych, promocję zdrowego stylu życia, poprawę funkcjonowania psychicznego, a w szczególności emocjonalnego beneficjentów.

Wykres 8: Procent gmin wspierających realizację wybranych rekomendowanych programów profilaktycznych w zakresie profilaktyki selektywnej w 2022 roku.

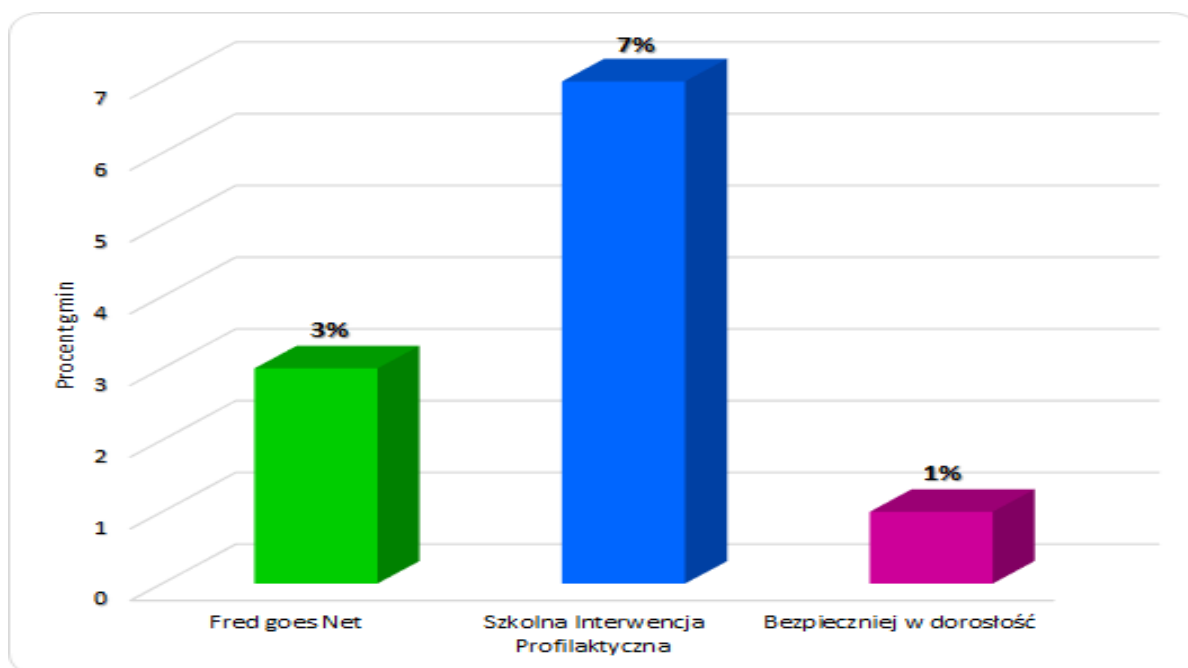

W zakresie strategii profilaktyki selektywnej, w roku 2022 gminy województwa opolskiego rzadko wspierały działania polegające na realizacji rekomendowanych programów

profilaktycznych. Jedynie 3% gmin województwa opolskiego wsparło programy z zakresu profilaktyki selektywnej, takie jak: "Program Nauki Zachowania" i "Środowiskowa Profilaktyka Uzależnień". Ważne jest zatem, by dociekać przyczyn, jakie leżą u podstaw tego stanu rzeczy. Działania z zakresu profilaktyki selektywnej oparte są o diagnozę potrzeb oraz nasilenia i częstotliwości występowania niekorzystnych zjawisk w populacji. Niski stopień wsparcia w realizacji działań profilaktycznych z zakresu profilaktyki selektywnej, może być zatem spowodowany trudnościami w identyfikacji patologii społecznych.

W przypadku strategii profilaktyki wskazującej, w odróżnieniu od strategii profilaktyki selektywnej, znany jest już potencjał nasilenia występowania zjawisk niepożądanych u beneficjentów i - co ważne - oceniany jest on jako wysoki. Zatem działania w zakresie profilaktyki wskazującej kierowane są do osób, w przypadku których działania diagnozujące nasilenie zachowań ryzykownych zostały już zrealizowane. Głównym celem działań profilaktycznych profilaktyki wskazującej jest ograniczenie rozwoju zjawisk niepożądanych, takich jak zjawisko uzależnienia, modyfikacja ich przebiegu lub schematu realizacji zachowań ryzykownych.

Wykres 9: Procent gmin wspierających realizację wybranych rekomendowanych programów profilaktycznych w zakresie profilaktyki wskazującej w 2022 roku.

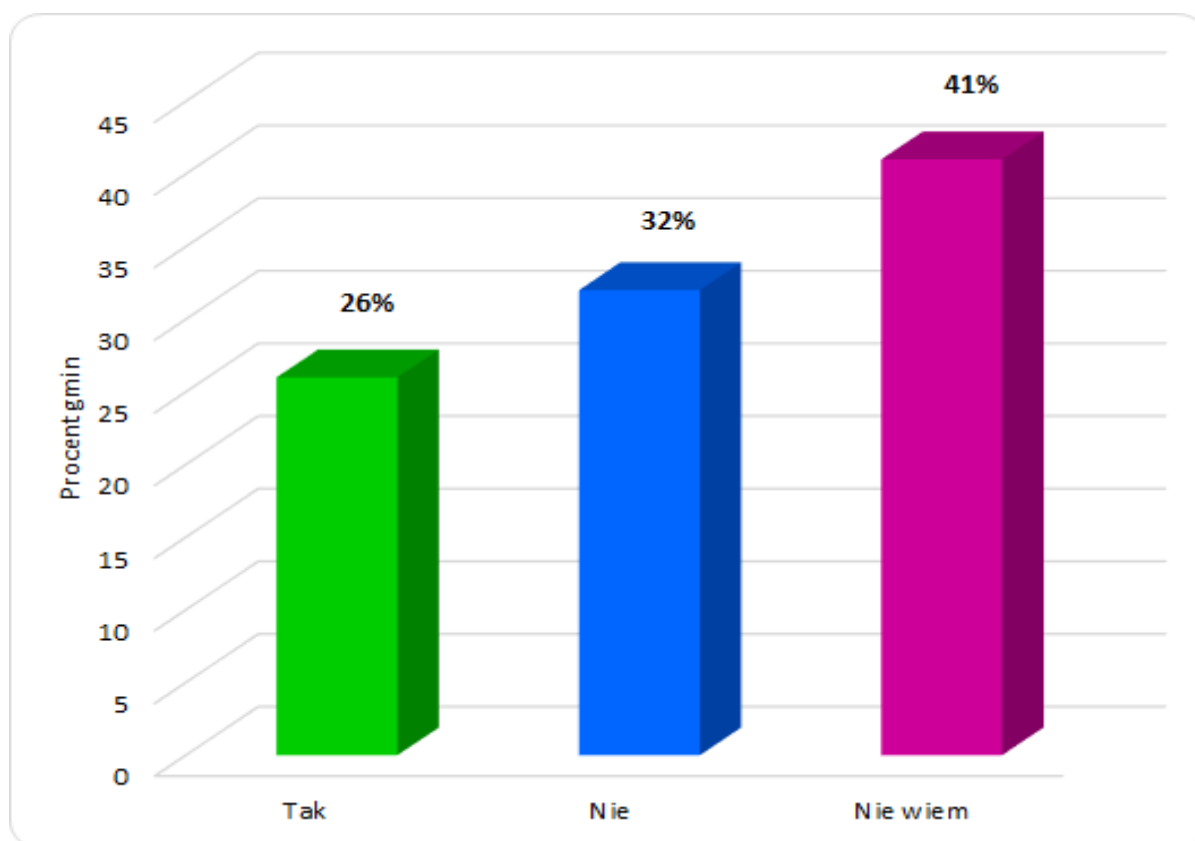
W roku 2022 w zakresie profilaktyki wskazującej, najczęściej wspieranym programem przez gminy województwa opolskiego był program "Szkolna Interwencja Profilaktyczna" (7% gmin udzieliło wsparcia). Kolejne 3% gmin województwa opolskiego wsparło realizację programu

“Fred goes Net”, a 1% z nich wsparło realizację programu “Bezpieczniej w Dorosłość” (wyk.9).

Programy rekomendowane, a kompetentni realizatorzy

W podejmowaniu decyzji dotyczących realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych, kluczowa wydaje się kwestia zasobów kadrowych potrzebnych do jej realizacji. Okazuje się, że jedną z głównych przyczyn, z powodu której rekomendowane programy profilaktyczne nie są realizowane, jest brak specjalistów posiadających kompetencje potrzebne do ich realizacji. Podobnie jak w ubiegłych latach, również podczas tegorocznej edycji badania, zadano pytanie o dostępność wyspecjalizowanej kadry, niezbędnej do realizacji działań polegających na realizacji programów profilaktycznych.

Wykres 10: Procent gmin posiadających wiedzę na temat dostępności osób kompetentnych w realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych w roku 2022.

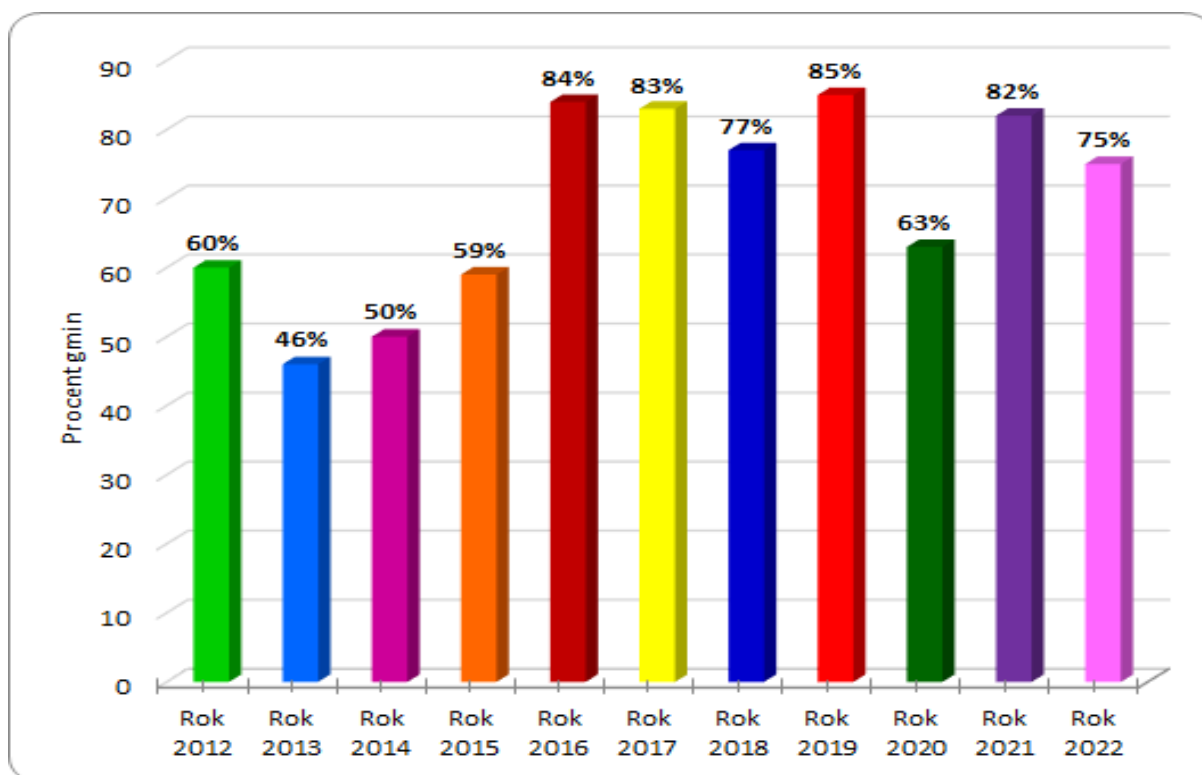
Okazuje się, że w obecnej edycji badania jedynie co czwarta gmina województwa opolskiego zadeklarowała, że ma dostęp do wyspecjalizowanej, kompetentnej kadry, która jest w stanie realizować rekomendowane programy z zakresu profilaktyki uzależnień od substancji lub uzależnień behawioralnych. Prawie co trzecia gmina województwa opolskiego twierdzi, że na jej terenie nie ma takiej osoby, natomiast - co najbardziej niepokojące - aż

41% gmin stwierdza, że nie ma wiedzy na temat dostępności wyspecjalizowanej, kompetentnej kadry, która mogłaby realizować takie działania na jej terenie.

Realizacja nierekomendowanych (autorskich) programów profilaktycznych

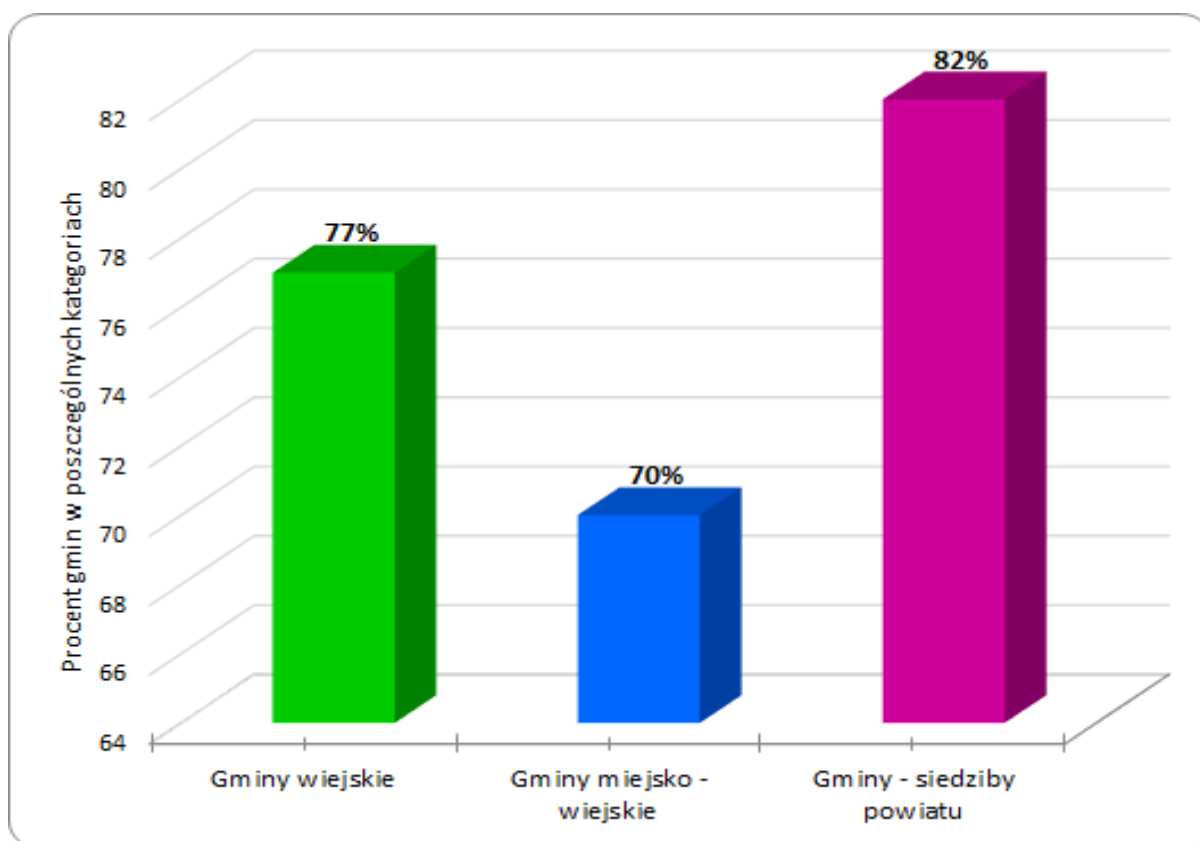
Zupełnie oczywistym wydaje się fakt, iż stopień realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych koreluje z częstotliwością realizacji programów, które nie otrzymały takiej rekomendacji lub o nią nigdy nie zabiegały. Najczęściej niska częstotliwość realizacji programów rekomendowanych wpływa na zwiększenie częstotliwości realizacji programów nierekomendowanych. Należy jednak pamiętać, że realizacja autorskich programów profilaktycznych obarczona jest niejednokrotnie wieloma niebezpieczeństwami. Najczęściej nie jest bowiem znany bezpośredni wpływ realizacji programu na zdrowie psychiczne beneficjentów (w trakcie samej realizacji jak i w przyszłości), nieznane i niełatwe do przewidzenia są skutki profilaktyczne, często nie są znane kompetencje autorów programu, jak i samych realizatorów. Zmienne te bezsprzecznie wpływają na rzetelność i skuteczność tego typu działań.

Wykres 11: Procent gmin wspierających realizację nierekomendowanych programów profilaktycznych w latach 2012 - 2022.

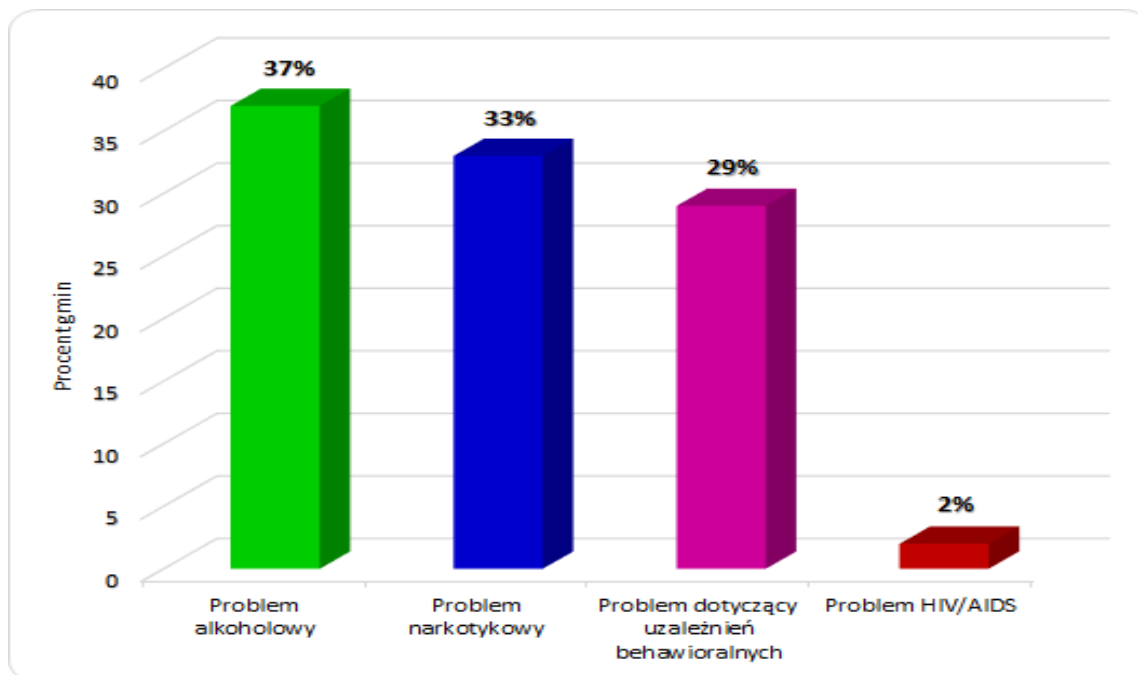
Niestety, począwszy od roku 2015 (z wyłączeniem pandemicznego roku 2020), obserwujemy stałą, bardzo wysoką tendencję do realizacji nierekomendowanych programów profilaktycznych z zakresu uzależnień od substancji i uzależnień behawioralnych. W 2022 roku $\frac{3}{4}$ gmin województwa opolskiego zadeklarowało wsparcie dla realizacji tego typu programów. Przesłanek, które mogą wpływać na ten wysoki, niezmienny trend jest co najmniej kilka. Przede wszystkim są to niskie koszty realizacji tego rodzaju działań, a także brak trudności w pozyskiwaniu kadry do ich realizacji, niska świadomość niebezpieczeństw związanych z ich realizacją u decydentów. Należy jednak przeanalizować zasadność wsparcia w realizacji tego typu działań, biorąc pod uwagę ich skuteczność profilaktyczną, bezpieczeństwo beneficjentów, oraz często nieznaną rzetelność ich realizacji.

Wykres 12: Procent gmin wspierających realizację nierekomendowanych programów profilaktycznych w 2022 roku (podział ze względu na typ gmin).

W 2022 roku głównie gminy - siedziby powiatu (82% takich gmin) wspierały działania oparte o realizację autorskich programów profilaktycznych. Podobnego wsparcia udzieliło 77% gmin wiejskich województwa opolskiego. Najrzadziej tego typu działania wspierały gminy miejsko-wiejskie (70% takich gmin województwa opolskiego), choć odsetek gmin tego typu również jest bardzo wysoki.

Wykres 13: Problemy, jakich dotyczyły realizowane programy nierekomendowane na terenie Gmin woj. opolskiego w roku 2022.

Tematyka realizowanych programów profilaktycznych, które otrzymały wsparcie ze strony gmin województwa opolskiego dotyczyła najczęściej problemów związanych z używaniem alkoholu. Tego rodzaju działania wsparło 37% gmin województwa opolskiego. Realizację autorskich programów o tematyce dotyczącej problemu narkotykowego wsparła co trzecia gmina woj. opolskiego, a niemal 30% z nich wspierało realizację programów autorskich dotyczących uzależnień od czynności. Jedynie 2% gmin wsparła autorskie programy profilaktyczne o tematyce HIV/AIDS (wyk. 13).

Tabela 3. Inne autorskie programy profilaktyczne realizowane przy wsparciu gmin woj. opolskiego w 2022 roku .

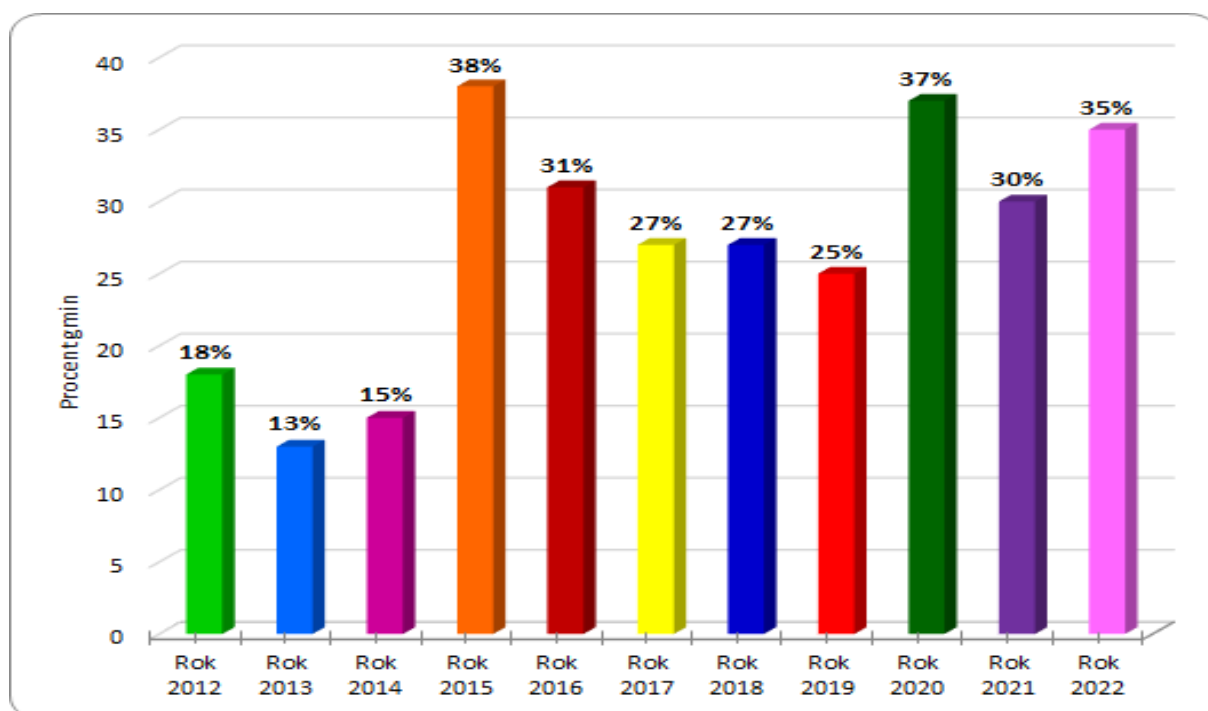
Rodzaj zagadnienia	Liczba gmin	Procent wszystkich gmin
Rozwój kompetencji społecznych	1	1%
Poprawa bezpieczeństwa w sieci internet	2	3%
Rozwój "zdrowego stylu życia"	1	1%
Ochrona zdrowia psychicznego	2	3%

Nieliczni uczestnicy badania deklarowali również wsparcie dla autorskich programów profilaktycznych, podejmujących tematykę inną, niż ta wskazana w kwestionariuszu ankiety (tab. 3). Najczęściej wspieranymi programami okazały się programy profilaktyczne obejmujące tematykę "ochrony zdrowia psychicznego" (3% gmin), poprawy bezpieczeństwa w sieci internet (3% gmin), rozwoju kompetencji społecznych (1% gmin) czy rozwoju "zdrowego stylu życia" (1% gmin).

Ewaluacja realizowanych programów profilaktycznych

Ocena skuteczności, bezpieczeństwa realizacji, trafności i rozwój form profilaktycznych wspieranych przez gminy województwa opolskiego dokonywana jest lub być powinna poprzez badania ewaluacyjne danych przedsięwzięć. Badania ewaluacyjne służą do gromadzenia danych na temat realizacji działań profilaktycznych, a poprzez ich analizę, możemy dociekać skuteczności i jakości przedsięwziętych form profilaktycznych. Badania ewaluacyjne powinny być starannie zaplanowane i ujęte w scenariuszu realizowanych działań, a ich przeprowadzenia powinno być zgodne z obowiązującymi standardami metodologicznymi.

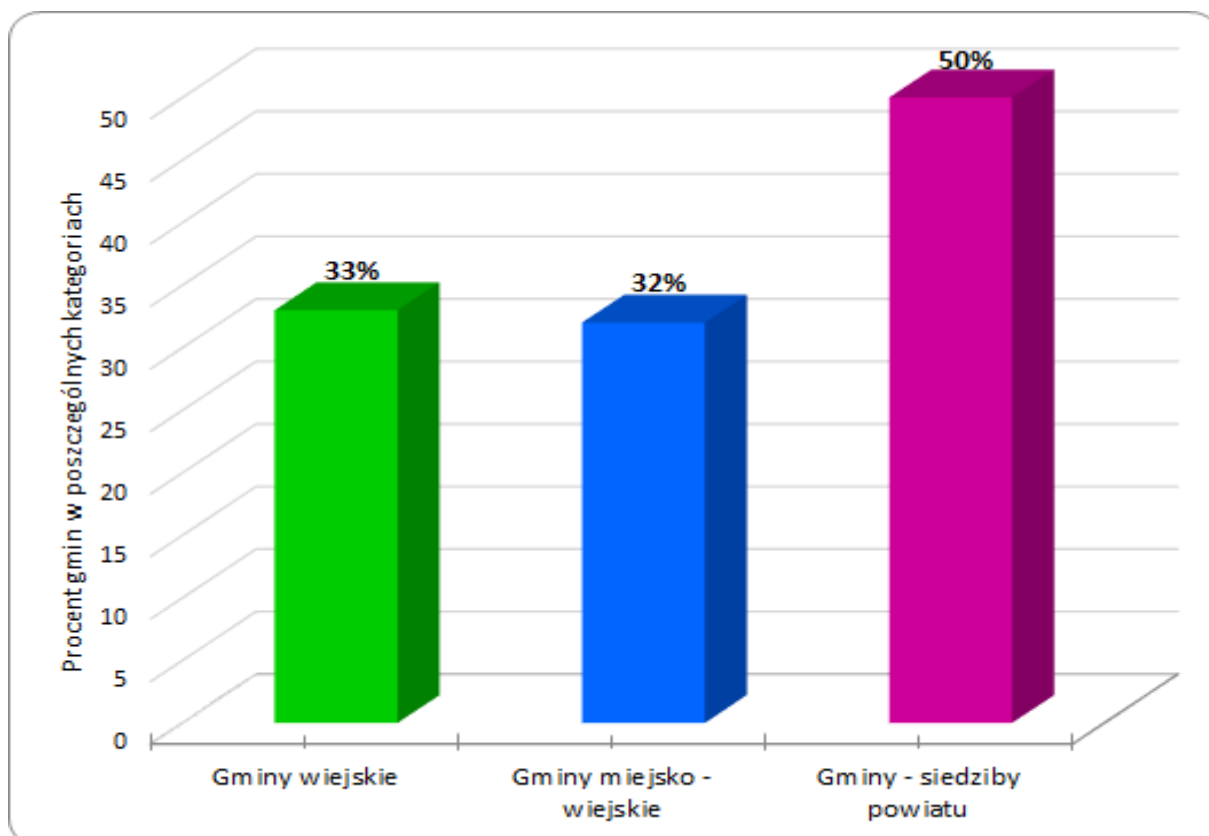
Wykres 14: Procent gmin wspierających działania ewaluacyjne w trakcie realizacji programów profilaktycznych w latach 2012-2022.

W roku 2022 jedynie nieco ponad 1/3 gmin województwa opolskiego (35% gmin) wspierała działania profilaktyczne, które objęte były procesem ewaluacji. Tak niski procent gmin rodzi

pytanie o zasadność wspierania działań profilaktycznych, których skuteczność nie została w wymierny sposób potwierdzona. Należy zatem dociekać przyczyn tak małego wsparcia ze strony gmin dla projektów profilaktycznych, które objęte zostały procesem ewaluacji. Pozwoli to na poznanie oraz niwelowanie powodów, dla których proces ewaluacji w taki nikłym stopniu jest integralną częścią realizowanych działań profilaktycznych.

Wykres 15: Procent gmin wspierających działania ewaluacyjne w trakcie realizacji programów profilaktycznych (podział ze względu na typ gmin)

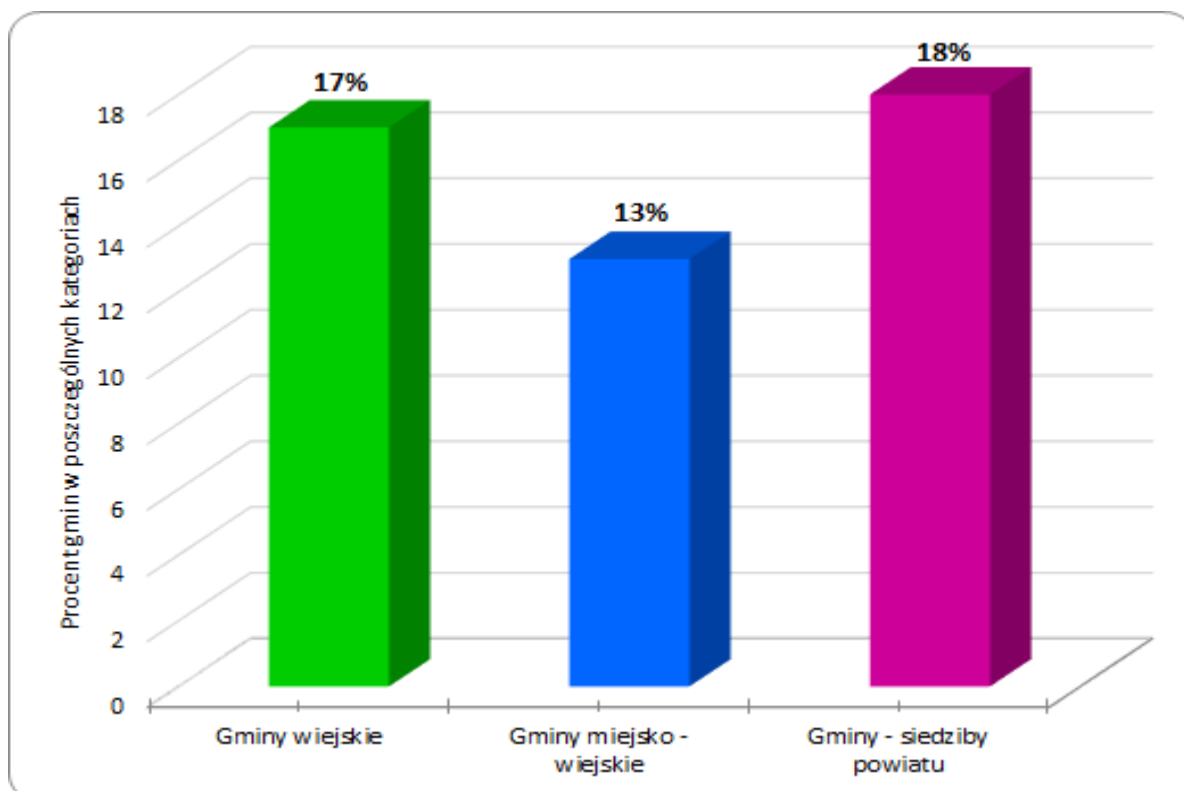
Wśród gmin województwa opolskiego najbardziej zainteresowanymi wspieraniem działań profilaktycznych objętych procesem ewaluacji w roku 2022 były gminy - siedziby powiatu. Co druga tego typu gmina wspierała działania profilaktyczne, które objęte były procesem ewaluacji (wyk. 15). W przypadku gmin wiejskich i miejsko - miejskich jedynie jedna trzecia z nich wspierała tego typu projekty.

Działania profilaktyczne realizowane za pośrednictwem internetu

Działania profilaktyczne prowadzone w formie on-line mogą być prostą, szybką i skuteczną metodą realizacji założeń zapobiegawczych. Działania profilaktyczne realizowane w sieci internet, dzięki swojemu zasięgowi i łatwości dotarcia do odbiorcy (zwłaszcza młodego) powinny wpisywać się w kanon realizowanych przedsięwzięć profilaktycznych. Forma ta, jak pokazuje okres pandemii Covid-19 jest szczególnie odporna na różnego rodzaju zawirowania społeczne oraz trudności w realizacji działań profilaktycznych - w odróżnieniu od tradycyjnych sposobów. Biorąc pod uwagę rozwój technologii, mogłaby ona być jedną z podstawowych form prowadzenia działań profilaktycznych.

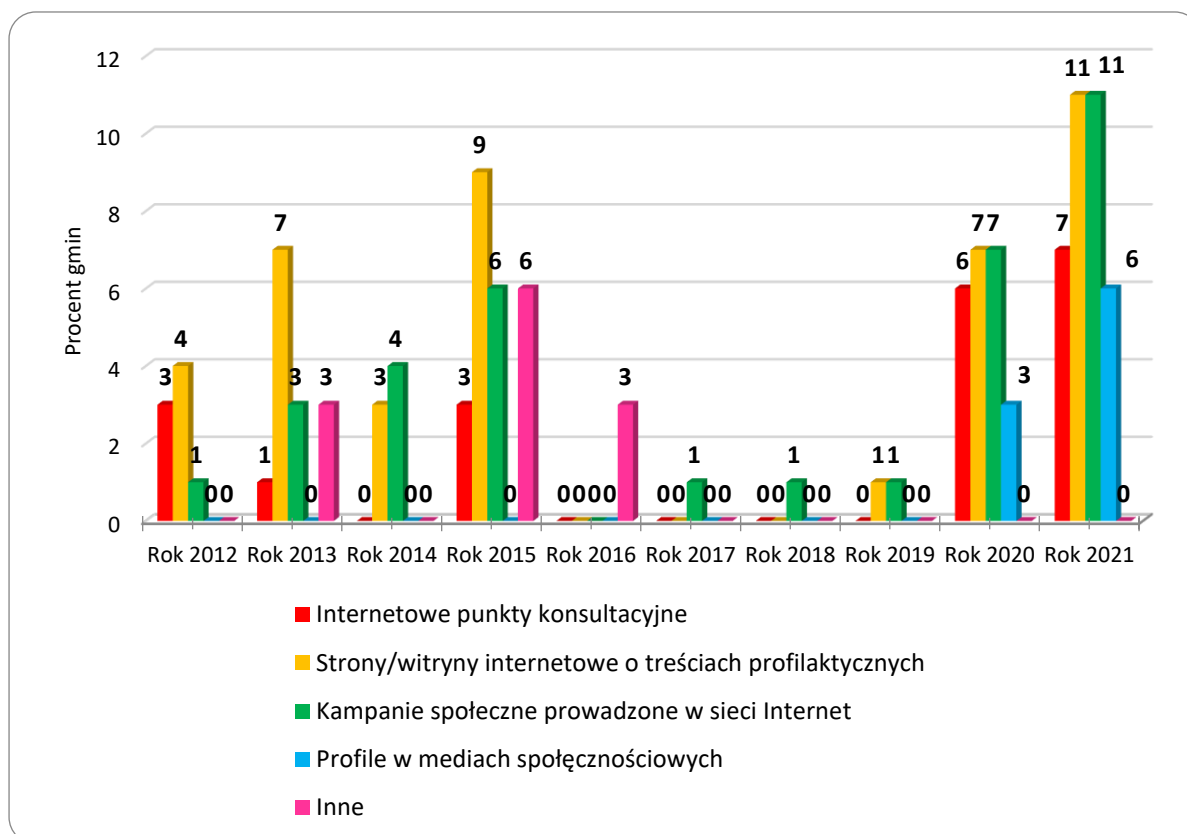
Okazuje się jednak, że odsetek gmin realizujących działania profilaktyczne za pośrednictwem sieci - internetu, w porównaniu z rokiem 2021, zmalał o połowę. W roku 2022, jedynie 15% gmin biorących udział w badaniu zadeklarowała wsparcie dla projektów profilaktycznych realizowanych w formie on-line (w roku 2021, tego rodzaju wsparcia udzieliło 30% gmin województwa opolskiego).

Wykres 16: Procent gmin wspierających działania profilaktyczne za pośrednictwem internetu w 2022 roku (podział ze względu na typ gmin).

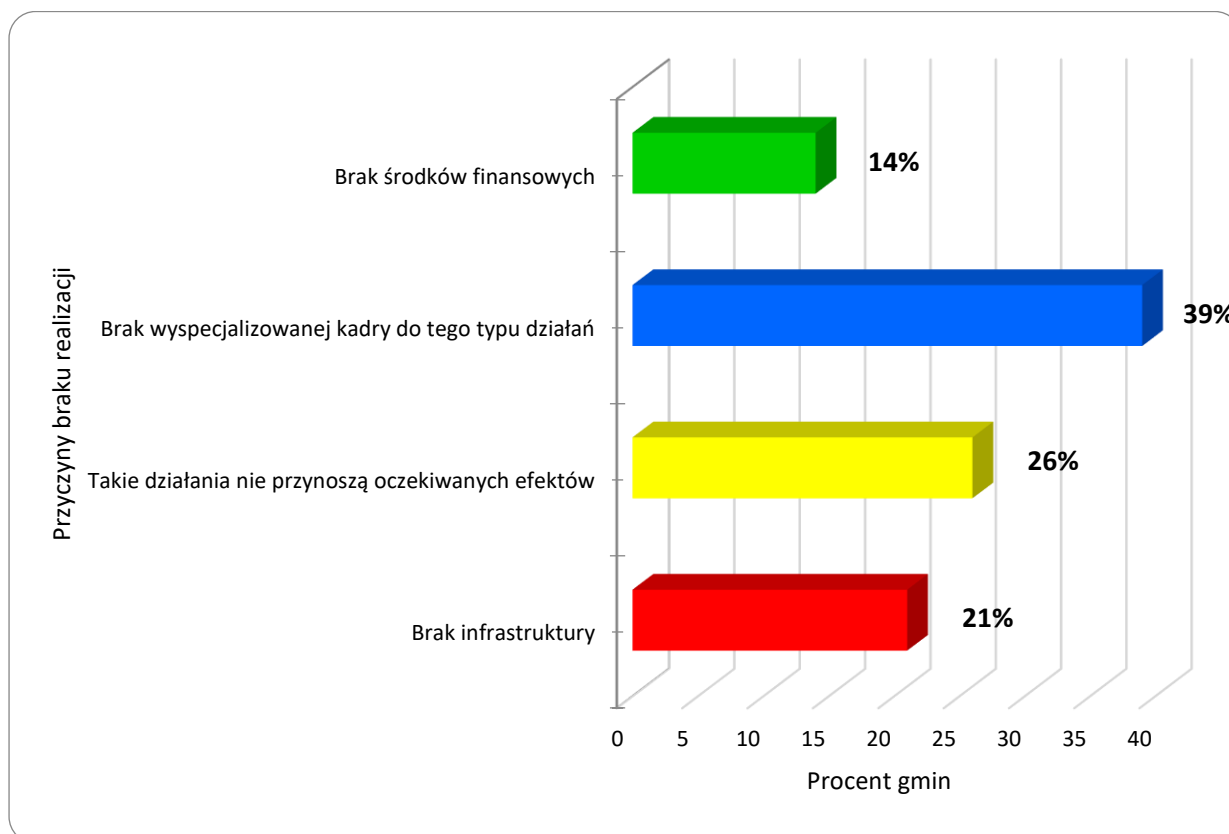
Działania profilaktyczne realizowane za pośrednictwem internetu w roku 2022 (wyk. 16), najchętniej wspierały gminy - siedziby powiatu (18% gmin udzieliła wsparcia dla tego typu działań) oraz gminy wiejskie (17% gmin). Najrzadziej, choć różnie wydają się być niewielkie, wsparcia dla takiej formy działań profilaktycznych udzielały gminy miejsko wiejskie (13% gmin).

Wykres 17: Typy działań profilaktycznych realizowanych za pośrednictwem internetu w gminach woj. opolskiego w latach 2012 - 2022.

W 2022 roku, głównymi działaniami profilaktycznymi realizowanymi w przestrzeni wirtualnej, było prowadzenie kampanii społecznych (13% gmin wspierało tego typu działania). W porównaniu rok do roku spadło wsparcie dla działań polegających na prowadzeniu stron i witryn internetowych zawierających treści profilaktyczne. Na wsparcie tego typu działania zdecydowało się 7% gmin, i odsetek ten był niższy o 4 pkt. procentowe w porównaniu z rokiem ubiegłym. Nieliczne gminy zdecydowały się na udzielenie wsparcia dla działań polegających na tworzeniu i/lub prowadzeniu profili w mediach społecznościowych (3% gmin), a jedynie jedna gmina udzieliła wsparcia prowadzenie internetowego punktu konsultacyjnego (wyk. 17).

Wykres 18: Przyczyny braku realizacji działań profilaktycznych za pośrednictwem internetu.

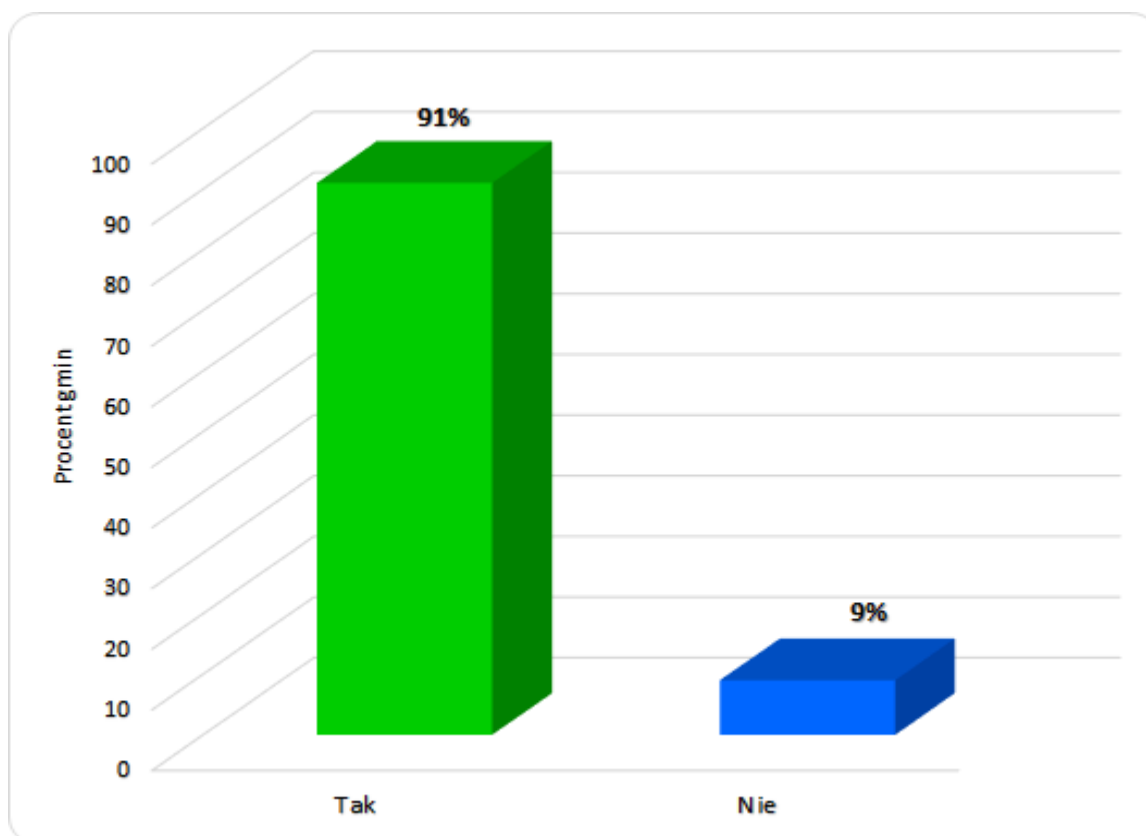
W roku 2022, głównymi przyczynami wskazywanymi przez gminy województwa opolskiego, przez które działania profilaktyczne w formie on-line nie mogły być realizowane, były problemy kadrowe (wyk. 18.). Aż 40% gmin województwa opolskiego wskazywała brak wyspecjalizowanej kadry jako główną przyczynę braku realizacji działań profilaktycznych w sieci internet. Na uwagę zasługuje również fakt, że ponad ¼ gmin podważa zasadność realizacji tego typu działań, uznając je jako nieskuteczne. Co piąta gmina wskazuje natomiast na braki infrastrukturalne, które uniemożliwiają realizację działań profilaktycznych za pomocą internetu. Co dziesiąta gmina stwierdza, że nie posiada środków na realizację tego typu działań.

Realizacja działań profilaktycznych on-line w zakresie profilaktyki uzależnień od substancji i uzależnień behawioralnych powinna być formą priorytetowo wspieraną. Ze względu na zasięg działań, niski koszt realizacji, szeroki repertuar metod jak również charakterystykę grupy odbiorców (głównie młodzi ludzie), realizacja działań profilaktycznych online jest postrzegana jako jedna z ważniejszych ścieżek rozwoju profilaktyki uzależnień. Warto zatem w przyszłych replikacjach badania szerzej przyjrzeć się problemom, przez które tego rodzaju działania profilaktyczne nie są wystarczająco wspierane przez gminy województwa opolskiego.

Wsparcie grup i środowisk społecznych.

Zaangażowanie grup i środowisk społecznych w obszarze profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych z jednej strony jest zauważalnym i - jak się wydaje - docenianym wsparciem dla decydentów w realizacji lokalnych polityk profilaktycznych, a z drugiej - jest jednym z czynników, które spajają środowiska lokalne i wzmacniają ich więzi poprzez wspólne działanie na rzecz społeczności. Środowiska społeczne zaangażowane w działania profilaktyczne wpływają na, a w niektórych przypadkach - kreują kształt lokalnych strategii profilaktycznych. Wpływają również na zwiększenie świadomości dotyczącej problemu uzależnienia od substancji oraz uzależnień behawioralnych. Niezmiernie ważne jest zatem wspieranie grup i środowisk społecznych zaangażowanych w kreowanie, realizację i rozwój lokalnych strategii profilaktycznych.

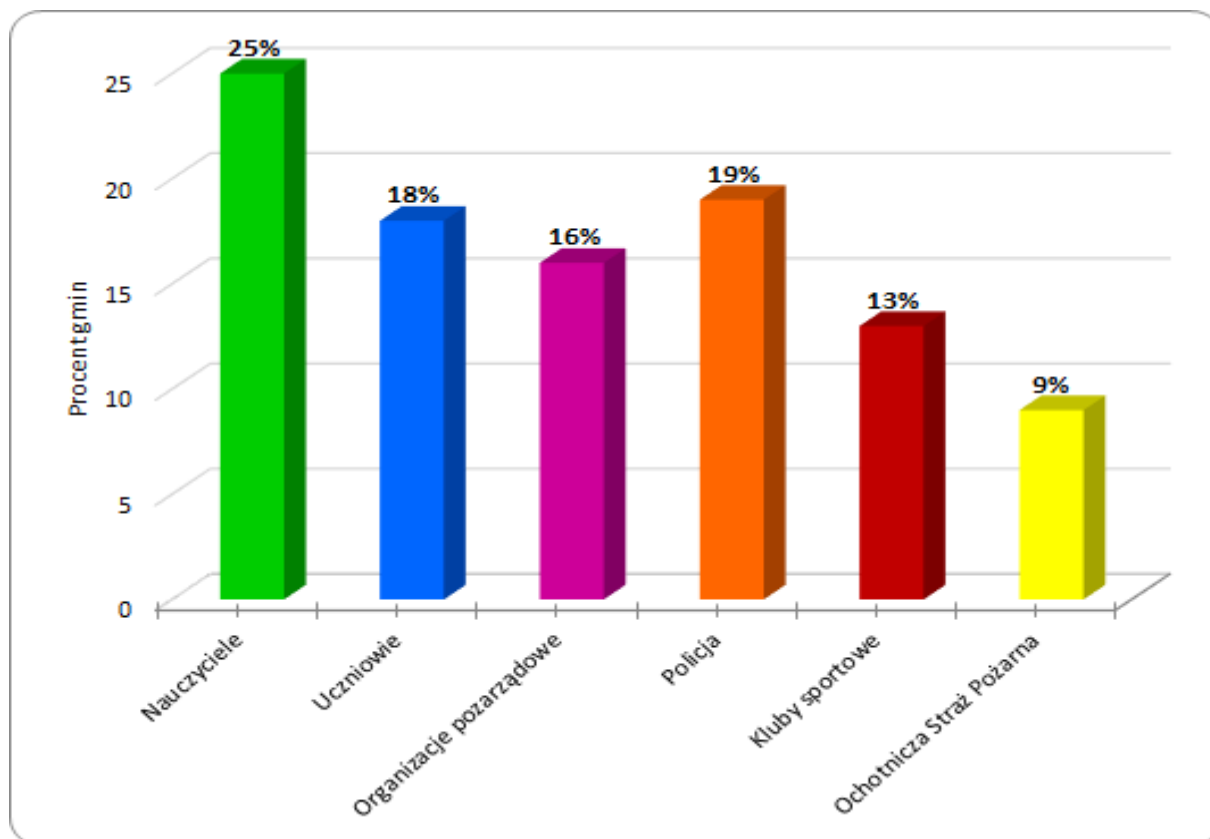
Wykres 19: Procent gmin mogących liczyć na wsparcie grup/środowisk społecznych w trakcie realizacji działań profilaktycznych.

W roku 2022, dokładnie tak samo jak w roku 2021, aż 91% gmin województwa opolskiego zadeklarowało udzielenie wsparcia dla grup i środowisk społecznych zaangażowanych w

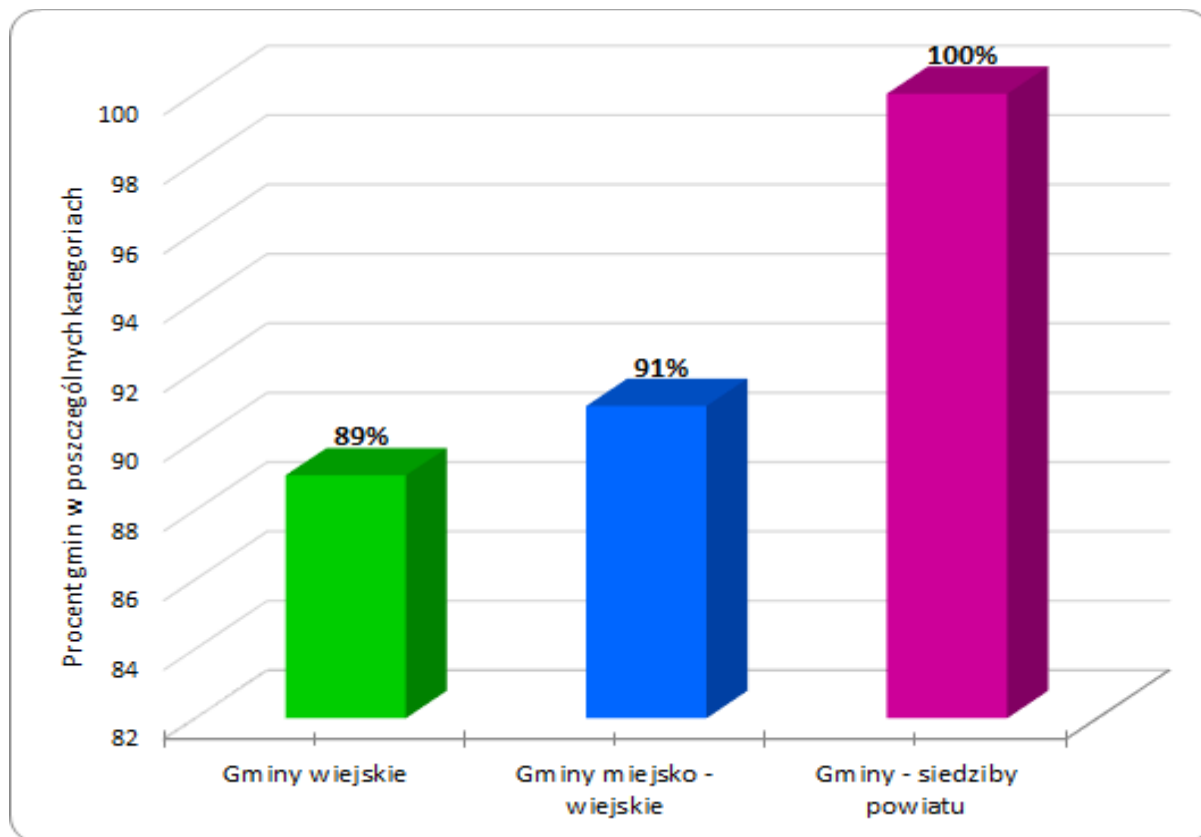
działania profilaktyczne uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych (wyk.19). Tak wysoki, utrzymujący się w ostatnich latach wskaźnik może cieszyć. Należy jednak podjąć działania, dzięki którym będzie można zweryfikować skuteczność profilaktyczną realizowanych projektów i działań, a co za tym idzie zasadność ich wspierania.

Wykres 20: Grupy/środowiska, na których wsparcie mogą liczyć gminy w trakcie realizacji działań profilaktycznych.

W roku 2022, podobnie jak w latach ubiegłych, najbardziej aktywną grupą społeczną, której działania profilaktyczne mogły liczyć na wsparcie ze strony gmin województwa opolskiego, była grupa zawodowa nauczycieli (wyk. 20). Co piąta gmina województwa opolskiego wspierała inicjatywy profilaktyczne policjantów, a 18% gmin województwa opolskiego wsparła w 2022 roku inicjatywy profilaktyczne uczniów. W tym zakresie wspierano również inicjatywy organizacji pozarządowych (16% gmin), klubów sportowych (13% gmin) oraz ochotniczych straży pożarnych (9% gmin).

Wykres 22.: Procent gmin mogących liczyć na wsparcie grup/środowisk społecznych w trakcie realizacji działań profilaktycznych na ich terenie w roku 2022 (podział ze względu na typ gminy)

W 2022 roku 100% gmin - siedzib powiatu dokonała wsparcia grup i środowisk społecznych, które aktywnie działają na rzecz profilaktyki uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych (wyk. 22). Nieco rzadziej (choć odsetek gmin pozostaje nadal wysoki), udzielały takiego wsparcia gminy miejsko - wiejskie (91% gmin) oraz gminy wiejskie (89% gmin).

Rozwój profesjonalnej profilaktyki uzależnień

Kluczowym dla gmin województwa opolskiego - w osiągnięciu obranych celów profilaktycznych - jest nieustanny rozwój strategii oraz działań profilaktycznych. Ich profesjonalizacja bezpośrednio wpływa na skuteczność podejmowanych przedsięwzięć profilaktycznych jak i bezpieczeństwo ich realizacji. Profesjonalizacja działań profilaktycznych pozwala na detekcję i eliminuje te formy działań, które nie prowadzą do osiągnięcia zakładanych celów profilaktycznych. Dzięki obiektywizacji działań profilaktycznych możliwa staje się ocena ich skuteczności, a co za tym idzie rzetelne i trafne dysponowanie funduszami przeznaczonymi na te cele.

Tabela 4. Główne powody zainteresowania rozwojem profesjonalnej profilaktyki uzależnień w gminach woj. opolskiego

Główne powody	Procent wskazań
Nasilający się problem uzależnień w społeczeństwie	10%
Podnoszenie standardów w zakresie profilaktyki uzależnień.	6%
Problemy ze zdrowiem psychicznym wśród młodzieży.	6%
Promowanie zdrowego stylu życia	4%
Podnoszenie kompetencji specjalistów uzależnień oraz grona pedagogicznego i wychowawców grup młodzieżowych	1%
Przeciwdziałanie przemocy domowej	1%
Rozwój kompetencji wychowawczych u rodziców i nauczycieli.	1%

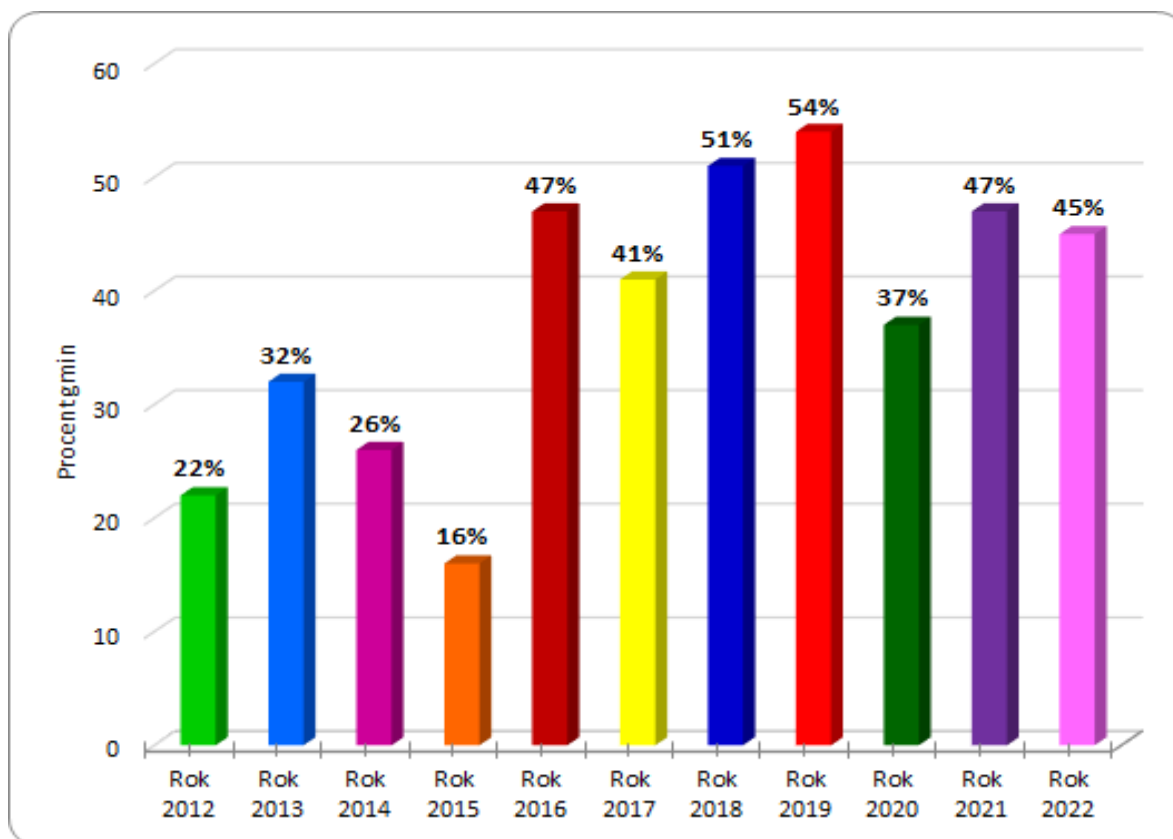
Głównym powodem motywującym do rozwoju profesjonalnych form działań i strategii profilaktycznych na terenie gmin województwa opolskiego okazał się nasilający się problem uzależnień w społeczeństwie (tab. 4). Co dziesiąta gmina województwa opolskiego stwierdza, że jest to najważniejszy czynnik wpływający na profesjonalizację działań profilaktycznych realizowanych na ich terenie. Kolejnymi najczęściej podawanymi powodami okazała się chęć podnoszenia standardów profilaktyki uzależnień oraz zauważalny i nasilający się problem związany ze zdrowiem psychicznym dzieci i młodzieży (6% gmin). Nieco rzadziej bodźcem do rozwoju okazywała się chęć promowania zdrowego stylu życia (4% gmin), podnoszenie kompetencji specjalistów oraz grona pedagogicznego (1% gmin), przeciwdziałanie przemocy domowej (1% gmin), oraz chęć rozwoju kompetencji wychowawczych rodziców i nauczycieli (1% gmin).

Wsparcie oddolnych inicjatyw społecznych

Oddolne inicjatywy społeczne mogą pełnić kilka funkcji w politykach lokalnych w obszarze profilaktyki uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych. Po pierwsze, mogą stanowić bazę wiedzy na temat najpilniejszych problemów i potrzeb do zaopatrzenia w obszarze uzależnień w danej społeczności. Po drugie, integrują społeczność lokalną w działaniu. Po trzecie, mogą pełnić funkcję edukacyjną oraz wpływać na wzrost świadomości

problemu uzależnień w środowiskach lokalnych. Po czwarte, dają możliwość pozyskiwania nowych pomysłów działań profilaktycznych i kreowania na ich podstawie nowych strategii profilaktycznych.

Wykres 23.: Procent gmin wspierających oddolne inicjatywy społeczne w zakresie działań profilaktycznych w latach 2012-2022.

W latach 2017-2019, obserwowano stały wzrostowy trend odsetka gmin województwa opolskiego, które udzielały wsparcia dla profilaktycznych inicjatyw oddolnych (wyk. 23). Niestety w roku 2020, w związku z pandemią Covid-19, oraz wprowadzonymi przez rząd ograniczeniami społecznymi, zauważalny jest nagły spadek dotowania tego typu działań. Nadzieję na ponowny wzrost wsparcia w realizacji oddolnych inicjatyw społecznych przyniósł rok 2021, jednak w roku 2022 zauważamy ponowny spadek wsparcia dla realizacji oddolnych inicjatyw społecznych w zakresie profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych. Jedynie 45% gmin województwa opolskiego wsparła w 2022 roku, tego typu działania.

Tabela 5. Inicjatywy oddolne dotowane przez Gminy woj. opolskiego.

Rodzaj wspieranych inicjatyw społecznych	Procent wskazań
Organizacja zajęć sportowych, imprez sportowych z elementami profilaktyki.	22%
Organizacja "pogadank" i spotkań profilaktycznych	17%
Organizacja imprez, festynów, przedstawień oraz happeningów.	11%
Wspieranie projektów oraz kampanii profilaktycznych	11%
Zakup materiałów edukacyjnych	3%
Organizacja czasu wolnego	3%
Wsparcie profesjonalnych placówek pomocowych	3%
Organizacja wypoczynku oraz czasu wolnego dla dzieci i/lub seniorów	3%
Podnoszenie kompetencji specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień.	3%
Promocja "zdrowego stylu życia"	3%
Działania pozorne/luźno związane z profilaktyką uzależnień oraz odpowiedzi o dużym stopniu uogólnienia.	17%

Podobnie jak w ubiegłych latach, w roku 2022 najczęściej wspieranymi przez gminy województwa opolskiego inicjatywami oddolnymi, były różnego rodzaju imprezy i zajęcia sportowe dla dzieci, które (dość często w luźny sposób) powiązane były z elementami profilaktyki uzależnień (22% gmin udzieliła tego typu wsparcia). Chętnie wspieranymi inicjatywami oddolnymi były pogadanki profilaktyczne i spotkania o charakterze profilaktycznym (17% gmin udzieliło wsparcia dla tego typu działań). Co dziesiąta gmina województwa opolskiego wsparła organizację różnego rodzaju festynów, przedstawień i happeningów (11% gmin). Taki sam odsetek gmin (11%) udzielił wsparcia dla organizacji kampanii profilaktycznych. Pojedyncze gminy wspierały w roku 2022 takie inicjatywy oddolne

jak zakup materiałów profilaktycznych (3% gmin), organizacja wypoczynku i czasu wolnego dla seniorów (3% gmin), organizacja czasu wolnego w ogóle (3% gmin). Co niepokojące jedynie 3% gmin województwa opolskiego dotowało inicjatywy oddolne, które bezsprzecznie można określić jako profilaktyczne. Były to inicjatywy polegające na wsparciu działań specjalistycznych poradni i placówek profilaktycznych oraz podnoszenie kompetencji osób realizujących działania profilaktyczne na terenie gmin (tab. 5).

W tej edycji badania, podobnie jak w latach poprzednich, gminy województwa opolskiego udzielały wsparcia działaniom i projektom oddolnym, których związek z profilaktyką uzależnień wydaje się być słaby, a działania mogą nie realizować zakładanych celów profilaktycznych (17% gmin).

Przykładowe wskazania tego typu (pisownia oryginalna):

- “Festyny artystyczne dla dzieci”
- “Były to głównie inicjatywy skierowane do dzieci i młodzieży z różnych sołectw”
- “Wsparcie festynów dla dzieci”

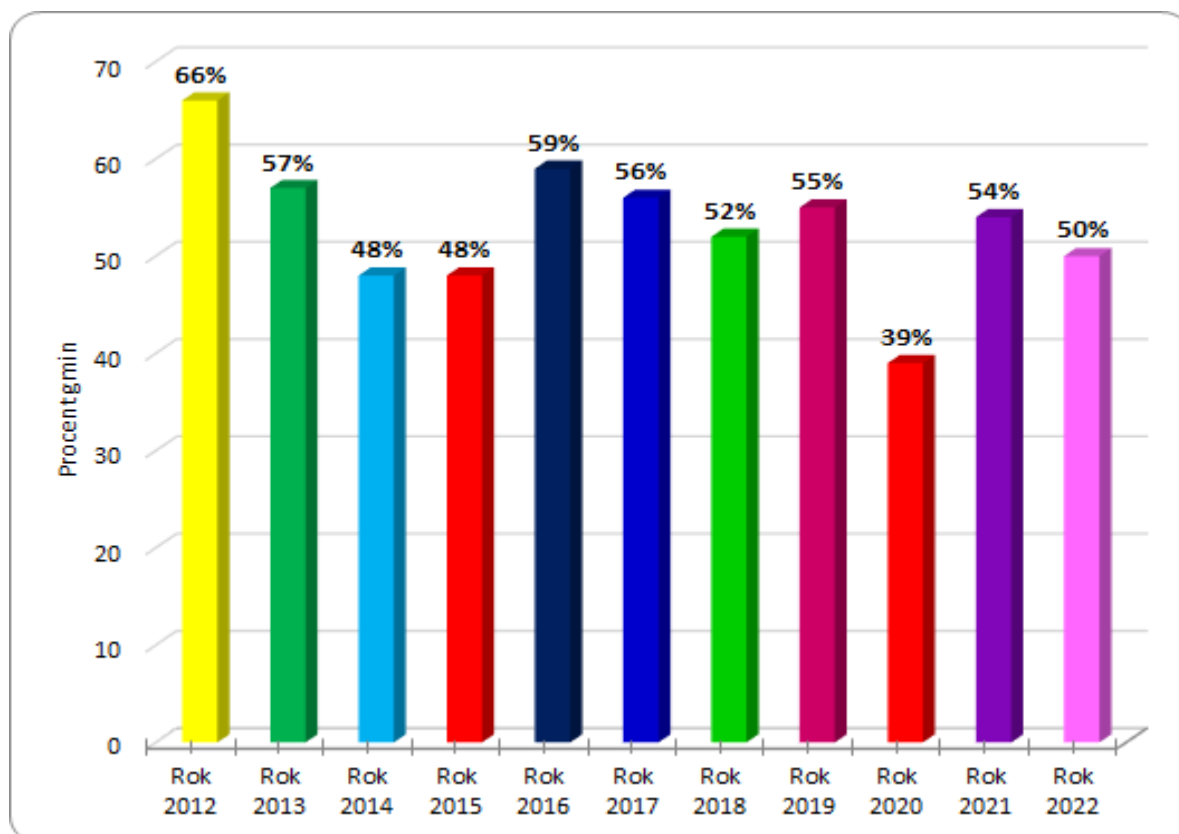
Tak ogólnikowe przedstawienie inicjatyw oddolnych, które były wspierane przez gminy województwa opolskiego jako profilaktyczne, jak również ich niezwykle luźny związek (lub w niektórych przypadkach jego brak) z szeroko rozumianą profilaktyką uzależnień, skłania do zadania pytania o sposób i jakość weryfikacji oddolnych działań profilaktycznych, jakich dokonują poszczególne gminy udzielając im wsparcia. Nasuwa się również pytanie o to, w jaki sposób gminy w ogóle rozumieją pojęcie profilaktyki uzależnień.

Szczegółowy wykaz oddolnych inicjatyw profilaktycznych, którym gminy województwa udzieliły wsparcia w realizacji, przedstawiony został w aneksie 2.

Kompetencje osób realizujących działania profilaktyczne

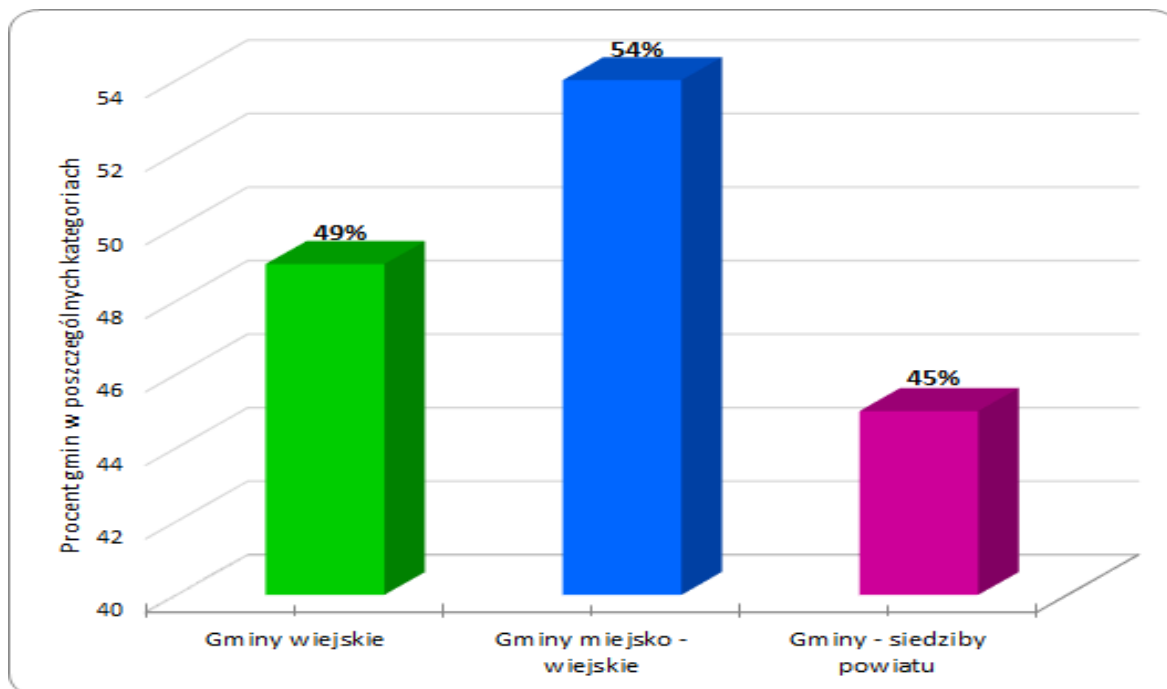
Kluczowy dla rozwoju skutecznej i profesjonalnej profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych na terenie gmin województwa opolskiego, wydaje się być poziom posiadanych kompetencji osób zajmujących się działaniami profilaktycznymi. Stały wzrost kompetencji kadr, jest gwarantem rozwoju profesjonalnej profilaktyki uzależnień, zwiększa bezpieczeństwo oraz skuteczność realizowanych działań profilaktycznych. Przekłada się on również na adekwatność i trafność stosowanych form profilaktycznych. Wspiera rzetelną diagnozę problemu uzależnień na terenie gminy. Jego brak natomiast jest wskazywany przez gminy jako przeszkoda w realizacji programów profilaktycznych.

Wykres 24: Procent gmin wspierających podnoszenie kompetencji osób realizujących działania profilaktyczne w latach 2012-2022.

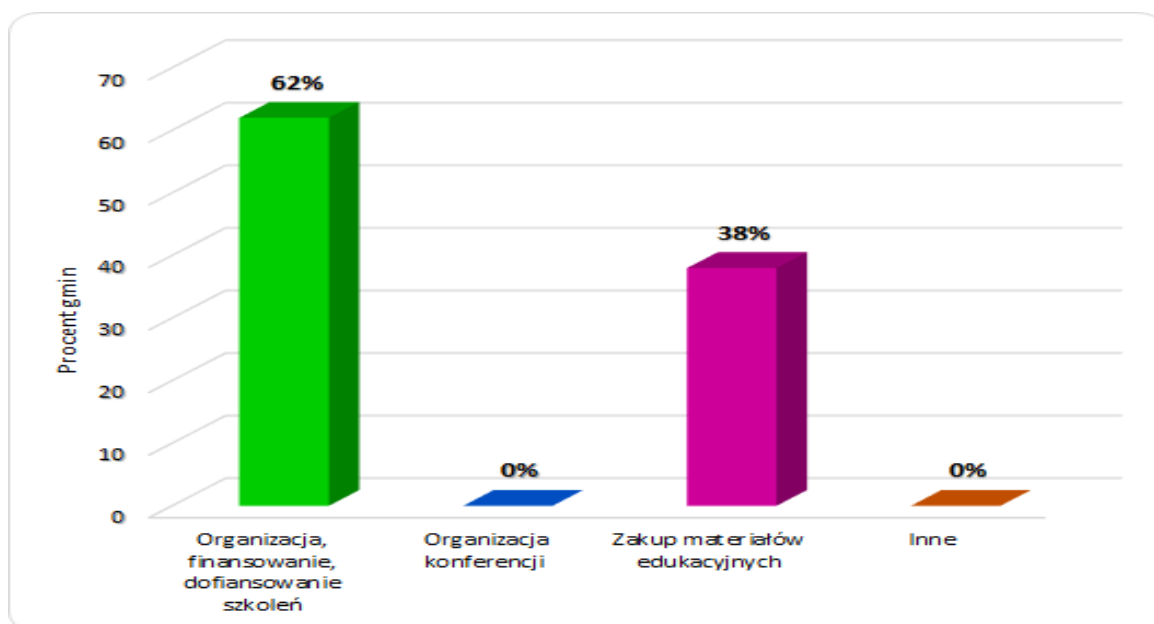
Odsetek gmin, które udzielają wsparcia dla działań mających na celu wzrost kompetencji osób zajmujących się profilaktyką uzależnień na terenie gmin od początku prowadzenia badań (pomijając pandemiczny rok 2020), wydaje się stały i oscyluje w okolicy 50%. Również w roku 2022 połowa gmin województwa opolskiego postanowiła udzielić wsparcia dla działania wpływających na wzrost kompetencji kadr w zakresie profilaktyki uzależnień (wyk. 24).

Wykres 25: Procent gmin wspierających podnoszenie kompetencji osób realizujących działania profilaktyczne w latach 2012-2022 (w podziale na typy gmin).

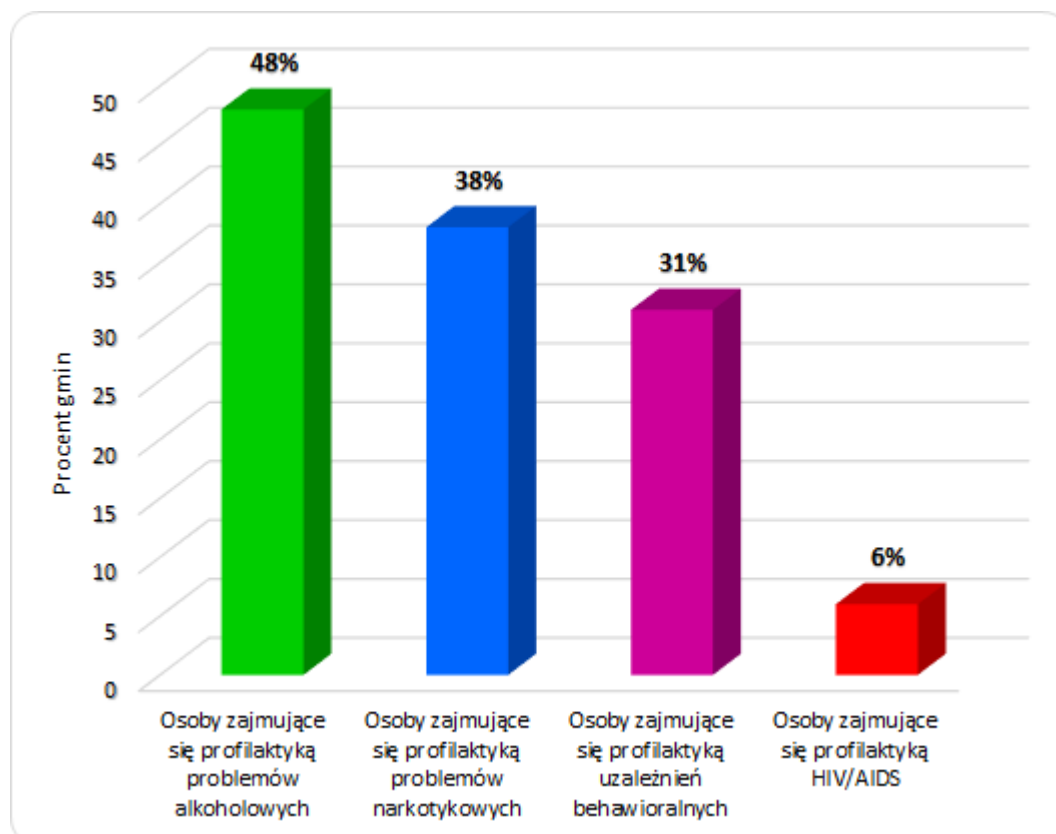
W 2022 roku, działania podnoszące kompetencje kadr w zakresie profilaktyki uzależnień najchętniej wspierały gminy miejsko-wiejskie (54% gmin). Prawie połowa gmin (49% gmin) wiejskich udzieliło wsparcia dla tego typu działań, a w przypadku gmin - siedzib powiatu odsetek ten wyniósł 45% (wyk. 25).

Wykres 26: Rodzaj udzielanego wsparcia osobom realizującym działania profilaktyczne.

W roku 2022 rozwój kompetencji profesjonalnych kadr wspierany był przez gminy poprzez realizację dwóch typów działań (wyk. 26). Po pierwsze, gminy wspierały organizację i dofinansowywały różnego rodzaju szkolenia i warsztaty podnoszące kompetencje specjalistów (62% gmin), po drugie, wspierały zakup materiałów edukacyjnych (38% gmin)

Wykres 27: Procent gmin udzielających wsparcia w podnoszeniu kompetencji osób zajmujących się profilaktyką uzależnień na terenie woj. opolskiego w roku 2022 (podział ze względu na typ problemów).

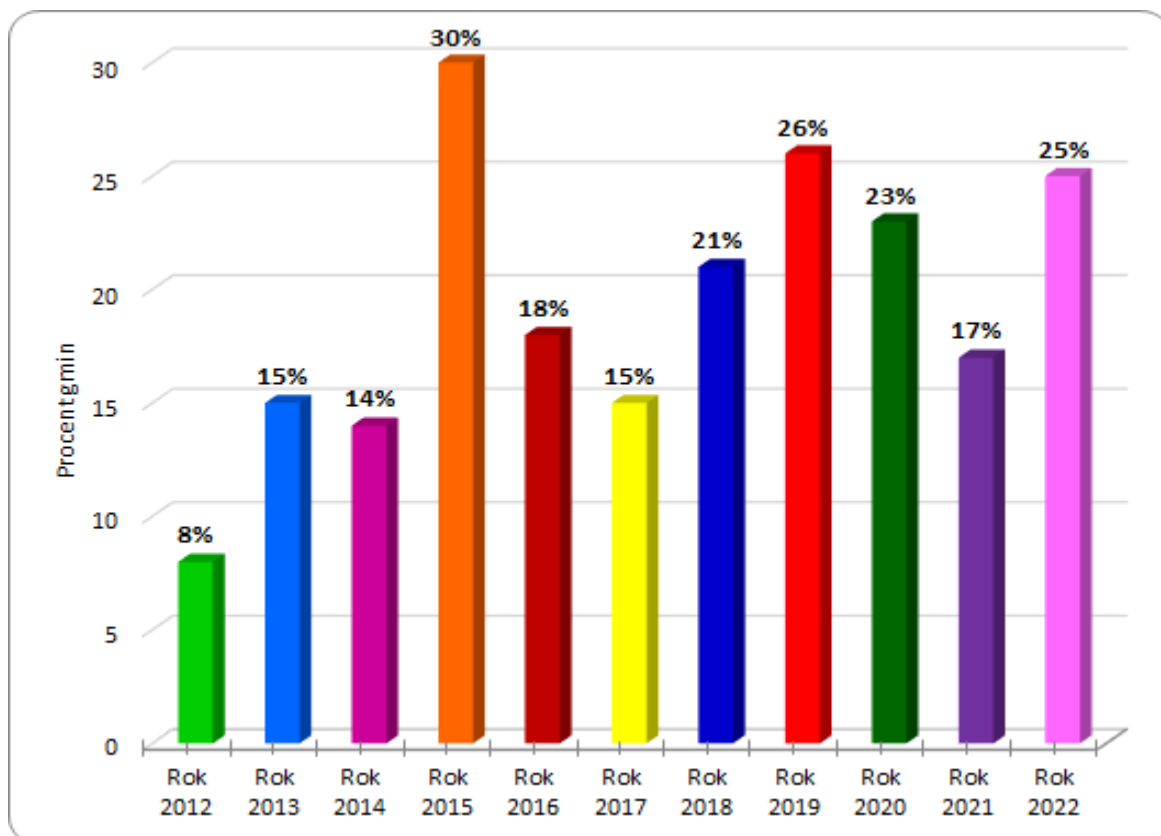
W roku 2022, prawie co druga gmina województwa opolskiego (48% gmin) wsparła rozwój kompetencji kadr zajmujących się profilaktyką problemów alkoholowych. Kolejne 38% gmin wsparło rozwój kompetencji osób zajmujących się profilaktyką problemów narkotykowych i problemu uzależnień behawioralnych (31% gmin). Jedynie 6% gmin wsparła działania służące podnoszeniu kompetencji specjalistów zajmujących się profilaktyką HIV/AIDS (wyk. 27).

Oszacowanie problemu uzależnień

Oszacowanie problemu uzależnień w środowiskach lokalnych jest jednym z trudniejszych wyzwań dla osób kreujących strategię działań profilaktycznych. Jest to jednak zadanie

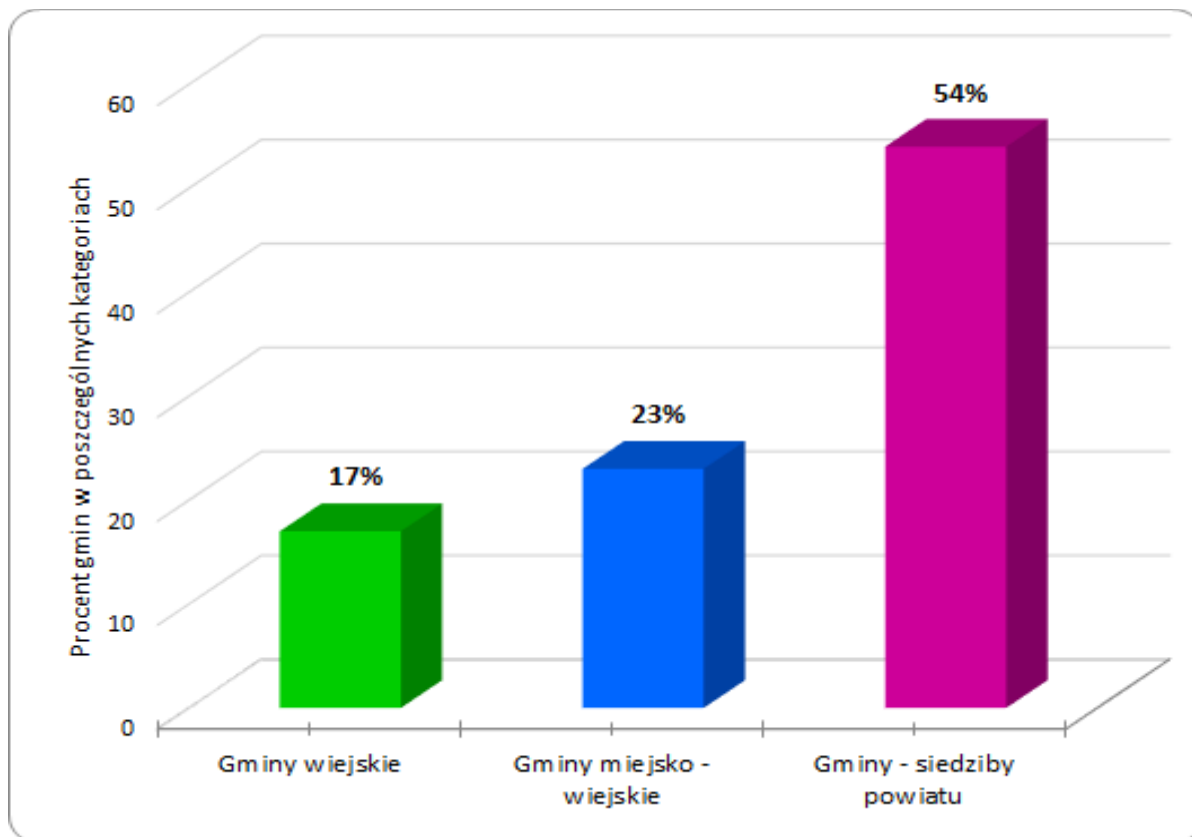
fundamentalne i kluczowe dla planowania strategii, realizacji działań i doboru środków i metod. Rzetelna praca w tym zakresie pozwala na trafną ocenę zapotrzebowania profilaktycznego oraz określenie obszarów priorytetowych, a co za tym idzie, może generować wzrost skuteczności podejmowanych działań profilaktycznych.

Wykres 28: Procent gmin finansujących (dofinansujących) działania polegające na analizie i/lub oszacowaniu problemu rozpowszechnienia uzależnień w latach 2012 - 2022.

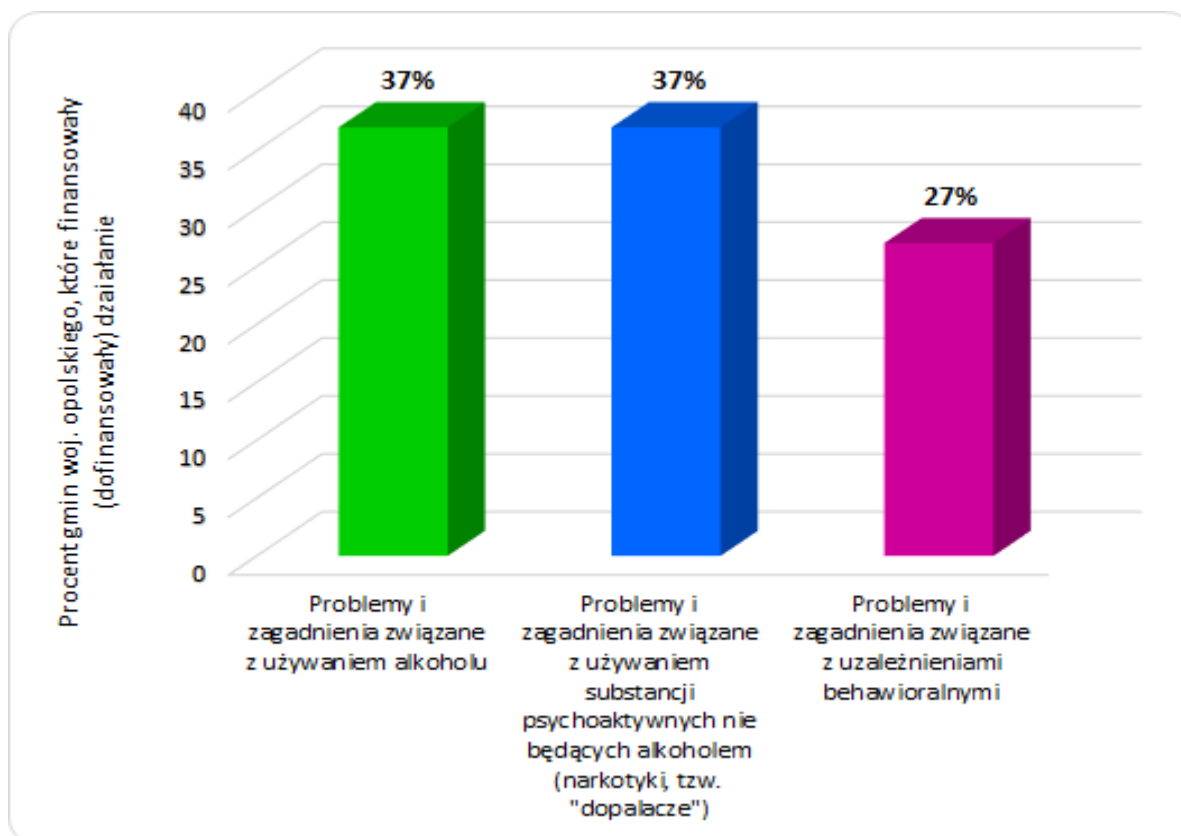
Niestety gminy województwa opolskiego rzadko dotują działania wspierające oszacowanie problemu uzależnień na swoim terenie. W 2022 roku jedynie co czwarta gmina (25% gmin) wspierała działania polegające na ocenie skali problemu uzależnień oraz określenie jego charakterystyki. Budzi to uzasadnione obawy o celowość wydatkowania środków przeznaczonych na profilaktykę uzależnień. Brak wiedzy co do skali i jakości problemu - jak ukazano w tym raporcie (wsparcie oddolnych inicjatyw społecznych) - powoduje niejednokrotnie wspieranie działań jedynie pozornie związanych z zasadami profesjonalnej profilaktyki uzależnień.

Wykres 29: Procent gmin finansujących (dofinansowujących) działania polegające na analizie i/lub oszacowaniu problemu rozpowszechnienia uzależnienia w roku 2022 (podział ze względu na typ gminy).

W roku 2022 co druga (54% gmin) gmina - siedziba powiatu, wspierała realizację działań służących oszacowaniu problemu uzależnienia na jej terenie (wyk. 29). Odsetek ten jest o połowę niższy w przypadku gmin miejsko - wiejskich. Jedynie 23% gmin tego typu wspierała takie działania w roku 2022. Najrzadziej wsparcia dla działań służących oszacowaniu problemu uzależnień, udzielały gminy wiejskie (17% gmin).

Wykres 30: Finansowane przez gminy tematy analiz i/lub oszacowań problemu uzależnień realizowanych w roku 2022.

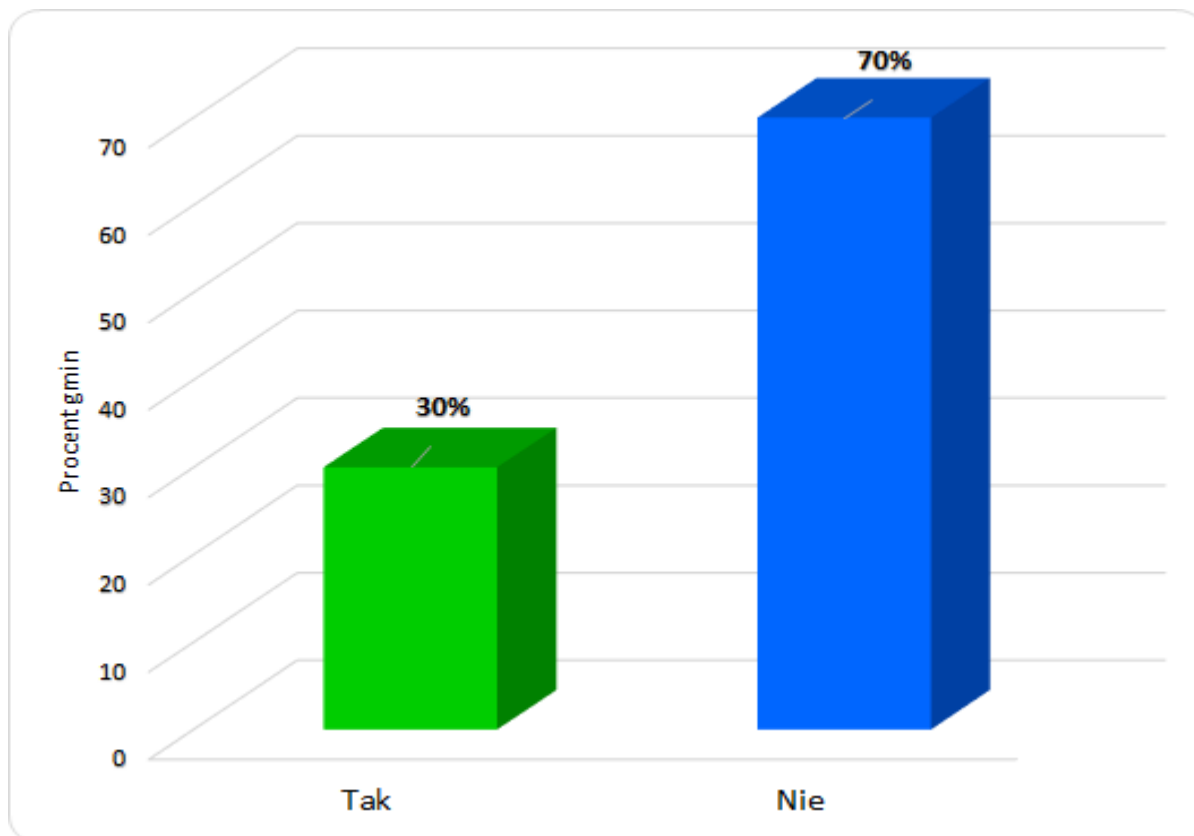
Ocena rozpowszechnienia zjawiska uzależnień na terenach gmin województwa opolskiego dotyczyła głównie problemów uzależnień oraz używania alkoholu (37% wskazań) oraz oszacowanie zjawiska używania i uzależnienia od substancji psychoaktywnych nie będących alkoholem (37% wskazań), natomiast 27% gmin wspierała działania oceniające rozpowszechnienie problemu uzależnień behawioralnych (wyk. 30).

Współpraca w obszarze profilaktyki uzależnień

Kooperacja ponadlokalna instytucji publicznych, stowarzyszeń jak również specjalistów zajmujących się problemem uzależnień, integracja i współpraca w zespołach wielospecjalistycznych, skutkuje często wypracowaniem bardziej skutecznych i mniej kosztownych form działań profilaktycznych. Współpraca międzyregionalna i międzyinstytucjonalna skutecznie niweluje trudności w realizacji strategii profilaktycznych, często związane z niewystarczającymi zasobami kadrowymi do ich realizacji lub wysokim kosztem podejmowanych działań, wzmacnia kompetencje realizatorów, pozwala na

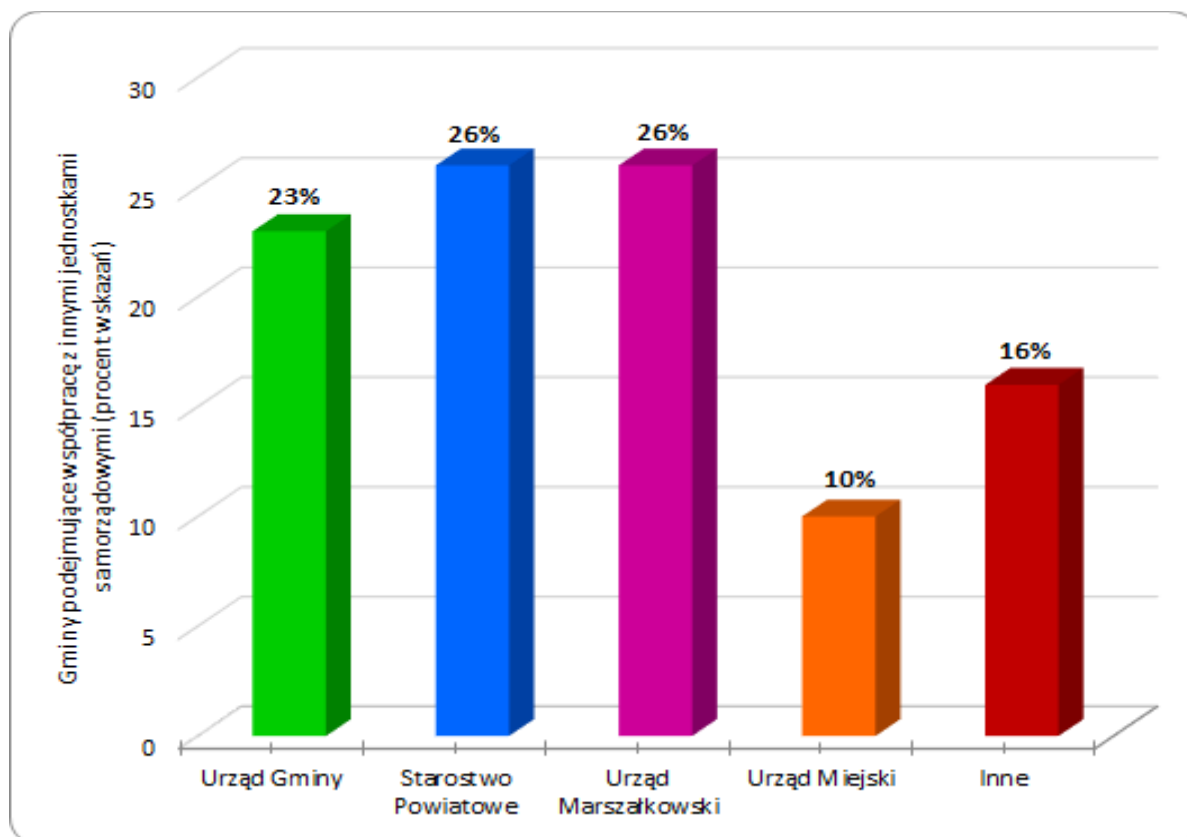
realizację projektów, które ze względu na zasięg lub poziom zaawansowania nie mogą być realizowane na poziomie lokalnym.

Wykres 31: Procent gmin woj. opolskiego, które podejmowały/nie podejmowały współpracy z innymi jednostkami samorządowymi w obszarze profilaktyki uzależnień w roku 2022.

W roku 2022, w porównaniu z rokiem 2021, nieznacznie wzrósł odsetek gmin deklarujących wsparcie dla kooperatywy międzyinstytucjonalnej i ponadlokalnej (wyk. 31). Prawie 1/3 gmin zadeklarowała wspieranie działań służących integracji ponadregionalnej w działaniach profilaktycznych. Poziom wsparcia dla tego typu działań wydaje się jednak wciąż zbyt niski.

Wykres 32: Rodzaje jednostek samorządowych z jakimi podejmowano współpracę w obszarze profilaktyki w roku 2022 (procent wskazań).

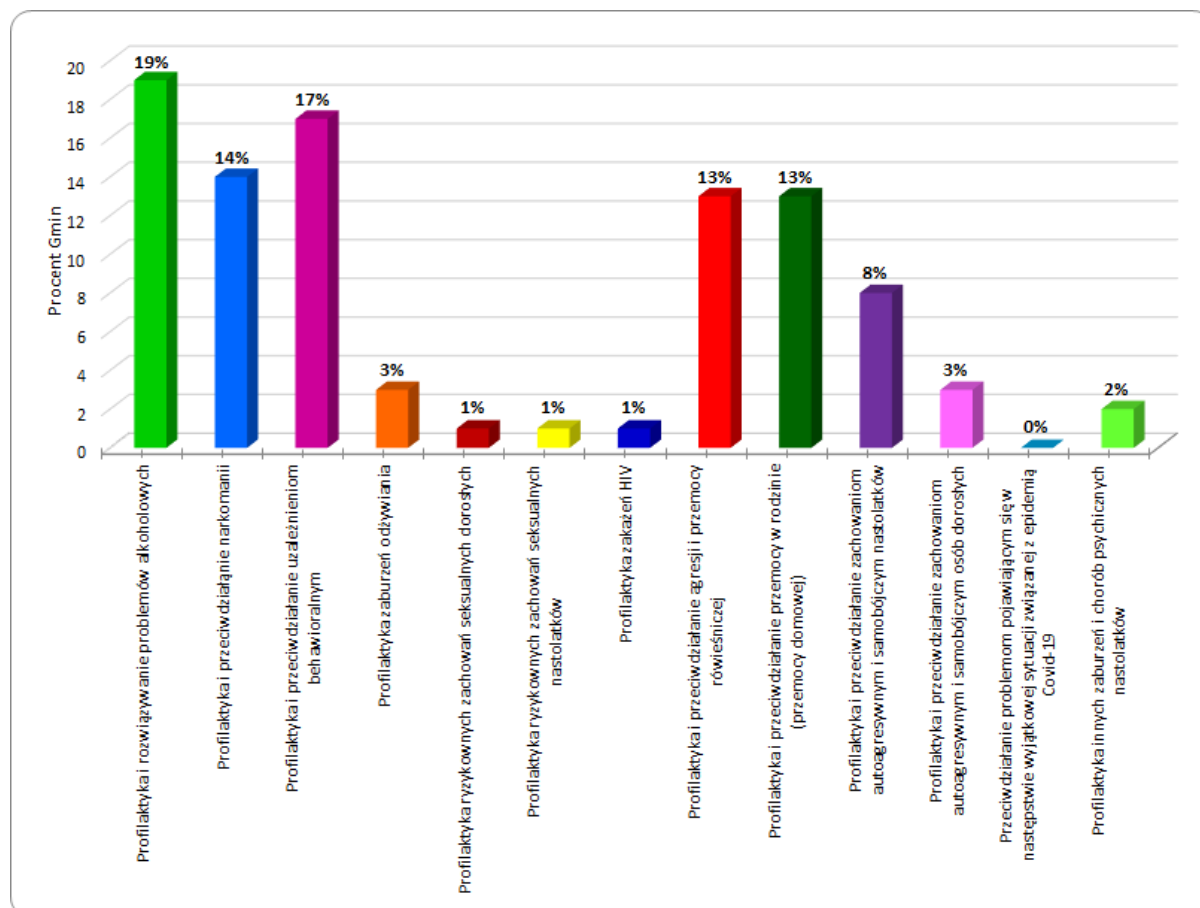
W roku 2022 gminy województwa opolskiego najczęściej wspierały działania profilaktyczne realizowane we współpracy Urzędem Marszałkowskim Województwa Opolskiego oraz Starostwami Powiatowymi (26% deklaracji). Kolejno, najczęściej współpracowano z innymi urzędami gmin z terenu województwa opolskiego (23% gmin wspierało tego rodzaju współpracę). Jedynie co dziesiąta gmina województwa opolskiego wspierała działania profilaktyczne realizowane przy współpracy z urzędami miejskimi (wyk. 32). Szczegółowe przykłady współpracy gmin z innymi instytucjami samorządowymi przedstawione zostały w aneksie 1.

Plany wsparcia działań w roku 2023

Podobnie jak w poprzednich edycjach badania, również w roku 2022 zapytano przedstawicieli gmin o działania profilaktyki uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych, których realizacja została zaplanowana w roku 2023. Wskazania dotyczące planów realizacji działań profilaktycznych, najczęściej oparte są na podstawie detekcji (niestety, często na podstawie subiektywnej oceny decydentów), najbardziej palących

problemów do zaopatrzenia w zakresie uzależnień od substancji, uzależnień behawioralnych oraz innych problemów społecznych pojawiających się na terenie gminy.

Wykres 33: Obszary działań, jakie priorytetowo powinny być wspierane przez gminy w trakcie ich realizacji w roku 2022.

Prawie 1/5 gmin w roku 2023 planuje realizację działań profilaktycznych związanych z uzależnieniem od alkoholu i związanych z problemami dotyczącymi używania alkoholu (wyk. 33). Co ciekawe, w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosło zainteresowanie realizacją działań z zakresu profilaktyki uzależnień behawioralnych. Aż 17% gmin województwa opolskiego ma w swoich planach wsparcie dla realizacji tego rodzaju działań profilaktycznych w roku 2023. Równie silna jest potrzeba wspierania w przyszłości działań polegających na profilaktyce i przeciwdziałaniu agresji i przemocy rówieśniczej (13% gmin) oraz profilaktyce i przeciwdziałaniu przemocy rodzinnej (13% gmin).

Tabela 6. Inne obszary działań profilaktycznych w zakresie zaburzeń i chorób psychicznych nastolatków wskazywane przez gminy jako priorytetowe w roku 2023.

Rodzaj zaburzeń	Liczba wskazań
Zaburzenia depresyjne	4
Zaburzenia lękowe	3
Autoagresja i samookaleczenia	1
Zaburzenia obsesyjno - kompulsywne	1
Zaburzenia somatomorficzne	1
Zaburzenia relacji społecznych	1

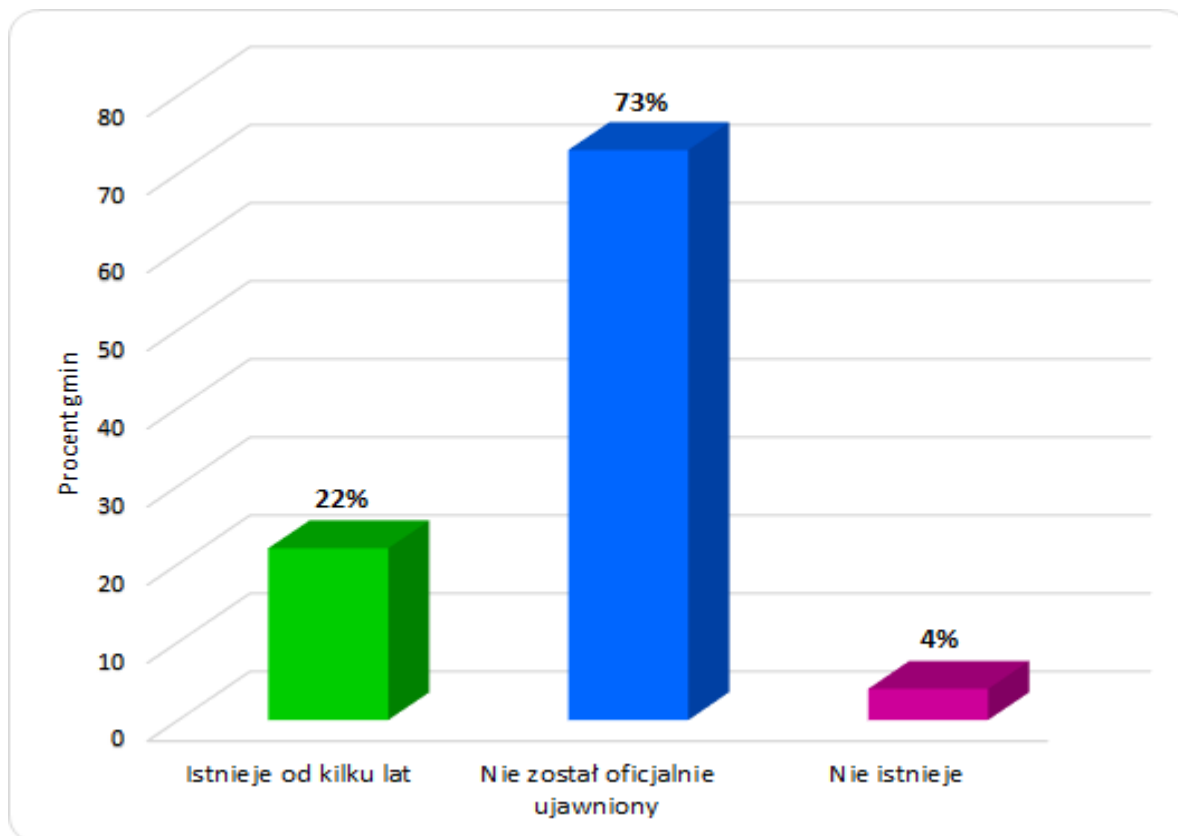
Wśród pozostałych obszarów, które gminy planują objąć wsparciem w roku 2023 w zakresie zaburzeń i chorób psychicznych nastolatków (tab. 6), cztery gminy województwa opolskiego wskazały plany wsparcia działań profilaktycznych w zakresie zaburzeń depresyjnych, a trzy z nich w zakresie zaburzeń lękowych. Planowane są również działania w zakresie profilaktyki zaburzeń obsesyjno-kompulsywnych, zaburzeń somatomorficznych, zaburzeń relacji społecznych oraz profilaktyka zachowań autoagresywnych i samookaleczeń (po jednym wskazaniu).

W odniesieniu do osób dorosłych, dwie gminy planują udzielenie wsparcia w roku 2023, dla działań profilaktycznych w obszarze zaburzeń lękowych, a jedna gmina zadeklarowała udzielenie wsparcia dla realizacji działań w obszarze zaburzeń depresyjnych i psychotycznych.

Nowe substancje psychoaktywne

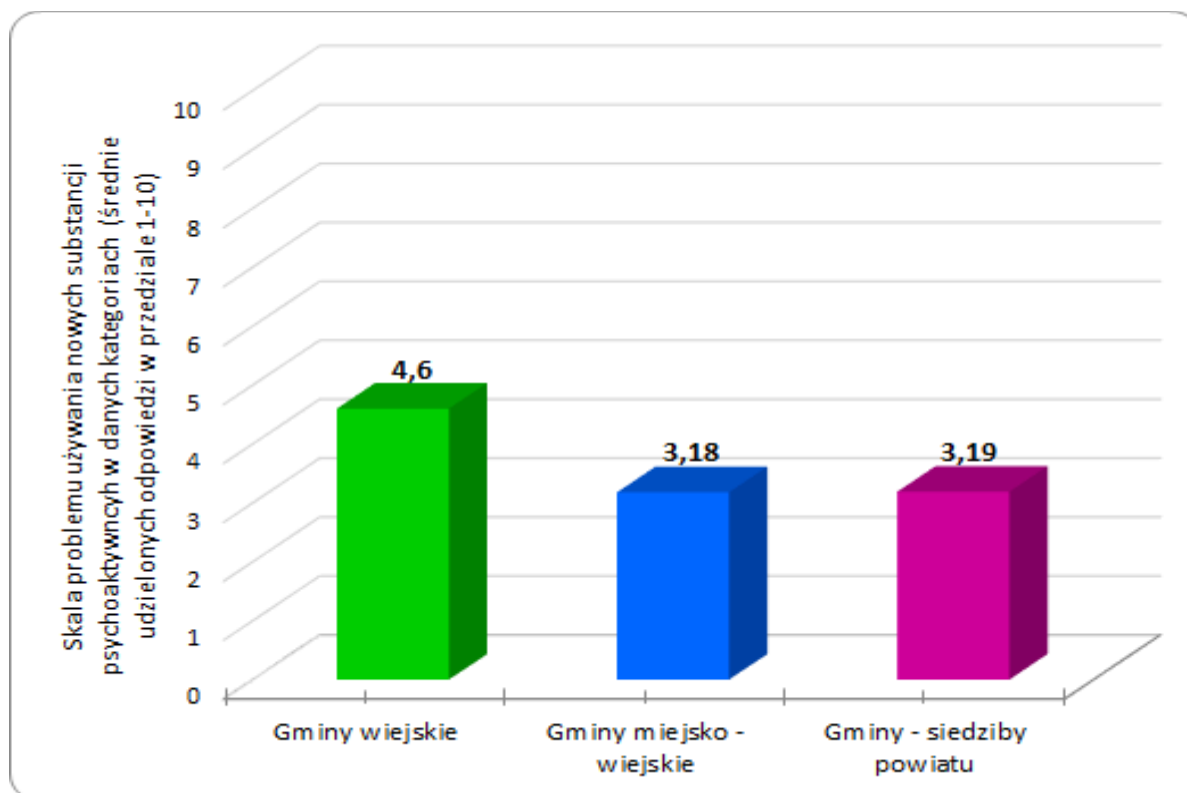
Nieustannie zmieniający się rynek nowych substancji psychoaktywnych (NPS) tzw. "dopalaczy" nastęrcza problemów w oszacowaniu realnego problemu używania ich na terenie gmin województwa opolskiego. Ten niski poziom wglądu, jest z kolei przyczyną pewnego rodzaju impotencji w kreowaniu działań profilaktycznych, a podejmowane próby działania wydają się być nieadekwatne. Bezsprzecznie, rynek nowych substancji psychoaktywnych - ze względu na dużą dynamikę zmian - stanowi realny problem tak dla samych użytkowników jak i dla osób zajmujących się działaniami pomocowymi w tym zakresie.

Wykres 34: Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: “Jak przedstawia się problem nowych substancji psychoaktywnych na terenie Państwa gminy?”.

Jedynie co piąta gmina (22% gmin) potwierdza, że problem NPS jest realny i trwa “od kilku lat” (co ciekawe, w roku 2021, jedynie 17% gmin potwierdziła istnienie problemu NPS na ich terenie “od kilku lat”). Większość gmin (73% gmin) nie jest w stanie oficjalnie potwierdzić tego, że problem NPS na ich terenie istnieje, ale nie jest jednocześnie w stanie temu zaprzeczyć. Świadczyć to może o ignorowaniu problemu ze strony gmin lub nieskutecznej jego detekcji. Jedynie 4% gmin jest przekonana, że na ich terenie nie istnieje problem związany z używaniem nowych substancji psychoaktywnych.

Wykres 35: Skala problemu używania nowych substancji psychoaktywnych na terenie gmin woj. opolskiego w skali 1-10 - od "nie ma problemu" do "to duży problem" (średnie udzielonych odpowiedzi w podziale ze względu na typ gmin).

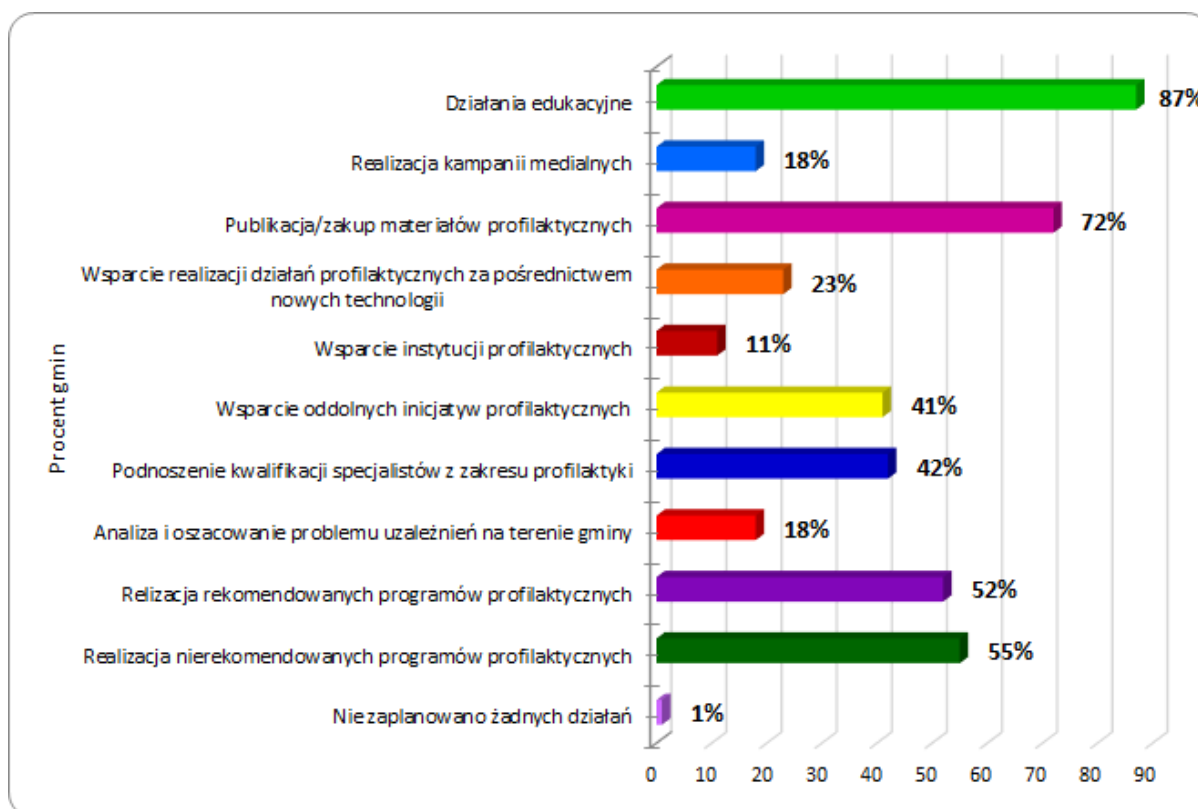

Na uwagę zasługuje fakt, że pomimo braku rzetelnej i jednoznacznej diagnozy stanu faktycznego, gminy podejrzewają, że problem używania nowych substancji psychoaktywnych na ich terenie istnieje i jest poważny. Na 10 stopniowej skali problemu, gminy wiejskie oceniły jego nasilenia na 4,6. Za nieco mniej istotny, problem NPS oceniany jest w przypadku gmin miejsko-wiejskich oraz gmin - siedzib powiatu: ~3,1. Przypuszczenie to jednak prawdopodobnie nie jest potwierdzone faktami i wydaje się (biorąc pod uwagę dane z poprzednich badań), że gminy nie posiadają środków lub możliwości do tego by dokonać merytorycznej analizy problemu NPS.

Działania profilaktyczne planowane w roku 2023

Ponownie jak w latach ubiegłych zapytano gminy biorące udział w badaniu o plany konkretnych działań profilaktycznych, jakie mają być realizowane w roku 2023 (wyk. 36).

Wykres 36: Działania profilaktyczne zaplanowane do realizacji przez gminy w roku 2023.

Tak jak w poprzednich edycjach badania, również w roku 2023 gminy opierają strategię działań profilaktycznych głównie na edukacji w tym zakresie (87% gmin planuje udzielenia wsparcia działaniom edukacyjnym). Prawie $\frac{3}{4}$ gmin (72% gmin) planuje dotować działania polegające na publikacji i/lub zakupie materiałów profilaktycznych. Co druga gmina deklaruje udzielenie wsparcia w roku 2023 dla realizacji nierekomendowanych- (55% gmin) oraz rekomendowanych (52% gmin) programów profilaktycznych. Gminy planują również wsparcie w działaniach podnoszących kompetencje i kwalifikacje kadr (42% gmin) oraz wsparcie oddolnych inicjatyw społecznych (41% gmin).

Niezmiernie niskie wydaje się wsparcie dla działań profilaktycznych realizowanych w przestrzeni wirtualnej i (co wydaje się szczególnie niepokojące) wsparcie dla działań służących oszacowaniu problemu uzależnień na terenie gmin. Również w roku 2023 nieliczne gminy planują dotowanie działań profilaktycznych on-line (23% gmin), a jedynie 18% gmin planuje wsparcie dla działań służących oszacowaniu problemu uzależnień na jej terenie (choć zadanie powinno być w oczywisty sposób punktem wyjścia w kreowaniu strategii profilaktycznych). Również 18% gmin zaplanowała wspieranie profilaktycznych kampanii medialnych w 2023 roku. Jedynie co dziesiąta gmina planuje wsparcie instytucji profilaktycznych, a jedna z gmin oświadczyła, że w ogóle nie ma jasnych planów w wsparcia działań profilaktycznych w 2023 roku.

Mocne i słabe profilaktyki w 2022 roku

Ponownie badano mocne i słabe strony działalności gmin w obszarze profilaktyki. I tym razem tylko niewielka część samorządów udzieliła odpowiedzi na pytanie, co ich zdaniem jest ich mocną stroną. Tak jak w poprzednich latach, uprawniona jest interpretacja, że badani nie monitorują ani nie ewaluują - nawet w roboczej formie - swoich działań w obszarze profilaktyki. Może to świadczyć także o niewielkiej refleksyjności instytucjonalnej (brak mechanizmów oceny, podsumowań, dyskusji) oraz osobistej urzędników pracujących w tym polu. Stawia to pod znakiem zapytania jakość realizowanych i planowanych działań profilaktycznych.

Mocne strony profilaktyki

Tak jak w roku 2022, zaledwie kilka gmin - (jedynie 6 z nich) udzieliło odpowiedzi na pytanie o mocne strony profilaktyki, a aż połowa z nich to odpowiedzi o braku wiedzy lub opinii. W zasadzie dwie inne gminy ogólnikowo oceniły swoje działania, a tylko jedna gmina z 71 podała listę konkretnych dobrych praktyk. W kwestionariuszu podano mocne strony wymienione poniżej (pisownia oryginalna):

- dostępność poradnictwa, wypracowane programy długofalowe
- brak wiedzy.
- Kontynuacja działań z poprzednich lat co rokuje większą skuteczność
- Mocnymi stronami profilaktyki w Gminie Turawa były: punkt konsultacyjno - doradczy realizowany również w formie mobilnych konsultacji, placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, autorskie warsztaty i programy realizowane w placówkach oświatowych, ilość inicjatyw oddolnych profilaktycznych

oraz integrujących lokalną społeczność (wzmocnienie kontroli społecznej), profilaktyka uzależnień realizowana dla seniorów.

- nie mam zdania
- Trudno powiedzieć

Identycznie jak w roku poprzednim, 1 jednostka podała przykłady konkretnych działań, które uważa za mocne. To ważne, że po pierwsze - urzędnicy są w stanie poddać swoje działania refleksji, ale to wysoce niepokojące, że tylko jedna gmina potrafi wskazać konkretne przykłady. Może to świadczyć o nieumiejętności krytycznego oceniania własnych działań, ale też o zdefiniowaniu celów - które ew. realizacja działań mogłaby weryfikować. Prawdopodobnie nie istnieją także narzędzia do oceny pracy osób odpowiedzialnych za tego typu działania. Wielkim wyzwaniem jest zmiana tego stanu rzeczy dla wzrostu celowości stosowanych rozwiązań, umiejętności ich dostosowywania, weryfikowania i uczciwej analizy.

Słabe strony profilaktyki

Przedstawiciele gmin odpowiedzieli również na pytanie o słabe strony przyjętych strategii profilaktycznych oraz realizowanych na terenie gmin działań. Jedynie 6 z 71 gmin biorących udział w badaniu odniosło się w jakikolwiek sposób do postawionego pytania. Poniżej zaprezentowano odpowiedzi na pytanie o słabe strony profilaktyki uzależnień (pisownia oryginalna):

- Brak wdrożonych w placówkach oświatowych profilaktycznych programów rekomendowanych, mała ilość szkoleń dla osób pracujących z problemem uzależnień, brak na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się problemem uzależnień i wsparcia rodziny. Problemem bywa również brak bieżącej i skoordynowanej współpracy różnych instytucji zajmujących się profilaktyką i problemem uzależnień m.in. brak przedstawicieli tych instytucji w zespołach i grupach roboczych, brak przepływu informacji itp.
- brak wiedzy.
- Brak wystarczających środków
- mała liczba podjętych działań.
- słaby dostęp do lekarzy psychiatrów, zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci i młodzieży
- Trudno powiedzieć

Należy podkreślić, że jedynie dwóm przedstawicielom gmin udało się skonkretyzować swoje odpowiedzi, a dwie gminy nie potrafią określić słabych stron lub nie mają wiedzy na ten temat. Głównymi problemami w realizacji działań profilaktycznych upatrują one w

ograniczonym dostępie do specjalistów, niewystarczającej ilości szkoleń kadr zajmujących się profilaktyką uzależnień, małej ilości realizowanych programów profilaktycznych oraz niewystarczającej oraz słabo skoordynowanej współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie realizacji działań profilaktycznych jak i wymiany doświadczeń i danych/ wiedzy z obszaru uzależnień od substancji i uzależnień behawioralnych.

Działania związane z redukcją szkód w profilaktyce

Redukcja szkód, rozumiana jako działania służące niwelowaniu i/lub minimalizacji negatywnych skutków podejmowanych zachowań ryzykownych, przyczynia się bezsprzecznie do szybszej i bardziej skutecznej terapii uzależnień. Osoby, które w sposób szkodliwy używają substancje psychoaktywne, lub są od nich uzależnione, nie doświadczają jedynie bezpośrednich negatywnych skutków z powodu ich używania, a konsekwencje te mogą przybierać szerszy kontekst. Przykładowo, mogą to być problemy finansowe, w relacjach interpersonalnych z najbliższymi, związane z ostracyzmem społecznym czy problemami prawnymi, które pośrednio są konsekwencją używania substancji lub uzależnienia behawioralnego.

W tej edycji badania 22 gminy udzieliły odpowiedzi na pytanie o działania związane z redukcją szkód, przy czym 2 z nich potwierdziły brak realizacji tego typu działań na ich terenie w roku 2022. Odpowiedzi prezentują się następująco (pisownia oryginalna):

1. Programy profilaktyczne - pogadanki w szkołach (np. z policjantem)
2. "Przeciw pijanym kierowcom" ; "Bezpieczny wypoczynek"; "postaw na rodzinę" "Zaburzenia odżywiania" "Hejt, przemoc, cyberprzemoc"
3. brak
4. działania punktu konsultacyjnego ds. uzależnień, poradnictwo psychologiczne, działania gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, działania podjęte w placówkach oświatowych w szczególności przez pedagogów szkolnych.
5. Finansowanie działalności Punktu Konsultacyjnego (działalności konsultantki ds. uzależnień i psychologa)
6. Komisja organizowała, wspierała i popularyzowała : inicjatywy promujące zdrowie i trzeźwy styl życia. prowadzono również działania profilaktyczno -integracyjne (ze szkołami, przedszkolami, GOKiR, Klubami Seniora, placówka wsparcia dziennego. Zorganizowano 9 rekomendowanych warsztatów profilaktycznych nt. „ Debata” , „Cukierki”, oraz przeprowadzono 3 spotkania dla rodziców nt. Uzależnień behawioralnych i substancji psychoaktywnych ; Trudne sytuacje wokół Nas-przemoc i agresja".

7. Pomoc psychologiczna i inna specjalistyczna
8. poradnictwo psychologiczne
9. programy ograniczania picia prowadzone przez terapeutę uzależnień i psychologa w kontakcie indywidualnym z klientem
10. dostęp do materiałów edukacyjnych znajdujących się w punkcie konsultacyjnym, - możliwość skorzystania z pomocy specjalisty w przedmiocie uzależnień od alkoholu, narkotyków, przemocy, psychologiczno - pedagogiczne
11. Program rekomendowany ARCHIPELAG SKARBÓW realizowany w szkołach podstawowych i konkursy wiedzy teoretycznej, w których uczniowie wykazują się wiedzą nt. substancji psychoaktywnych, narkotyków i alkoholu
12. Realizacja programów pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla specyficznych grup odbiorców.
13. Realizowano ponadpodstawowy program terapeutyczny dzięki podpisanej umowie z Przychodnią Terapii Uzależnień w Oleśnie, min. grupy wsparcia, maratony, nawroty, terapie rodzinne.
14. Rozmowy motywacyjne uczniów z psychologiem/pedagogiem szkolnym oraz pogadanki edukacyjne z Policją.
15. Terapia uzależnień w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Gogolinie. Punkt Konsultacyjny przy Centrum Usług Społecznych w Gogolinie.
16. dział w zlocie rodzin abstynenckich , wsparcie Poradni Odwykowej dla osób uzależnionych i współuzależnionych , punkt konsultacyjny GKRPA na terenie Gminy,
17. W 2022 r. nie realizowano ww. działań.
18. Warsztaty dla młodzieży, bezpłatne porady psychologa
19. Warsztaty profilaktyczne dla uczniów, szkolenia profilaktyczne dla rodziców, szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych, promocja zdrowia, konkursy literackie i plastyczne, podnoszenie kwalifikacji specjalistów z zakresu profilaktyki, zakup materiałów profilaktycznych.
20. wsparcie psychologa w miejscu zamieszkania w rodzinach, gdzie występuje problem z uzależnieniami kierowanie do Ośrodka Pomocy Psychologicznej i Psychoterapeutycznej w Krappkowicach
21. Wspieranie działalności środowisk abstynenckich , udzielanie pomocy członkom rodzin z problemem alkoholowym oraz z tych gdzie występuje przemoc (punkt konsultacyjny)
22. Współfinansowanie klubów AA, finansowanie pomocy psychoterapeutycznej osób z uzależnieniami

W przypadku 9 gmin, udzielone odpowiedzi nie posiadają nawet znikomego związku z szeroko rozumiana redukcja szkód. Pozostałe odpowiedzi są związane z paradygmatem HR w (delikatnie rzecz ujmując) bardzo swobodny sposób. Wydaje się, że przedstawiciele gmin mylą pojęcie redukcji szkód z działaniami profilaktycznymi (najczęściej w udzielanych

odpowiedziach podawane są przykłady realizacji programów profilaktycznych, lub dostępu do specjalistów z zakresu profilaktyki) lub nie rozumieją go w ogóle. Niestety, taki stan rzeczy zauważalny był we wszystkich poprzednich edycjach badania.

Działania profilaktyczne w zakresie redukcji szkód do realizacji w przyszłości

Brak wiedzy respondentów na temat *Harm Reduction* ujawnia się również w planach realizacji działań jakie dokonują gminy w tym nurcie. W pytaniu o działania planowane do realizacji w zakresie HR roku 2023, gminy, w przeważającej większości udzielają odpowiedzi, opisując działania, które w żaden sposób nie można powiązać z paradygmatem HR. Poniżej prezentujemy wszystkie odpowiedzi (pisownia oryginalna):

1. Programy profilaktyczne rekomendowane - rozpowszechnianie ulotek i materiałów profilaktycznych.
2. 1) Finansowanie programów reintegracji społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób po ukończonym procesie terapii lub będących w trakcie leczenia substytucyjnego: poprzez finansowanie kursów zawodowych oraz wsparcia socjalnego i prawnego dla ww. grupy. 2) Zwiększenie wsparcia psychologicznego oraz tworzenie grup wsparcia.
3. brak wiedzy.
4. Edukacja realizatorów gminnego programu. Utworzenie świetlicy socjoterapeutycznej.
5. Jak wyżej oraz realizacja programu ograniczania picia, a także działania w zakresie FASD
6. kontynuacja działalności punktu konsultacyjnego w tym konsultacje terapeuty uzależnień, psychologa i prawnika, praca gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych
7. Kontynuowanie dotychczas prowadzonych działań w zakresie profilaktyki.
8. Podjęcie wspólnych działań z Poradnią Uzależnień
9. Pomoc psychologiczna i inna specjalistyczna
10. programy redukcji szkód
11. Działania ukierunkowane na edukację.
12. Głównie realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych.
13. Kontynuacja dotychczasowych działań.
14. Programy edukacyjno - informacyjne, programy pomocy kryzysowej

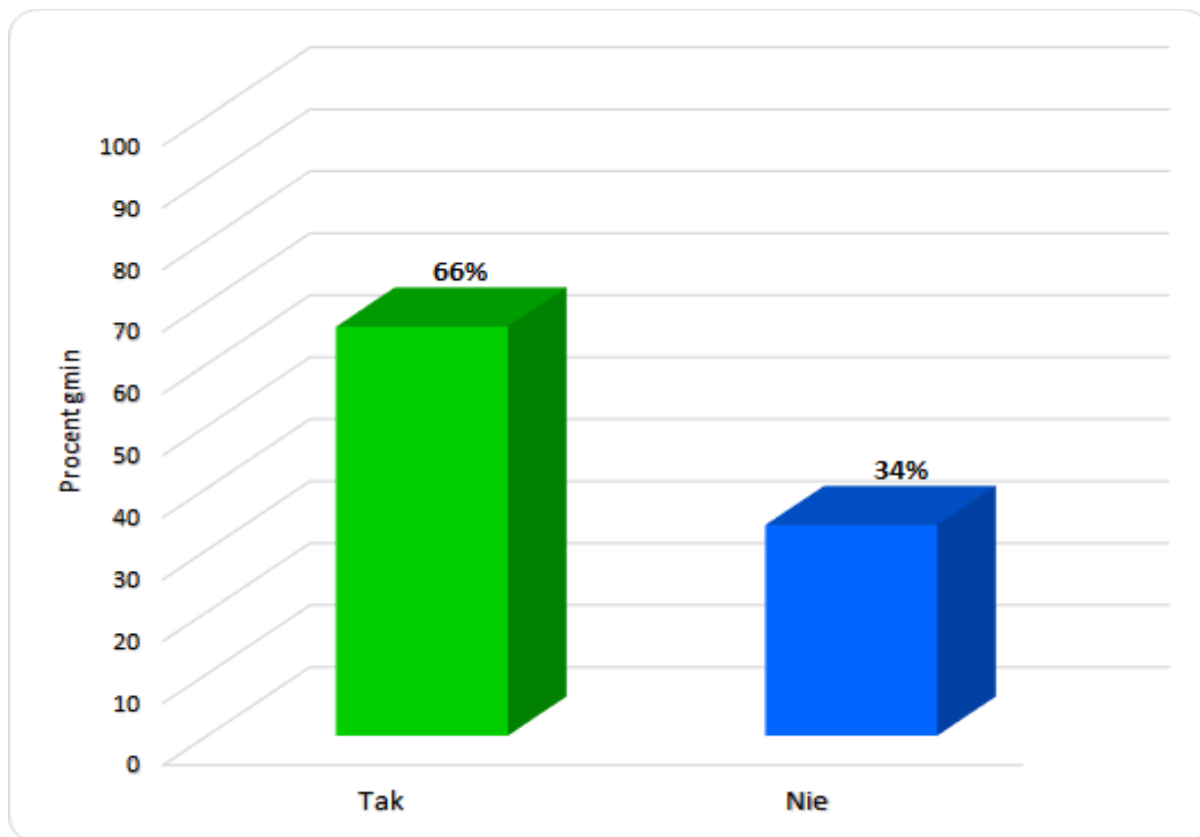
15. udział w zlocie rodzin abstynenckich , wsparcie Poradni Odwykowej dla osób uzależnionych i współuzależnionych, punkt konsultacyjny GKRPA na terenie Gminy,
16. Warsztaty profilaktyczne dla uczniów, nauczycieli i rodziców, promocja zdrowia, konkursy literackie i plastyczne, podnoszenie kwalifikacji specjalistów z zakresu profilaktyki, zakup materiałów profilaktycznych.
17. Warsztaty, spotkania z psychologiem, specjalista terapii uzależnień, dostęp do bezpłatnych porad psychologa, grupy wsparcia
18. wsparcie psychologiczne dla dzieci i rodzin oraz organizacja zajęć alterantycznych
19. Współfinansowanie klubów AA, finansowanie pomocy psychoterapeutycznej osób z uzależnieniami
20. zatrudnienie specjalisty ds. psychoterapii uzależnień albo instruktora terapii uzależnień
21. wsparcie aktywności zawodowej osób,
22. zdrowotnych, narkotykowych

Więcej niż połowa przykładów planowanych działań, jakie zostały zaprezentowane przez gminy województwa opolskiego, nie posiada jakiegokolwiek związku z charakterem działań z zakresu *Harm Reduction*. Jedynie dwie gminy (odp. nr. 2 i nr.21) przedstawiają działania, które wpisują się w szeroko rozumiane pojęcie redukcji szkód. Na uwagę zasługuje również odpowiedzi nr. 10 i 22, które mogą świadczyć o znikomej wiedzy na temat HR osób, które są odpowiedzialne w gminach za profilaktykę uzależnień .

Zapotrzebowanie na szkolenia

W porównaniu z rokiem 2021, w roku 2022 wzrosło zapotrzebowanie na wsparcie szkoleniowe tak dla osób koordynujących działania profilaktyczne na terenie gmin, jak i realizatorów tego rodzaju przedsięwzięć. W roku 2022, $\frac{2}{3}$ gmin województwa opolskiego udzieliło wsparcia dla koordynatorów i realizatorów działań profilaktycznych (wyk. 37).

Wykres 37: Odsetek gmin deklarujących zapotrzebowanie wsparcia szkoleniowego dla osób koordynujących realizację zadań dotyczących problematyki alkoholowej i narkotykowej.

Z roku na rok, coraz częściej deklaruwane jest zapotrzebowanie na wsparcie działań osób koordynujących profilaktykę uzależnień na terenie gmin. W roku 2022 uzyskano 42 odpowiedzi na pytanie o tego rodzaju konkretne potrzeby. Prawie połowa gmin zgłaszała potrzebę wsparcia w kilku obszarach (18 odpowiedzi). Propozycje tematów i kategorii szkoleń dla koordynatorów działań profilaktycznych przedstawiono w tabeli 7.

Tabela 7.: Zestawienie propozycji tematów i kategorii szkoleń dla koordynatorów w gminach

Odpowiedź w ankiecie (pisownia oryginalna)	Kategoria tematyczna szkolenia
jakie zadania winny być finansowane, a jakie nie, z uwagi na brak ich potwierdzonej skuteczności - jakie zadania powinny być realizowane w ramach profilaktyki uzależnień behawioralnych	<ul style="list-style-type: none"> • aspekty prawne • projektowanie strategii profilaktycznych
- rozmowy z osobami uzależnionymi - realizowanie wsparcia dla rodzin z problemami dot. uzależnień i przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki
1) Aspekty prawne wydatkowania środków w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii 2) Zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ujęcie nowych zadań w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii 3) Prawidłowa realizacja programu przeciwdziałania profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii 4) Nowoczesne i skuteczne metody profilaktyki uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • aspekty prawne • projektowanie strategii profilaktycznych • realizacja profilaktyki
Dialog motywujący.	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki
Finansowanie działalności edukacyjnej w zakresie uzależnień.	<ul style="list-style-type: none"> • finansowanie profilaktyki
Jak rozmawiać z osobami uzależnionymi	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów
Metody aktywizacji społeczności Gminnej w zakresie zainteresowania profilaktyką uzależnień w tym do zgłaszania inicjatyw oddolnych	<ul style="list-style-type: none"> • aktywizacja społeczna
Metody pracy , zagadnienia prawne,	<ul style="list-style-type: none"> • aspekty prawne • szkolenia realizatorów
ogólna tematyka związana z przeciwdziałaniem uzależnieniom	<ul style="list-style-type: none"> • ?
Podnoszenie kwalifikacji w zakresie realizacji zadań dot. profilaktyki	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów

praca z osobą uzależnioną (uzależnienia behawioralne); praca z rodziną, gdzie występuje problem z uzależnieniami, przemocą	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki • szkolenia realizatorów
Praca z osobą uzależnioną i współuzależnioną rodziną, motywowanie do leczenia i kontrola przebiegu leczenia Zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego – standardy postępowania z osobą uzależnioną	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki • szkolenia realizatorów
Prawidłowa realizacja programów rekomendowanych	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów
Prawny zakres działania, w tym finansowanie.	<ul style="list-style-type: none"> • aspekty prawne
problematyka alkoholowa i narkotykowa	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki • szkolenia realizatorów
Profilaktyka i przeciwdziałanie zachowaniom autoagresywnym i samobójczym	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów
Profilaktyka uzależnień behawioralnych - formowanie zadań dla tej dziedziny	<ul style="list-style-type: none"> • projektowanie strategii profilaktycznych
prowadzenie rozmów motywujących, dysponowanie środkami przeznaczonymi na GPPAiPN	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki • aspekty prawne
Przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym, Motywowanie osób nadużywających spożywanie napojów alkoholowych, narkotyków , do podjęcia leczenia , Procedura zobowiązania do leczenia odwykowego Procedura Niebieskiej karty	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki • aspekty prawne
przemoc, uzależnienia behawioralna,	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki
Przygotowanie programu profilaktycznego, inicjowanie działań oddolnych inicjatyw społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • projektowanie strategii profilaktycznych • aktywizacja społeczna
Realizacja gminnego programu - wydatkowanie środków.	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki • aspekty prawne
Realizacja szkoleń stacjonarnych a nie o-line, które są mało efektywne. Brak osobistych kontaktów.	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki
realizacja zadań w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> • finansowanie profilaktyki

oraz przeciwdziałania narkomanii, wydatkowanie środków w ramach programu	
Skuteczne wdrażanie programów/działań profilaktycznych Prowadzenie rozmów z osobami z problemami dot. uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • projektowanie strategii profilaktycznych • realizacja profilaktyki
szkodliwość alkoholu wśród młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki
Szkolenia z szeroko pojętej profilaktyki uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów
Szkolenia z zakresu pierwszego kontaktu z osobami uzależnionymi, członkami ich rodzin. Procedura leczenia odwykowego	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów • aspekty prawne
Szkolenie dotyczące praktycznych aspektów rozwiązywania problemów i ich diagnozowanie w środowisku.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów • diagnoza problemów
szkolenie w zakresie dialogu motywujący z osobą uzależnioną od alkoholu, szkolenie dotyczące sposobów ograniczenia używania NSP przez dzieci i młodzież	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów
szkolenie w zakresie planowania i rozdysponowywania posiadanych środków na realizację programu, konkretne przykłady prawidłowego wykorzystywania środków finansowych.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów • finansowanie profilaktyki
Uzależnienia behawioralne jako zadanie gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Dochody z tzw. "małpek" jako dodatkowe środki na realizację przez samorząd gminy lokalnej międzysektorowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu.	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki • finansowanie profilaktyki
uzależnienia behawioralne, jak skutecznie motywować osobę uzależnioną do podjęcia leczenia	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów
uzależnienia behawioralne, wykorzystanie/przeznaczenie środków ze sprzedaży "małpek"	<ul style="list-style-type: none"> • finansowanie profilaktyki
w szczególności dot. uzależnień behawioralnych oraz	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki

zachowania autoagresywne i samobójcze nastolatków	
W zakresie praktycznych wskazówek odnośnie realizowanych działań, zwłaszcza w zakresie różnych prawnych wątpliwości np. dot. funkcjonowania GKRPA, reklamy alkoholu a także szkolenie jak prawidłowo powinien wyglądać wieloletni GPPIRPA oraz PN	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów • aspekty prawne • projektowanie strategii profilaktycznych
Wsparcie szkoleniowe w zakresie problematyki alkoholowej, narkotykowej i oczywiście w zakresie nowych tematów wchodzących w skład realizacji zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkotykowych.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia realizatorów
Wydatkowanie "środki korkowe" i "środki małpkowe"	<ul style="list-style-type: none"> • finansowanie profilaktyki
Zadania GKRPA, ochrona danych osobowych, motywowanie do leczenia , kontrola punktów sprzedaży	<ul style="list-style-type: none"> • aspekty prawne
Zakres Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, w tym wydatkowanie środków Uzależnienia behawioralne Polityka sektorowa	<ul style="list-style-type: none"> • finansowanie profilaktyki • projektowanie strategii profilaktycznych
zdrowie psychiczne, przeprowadzanie rozmowy z osobą uzależnioną , współuzależnioną	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki
Znajomość przepisów prawa.	<ul style="list-style-type: none"> • aspekty prawne

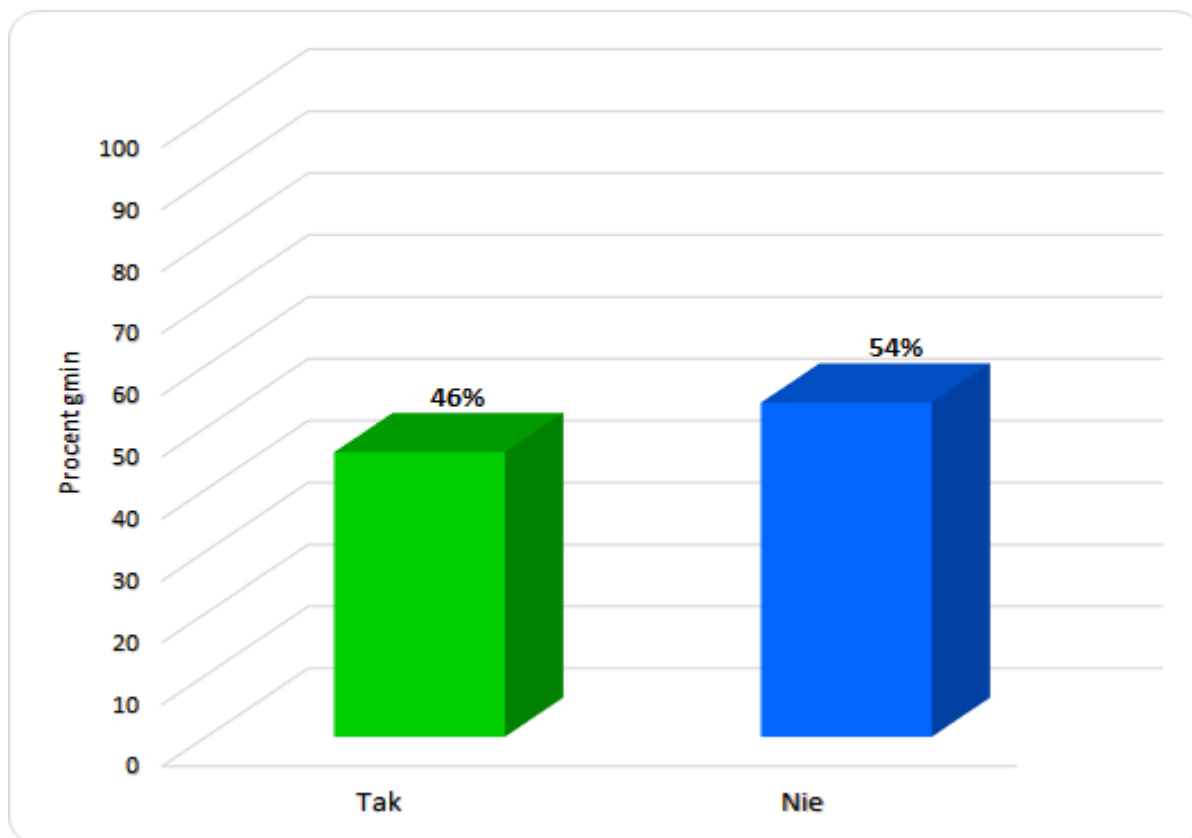
Najczęściej wymienianymi obszarami (tab. 7), w których istnieje potrzeba wsparcia gminnych koordynatorów, są takie obszary jak: potrzeba szkoleń koordynatorów (17 gmin), pomoc w realizowaniu działań profilaktycznych (16 gmin) oraz wsparcie w zakresie aspektów prawnych realizowanych działań profilaktycznych (11 gmin).

Potrzeba szkoleń koordynatorów działań profilaktycznych, w wielu poprzednich edycjach badania okazywała się najczęściej deklarowaną potrzebą. Paradoksalnie, jak ukazano w tym raporcie (str. 35) w 2022 roku, w porównaniu z rokiem ubiegłym, spadł odsetek gmin, które

udzieliły wsparcia dla działań służących podniesieniu kompetencji osób zajmujących się profilaktyką na ich terenie.

Tak jak w poprzednich edycjach badania, również w roku 2022, zadano pytanie o potrzeby szkoleniowe dla realizatorów działań profilaktycznych w gminach woj. opolskiego. W porównaniu z rokiem 2021 (41% gmin), nieznacznie wzrósł odsetek gmin deklarujących zapotrzebowanie wsparcia szkoleniowego dla realizatorów działań profilaktycznych. W 2022 roku, 46% gmin deklaruje potrzebę wsparcia szkoleniowego dla realizatorów działań profilaktycznych pracujących na ich terenie (wyk. 38).

Wykres 38: Odsetek gmin deklarujących zapotrzebowanie wsparcia szkoleniowego dla realizatorów zadań podejmowanych w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnego programu przeciwdziałania narkomanii.

Przedstawiciele gmin biorących udział w badaniu zapytano również o tematykę szkoleń, ich adresatów oraz przybliżoną liczbę osób, które mogłyby być zainteresowane wsparciem tego rodzaju. W tabelach 8-10 przedstawione zostały tematy szkoleń (przy czym tabela 8 ukazuje

najbardziej priorytetowe potrzeby, a priorytet ten redukuje w kolejnych zestawieniach tabel), które dla przedstawicieli gmin wydają się najbardziej zasadne, adresaci do których szkolenia powinny być kierowane oraz ich liczba.

Tabela 8: Zestawienie propozycji tematów i adresatów szkoleń (1)

Tematyka szkolenia 1.	Adresaci szkolenia	Liczba adresatów
Praca z osobą uzależnioną	członkowie GKPiRPA w Walcach, członkowie ZI, przedstawiciele szkół, ośrodka zdrowia	25
Socjoterapia dla dzieci z rodzin z problemem	pedagodzy	2
Tworzenie programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii	członkowie GKRPA	5
Agresja w domu i szkole	dzieci i młodzież SP	5
Przeciwdziałanie przemocy domowej w praktyce GKRPA	Członkowie Komisji	7
Znajomość zagadnień problematyki uzależnień	członkowie GKRPA, pedagodzy	10
jak skutecznie realizować działania	kadra pedagogiczna, gminny pełnomocnik	
Wielopoziomowe działania w zakresie sprzężonych uzależnień	Nauczyciele, Pedagodzy szkolni	100
Przemoc	nauczyciele	5
Szkolenie dla nowych realizatorów programów profilaktycznych	Nauczyciele	20
Prawidłowe wykorzystywanie środków	GKRPA, Szkoły i inne podmioty	20
Finansowanie zadań	Centrum Usług Społecznych w Gogolinie	4
Zdrowie psychiczne zaburzenia	członkowie GKRPA	6
Rozmowy motywacyjne z osobami uzależnionymi	Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	6
Nowoczesne i skuteczne metody profilaktyki uzależnień	GKRPA w Turawie, kadra pedagogiczna, pracownicy GOPS,	ok 40 osób
Skuteczna działania profilaktyczne	bd	bd
Profilaktyka alkoholowa, uzależnienia behawioralne, przemoc oraz	GKRPA	5

ochrona zdrowia psychicznego.		
Suycydologia	pracownicy OPIWR	1
Szkolenie przygotowujące realizatorów do samodzielnego prowadzenia rekomendowanych programów profilaktycznych	nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy, terapeuci	100
Redukcja szkód	pedagodzy, specjaliści	15
Uzależnienia behawioralne	członkowie GKRPA	7
Praca z klientem	członkowie GKRPA	5
Podniesienie praktycznych kompetencji osób zajmujących się pracą z dziećmi i młodzieżą	liderzy prowadzący zajęcia profilaktyczne z dziećmi i młodzieżą	20
Znajomość przepisów prawa	GKRPA	5
FASD	nauczyciele, służba zdrowia	25
Redukcja szkód	realizatorzy gminnego programu, pracownicy socjalni, asystent rodziny	10
Profilaktyka i przeciwdziałanie zachowaniom autoagresywnym i samobójczym nastolatków	członkowie Komisji, nauczyciele	50
Narkotyki, przemoc, zaburzenia odżywiania	nauczyciele	
Kontrole punktów sprzedaży nap. alkoholowych	członkowie MKRPA	11
Zobowiązanie do leczenia odwykowego	GKRPA, pracownicy punktu konsultacyjnego	10

Tabela 9: Zestawienie propozycji tematów i adresatów szkoleń (2)

Tematyka szkolenia 2.	Adresaci szkolenia	Liczba adresatów
praca z rodziną z problemem uzależnienia	j.w.	25
dopalacze	nauczyciele	8
Rozmowy z osobami uzależnionymi	Członkowie GKRPA	5
łączenie treningu sportowego z profilaktyką uzależnień	Trenerzy	50
sprzedaż alkoholu	sprzedawcy	10
Profilaktyka uzależnień	jednostki gminy	?

Procedura Niebieska karta, przemoc w rodzinie	członkowie GKRPA,GOPS	6
Zadania gminy w zakresie realizowania profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, prawidłowość realizacji tych zadań i wydatkowania środków w ramach Programu	Włodarze i pracownicy UG oraz Radni	ok 40 osób
Uzależnienia behawioralne		
psychotraumatologia	pracownicy OPiWR	1
Kontakt interwencyjny z uczniem przejawiającym zachowania ryzykowne	studenci psychologii, pedagogiki, resocjalizacji uczelni wyższych którzy w przyszłości będą mogli podjąć pracę w jednostkach pomocowych na terenie miasta Opola.	100
Finansowanie działań z tzw. "opłaty małpkowej"	specjaliści	2
jak skutecznie motywować osobę uzależnioną do podjęcia leczenia	członkowie GKRPA	7
zagadnienia prawne	członkowie GKRPA, pracownicy UG	10
przeciwdziałanie przemocy nowe wytyczne	Zespół Interdyscyplinarny, grupy robocze	20
Przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym	nauczyciele	30
realizacja gminnego programu profilaktycznego	pracownicy merytoryczni	3
Procedura Niebieskiej Karty	GKRPA, OPS	10

Tabela 10.: Zestawienie propozycji tematów i adresatów szkoleń (3)

Tematyka szkolenia 3.	Adresaci szkolenia	Liczba adresatów
umiejętność rozpoznawania problemu wśród podopiecznych	Nauczyciele, Pedagogzy szkolni, trenerzy	150
uzależnienia behawioralne	członkowie GKRPA	6
Zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ujęcie nowych zadań w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii	Członkowie ZI, Członkowie GKRPA, pracownicy GOPS	ok 30 osób
zachowania autodestrukcyjne wśród nastolatków		
interwencja kryzysowa	pracownicy OPiWR	1

Wykorzystywanie technik dialogu motywującego w pracy terapeutycznej , rehabilitacyjnej i postrehabilitacyjnej w zakresie uzależnień	nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy, terapeuci,	100
Profilaktyka i przeciwdziałanie zachowaniom autoagresywnym i samobójczym nastolatków	pedagodzy, specjaliści	20
działania profilaktyczne na rzecz dzieci i młodzieży	nauczyciele , wychowawcy	30
z zakresu profilaktyki	kluby sportowe	20
finansowanie działań profilaktycznych	pracownicy merytoryczni	3
Ochrona przed przemocą	GKRPA, OPS, Pedagodzy	14

Współpraca z UMWO

Przedstawicielei gmin województwa opolskiego biorących udział w badaniu zapytano również o potrzebę współpracy oraz o obszar działań profilaktycznych w jakim gmina widziałaby możliwość jej podjęcia z Urzędem Marszałkowskim Województwa Opolskiego. Można wnioskować na podstawie udzielonych odpowiedzi (tab.11), że gminy widzą potencjał we współpracy z UMWO na polu działań profilaktycznych oraz z łatwością podają przykłady działań, które mogą być realizowane w kooperatywie z UMWO.

Tabela 11: Zestawienie odpowiedzi na pytanie o ewentualną współpracę z UMWO

Odpowiedź w ankiecie (pisownia oryginalna)	Kategoria działań
rozpowszechniania ulotek/materiałów profilaktycznych - wprowadzanie w szkołach programów profilaktycznych dot. terenu województwa	<ul style="list-style-type: none"> • kampanie • programy profilaktyczne
wsparcie szkoleniowe (konferencje, webinary), - otrzymywanie materiałów informacyjnych (brozury, podpowiedzi, w jakich branżowych czasopismach czy fachowej literaturze szukać wartościowych informacji)	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia • materiały profilaktyczne
darmowe materiały profilaktyczne, darmowe programy profilaktyczne dla szkół podstawowych	<ul style="list-style-type: none"> • materiały profilaktyczne

Doradczym	<ul style="list-style-type: none"> • doradztwo
doradztwo	<ul style="list-style-type: none"> • doradztwo
doradztwo	<ul style="list-style-type: none"> • doradztwo
Działanie edukacyjne, podnoszenie kwalifikacji specjalistów z zakresu profilaktyki.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia • realizacja profilaktyki
Gmina chciałaby współpracować z Samorządem Województwa Opolskiego w 2023r. korzystając ze szkoleń w obszarze profilaktyki uzależnień, przemocy oraz zdrowia psychicznego.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
Konferencje, szkolenia Przekazywanie danych z przeprowadzonych badań	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia • dane
Konferencje, szkolenia.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
nie dotyczy	<ul style="list-style-type: none"> • b/d
Nie widzę potrzeby współpracy w tym zakresie.	<ul style="list-style-type: none"> • brak potrzeb
Opracowanie szybszej ścieżki reakcji, ułatwiony dostęp do terapeutów	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp do specjalistów
pomoc specjalistów w utworzeniu zajęć świetlicowych dla dzieci z rodzin alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp do specjalistów
Poprzez wprowadzenie wspólnych Kampanii Edukacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> • kampanie
prelekcje , pogadanki, spektakle	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
Profilaktyka i przeciwdziałanie zachowaniom autoagresywnym i samobójczym nastolatków	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki
profilaktyka w szkołach	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki
organizacja konferencji	<ul style="list-style-type: none"> • konferencje
realizacja profilaktycznych kampanii społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • kampanie
realizacja programów profilaktycznych	<ul style="list-style-type: none"> • programy profilaktyczne
Realizacja wspólnych projektów, -pogadanek spotkań	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki
Realizacji programów, uczestnictwa w szkoleniach, kampaniach.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia

	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki • kampanie
Skorzystałaby chętnie z darmowych szkoleń organizowanych przez UW.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
spotkania z psychologami oraz prawnikami	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp do specjalistów
Spotkania, konsultacje wymiana doświadczeń	<ul style="list-style-type: none"> • dane
stworzenie mobilnego zespołu specjalistów m.in. terapeuta, psycholog, pedagog, która mogłaby wspomóc członków Gminnej komisji rozwiązywania Problemów Alkoholowych szczególnie gmin oddalonych od Poradni ds. Leczenia Uzależnień w kwestii doradczej, konsultacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp do specjalistów • dane
szkolenia	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
szkolenia - konferencje	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
Szkolenia dla członków komisji	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
szkolenia w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz ochrony zdrowia psychicznego	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
Szkolenia, konferencje	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia • konferencje
środki finansowe	<ul style="list-style-type: none"> • współfinansowanie
terapia.	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp do specjalistów
Trudno powiedzieć - to pytanie nie do Pełnomocnika.	<ul style="list-style-type: none"> • b/d
Tworzenie wspólnych działań i programów profilaktycznych	<ul style="list-style-type: none"> • projektowanie profilaktyki
uczestnictwo w szkoleniach, wymiana doświadczeń	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
udział w organizowanych przez samorząd bezpłatnych szkoleniach, konferencjach,	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
Udział w organizowanych przez Samorząd Województwa Opolskiego szkoleniach, konferencjach w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz ochrony zdrowia psychicznego.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia • konferencje

Udział w spotkaniach, webinarach, konferencjach.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia • konferencje
udział w szkoleniach, informacje o dostępnych programach	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia • dane
udział w szkoleniach, konferencjach,	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia • konferencje
udziału w kampaniach związanych z zapobieganiem uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • kampanie
W zakresie działań przeciwdziałania alkoholizmowi w rodzinach.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
w zakresie edukacji i podnoszenia kwalifikacji osób zajmujących się profilaktyką	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
W zakresie edukacyjnym, szkoleniowym.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
w zakresie konsultacji i realizacji szkoleń	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
w zakresie korzystania z możliwości wsparcia leczenia w tym medycznego i psychologicznego i terapeutycznego oraz zapewnienia pomocy psychiatrycznej.	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp do specjalistów
W zakresie ogólnym.	<ul style="list-style-type: none"> • b/d
w zakresie podnoszenia kompetencji osób odpowiedzialnych za koordynację zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz ochrony zdrowia psychicznego poprzez organizację szkoleń	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
w zakresie pozyskania kadry specjalistycznej	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp do specjalistów
W zakresie szkoleń, interpretacji przepisów, praktycznych wskazówek	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
W zakresie udziału w szkoleniach, konferencjach, webinarach oraz w zakresie wsparcia konsultacyjnego.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
w zakresie wsparcia fachowców , którzy prowadzili by profilaktykę dodatkowo oprócz nauczycieli w szkołach.	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp do specjalistów
w zakresie wymiany doświadczeń, szkoleń dla pracowników, konferencji	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
Wspólna organizacja rekomendowanych programów	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów

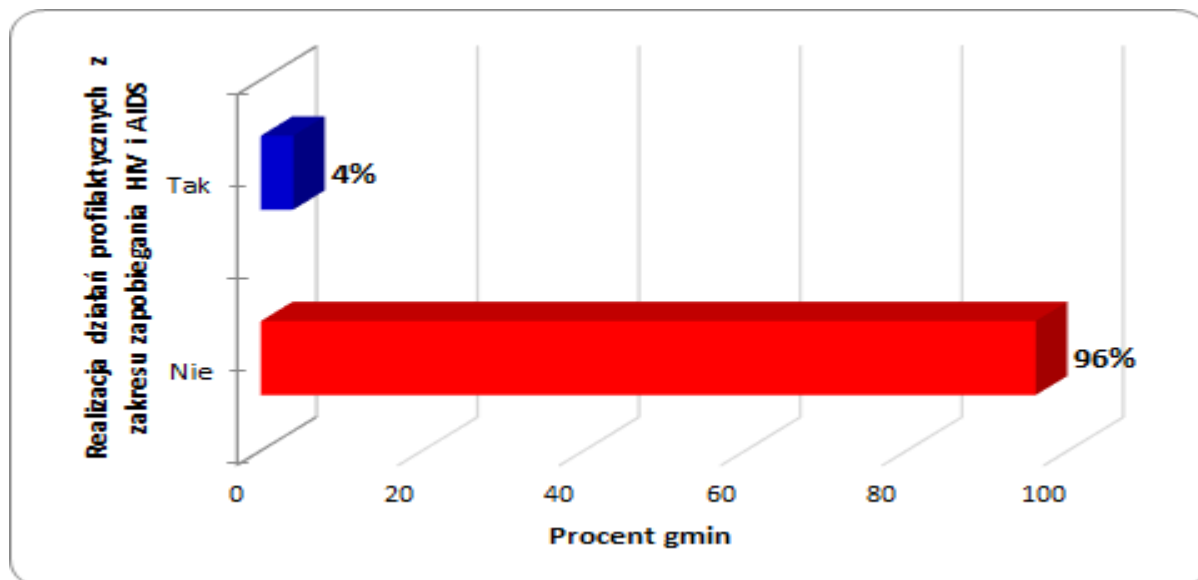
profilaktycznych (dofinansowanie) we wszystkich szkołach na terenie gminy.	
Wspólne akcje, realizacja programów, wymiana doświadczeń	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia • realizacja programów
Współorganizowanie spotkań profilaktycznych ze specjalistami m.in. w zakresie ochrony zdrowia psychicznego.	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp do specjalistów
Współpraca dotycząca uzależnień behawioralnych, szczególnie dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia
współpraca i kierowanie do placówek świadczących pomoc w zakresie zdrowia psychicznego	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp do specjalistów
współpraca w obszarze profilaktyki i rozwiązywania uzależnień.	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja profilaktyki
Współpraca w tym zakresie mogłaby być rozszerzona o kolejne webinaria.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia

Dominują 2 obszary działań profilaktycznych, w zakresie których gminy oczekują podjęcia wspólnych działań z UMWO. Pierwszym z nich jest szeroko rozumiana współpraca w zakresie działań szkoleniowych. W odpowiedziach przedstawiane są propozycje wspólnej organizacji szkoleń (tak online, jak i tradycyjnych), udział i organizacja konferencji, jak również szeroko rozumiany transfer wiedzy między przedstawicielami instytucji. Drugą dominującą kategorią odpowiedzi jest ułatwienie dostępu do opieki specjalistycznej z zakresu zdrowia psychicznego dla mieszkańców gmin. W tym obszarze dominuje jednak roszczeniowy ton ze strony gmin, wzywający niejako Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego do stworzenia takich warunków i wsparcia tego rodzaju działań, które ułatwiłyby możliwość korzystania z porad specjalistycznych mieszkańcom poszczególnych gmin. Świadczy to o palącej potrzebie i potwierdza się w odpowiedziach na pytania o wsparcie w obszarze realizacji zadań z zakresu zdrowia psychicznego w ostatniej sekcji tego raportu.

Profilaktyka i zwalczanie HIV i AIDS

Działania profilaktyczne w zakresie problemu HIV/AIDS na terenie gmin województwa opolskiego, nie cieszą się dużym zainteresowaniem. Podobnie jak w poprzednich latach również w roku 2022, pojedyncze gminy dotowały działania profilaktyczne w tym zakresie (wyk.39).

Wykres 39: Odsetek gmin wspierających działania profilaktyczne w obszarze HIV/AIDS w roku 2022.

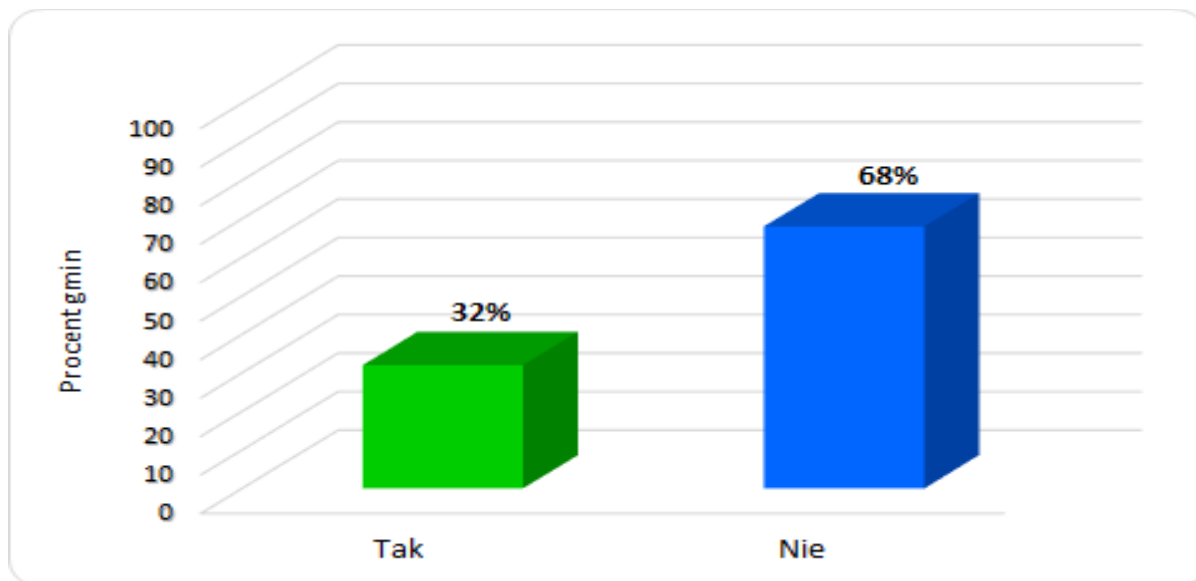

W 2022 roku, wsparcie dla działań profilaktycznych w zakresie HIV/AIDS polegało przede wszystkim na organizacji kursów i promocji wiedzy o tematyce HIV/AIDS (2 gminy udzieliły wsparcia) oraz kolportażu ulotek i broszur zawierających treści informacyjne na temat HIV/AIDS (1 gmina udzieliła wsparcia).

Przedsięwzięcia dotyczące zdrowia psychicznego

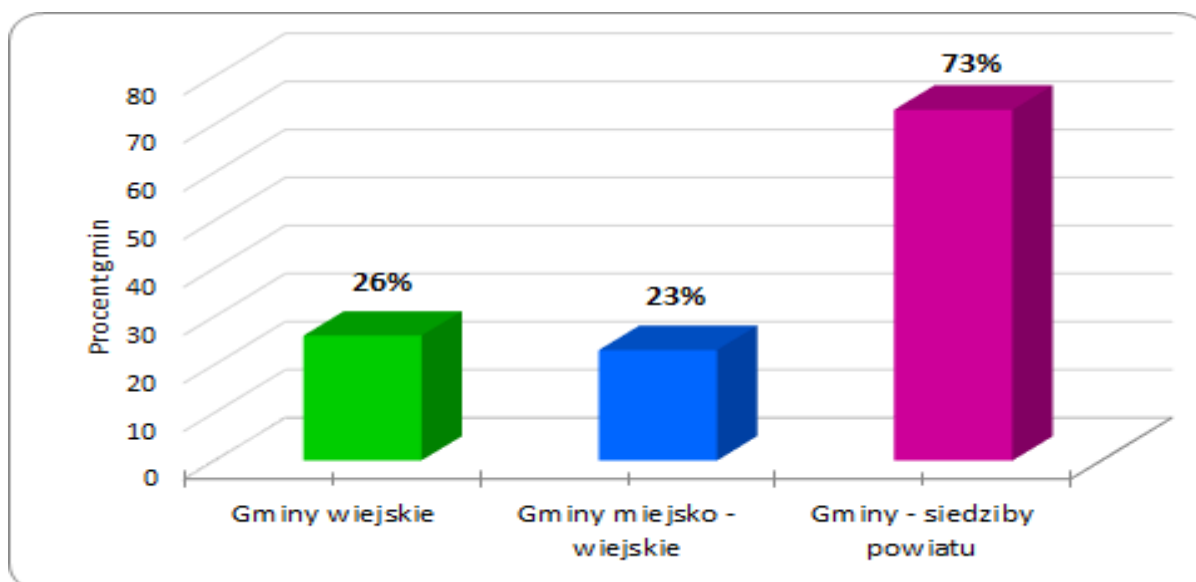
Zdrowie psychiczne jest jednoznacznie związane z problemami uzależnień. Jego dobry stan może być czynnikiem chroniącym, jego wątpa kondycja czynnikiem ryzyka. Profilaktyka i diagnostyka w obszarze zdrowia psychicznego W tegorocznym badaniu dodano pytania dotyczące zdrowia psychicznego. Dotyczyły one realizacji przedsięwzięć w tym zakresie i ich szczegółowej natury. Badano także zapotrzebowanie na wsparcie w działaniach skierowanych do grup dzieci i młodzieży oraz do grup dorosłych. Zapytano także o potrzeby w zakresie działań dotyczących zachowań autodestrukcyjnych wśród młodych ludzi, a także ich rozwoju psychoseksualnego. Pozwoliło to na wstępne mapowanie zapotrzebowania na działanie w zakresie adresowania problemów związanych ze zdrowiem psychicznym w gminach. Niemal co trzecia gmina realizuje jakieś przedsięwzięcia w zakresie zdrowia psychicznego (wyk. 40).

Wykres 40: Odsetek gmin realizujących przedsięwzięcia w zakresie zdrowia psychicznego na terenie woj. opolskiego w roku 2022.

Działania te nie dość, że dotyczą tylko 1/3 gmin, to jeszcze znacznie częściej realizowane są w miastach, które są siedzibami powiatów (73% spośród nich). O wiele mniejszą proporcję gmin realizujących działania dotyczące zdrowia psychicznego można znaleźć w gminach wiejskich i wiejsko-miejskich: odpowiednio - 26% i 24% takich gmin (wyk. 41).

Wykres 41: Odsetek gmin realizujących przedsięwzięcia w zakresie zdrowia psychicznego na terenie woj opolskiego w roku 2022 w podziale na typ gmin.

Udzielających odpowiedzi zapytano także, jakie to przedsięwzięcia w zakresie zdrowia psychicznego realizuje się w ich gminach. Zasadniczo, są to trzy obszary: realizacja profilaktyki, wspieranie specjalistycznych placówek oraz ułatwianie dostępu do specjalistów. Konkretne deklaracje dotyczące realizowanych działań cytuje tabela 12.

Tabela 12: Przedsięwzięcia i działania w zakresie zdrowia psychicznego realizowane w gminach Województwa Opolskiego w roku 2022.

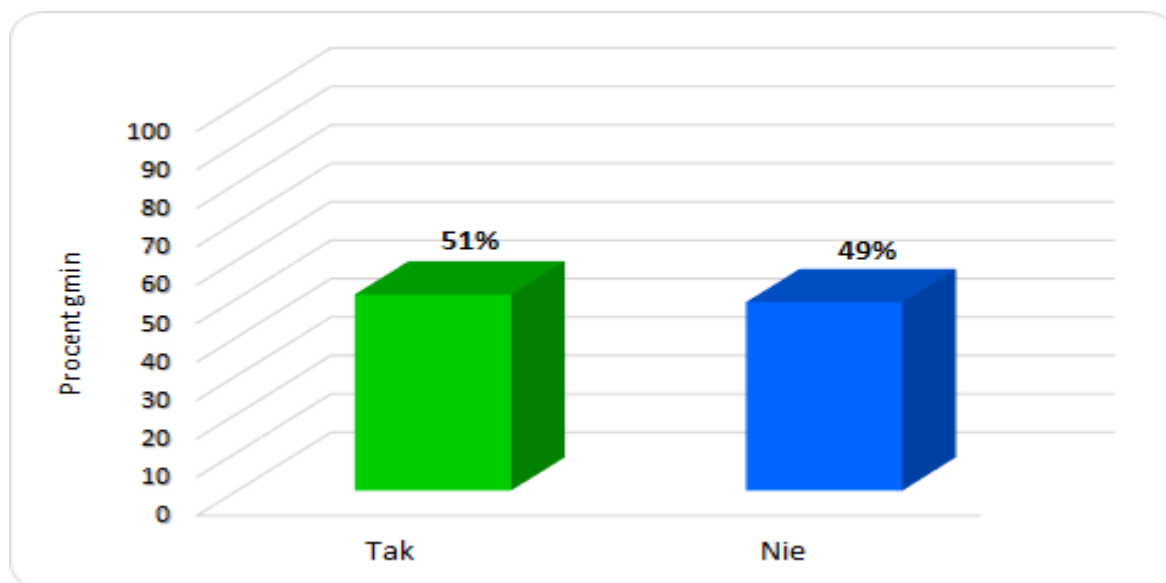
Deklaracje (pisownia oryginalna)	Rodzaj wsparcia
1) Autorskie warsztaty w placówkach oświatowych jako profilaktyka zaburzeń zachowania i zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży. 2) Zajęcia dla seniorów - zajęcia profilaktyczne i integrujące dla grupy zagrożonej występowaniem uzależnień i zaburzeń psychicznych. 3) Konsultacje i doradztwo terapeuty rodzinnego dla dzieci, młodzieży, rodziców, gdzie pojawiły się symptomy zaburzeń u dzieci lub w rodzinie występuje problem uzależnienia lub jego następstwa; 4) Prowadzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Turawa.	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów profilaktycznych • ułatwienie dostępu do specjalistów • wsparcie działania placówek specjalistycznych
autorskie programy realizowane w placówkach szkolnych przez firmy zewnętrzne	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów profilaktycznych
Centrum Psychologii i Profilaktyki Rodziny - zadanie zlecone w ramach otwartego konkursu	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie działania placówek specjalistycznych
Działalność Środowiskowego Domu Samopomocy typu AB dla osób psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie, Dofinansowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej, finansowanie w Punkcie Pomocy Kryzysowej w Brzegu działań psychologów.	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie działania placówek specjalistycznych • realizacja programów profilaktycznych
konsultacje psychologiczne i skierowanie do pzp	<ul style="list-style-type: none"> • ułatwienie dostępu do specjalistów
Materiały profilaktyczne - pogadanki	<ul style="list-style-type: none"> • zakup materiałów profilaktycznych
Partycypacja finansowa w utworzeniu Poradni Zdrowia Psychicznego	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie działania placówek specjalistycznych
prelekcje	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne

Programy autorskie dotyczące przeciwdziałaniu agresji,	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów profilaktycznych
Prowadzenie punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą w rodzinie oraz dla osób dotkniętych problemem narkotykowym, jak również zajęć edukacyjnych i grup wsparcia dotyczących szkodliwości substancji psychoaktywnych. Indywidualne porady finansowane w ramach pracy stowarzyszeń.	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie działania placówek specjalistycznych • działania edukacyjne • ułatwienie dostępu do specjalistów
Spotkania międzypokoleniowe pod hasłem "Ucieknijmy przed depresją" , "Wycieczki krajobrazowe dobrym sposobem na stres"	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne
Spotkania ze specjalistami, skierowane do dzieci i młodzieży oraz dorosłych.	<ul style="list-style-type: none"> • ułatwienie dostępu do specjalistów
Szkolenia Udzielanie bezpłatnych porad psychologicznych dla mieszkańców gminy	<ul style="list-style-type: none"> • ułatwienie dostępu do specjalistów
udostępnione ulotki dot. depresji	<ul style="list-style-type: none"> • promocja zdrowia
W szkołach realizowano programy za pomocą platformy internetowej ZABURZENIA U DZIECI I MŁODZIEŻY, oraz W PUŁAPCE MYŚLI	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów profilaktycznych
Warsztaty z zakresu "Prawidłowe wsparcie rozwoju emocjonalnego dzieci czynnikiem chroniącym przed zagrożeniami", "Przemoc rodzi przemoc"	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów profilaktycznych
zadanie pn. „Świąteczna strefa zdrowia Doktora Clowna”, gdzie razem z Fundacją Doktora Clowna wzbogacono świąteczny klimat Jarmarku Bożonarodzeniowego na opolskim rynku o kwestie związane z promocją zdrowia psychicznego i fizycznego. · W ramach otwartego konkursu ofert Stowarzyszenie Qusisana zrealizowało zadanie pn. „Pomoc psychologiczna i terapeutyczna” polegające na działaniach ograniczających zagrożenia i szkody dla zdrowia psychicznego wywołane sytuacją kryzysową poprzez udzielanie indywidualnej pomocy specjalistyczno – psychologicznej. Przeprowadzono m.in. interwencje, konsultacje, sesje psychoterapeutyczne, wsparcie psychologiczne dla	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne • promocja zdrowia • realizacja programów profilaktycznych

dorosłych, dzieci i młodzieży, zajęcia edukacyjno-informacyjne dla dorosłych, dzieci i młodzieży. · W ramach otwartego konkursu ofert Fundacja Nowe Horyzonty, zrealizowała zadanie pn. „Włącz pozytywne myślenie” polegające na wykształceniu umiejętności radzenia sobie ze stresem, depresją i negatywnymi emocjami, poprzez poszerzenie wiedzy na temat czynników stresujących i metod panowania nad stresem oraz wzmocnienie czynników chroniących. · Miasto Opole opracowało Poradnik informujący o dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi w mieście Opolu na 2023 rok.	
zapewnienie poradnictwa psychologicznego	<ul style="list-style-type: none"> • ułatwienie dostępu do specjalistów
zapewnienie usług specjalistycznych, możliwość korzystania ze wsparcia ŚDS, WTZ	<ul style="list-style-type: none"> • ułatwienie dostępu do specjalistów
Zostały przeprowadzone warsztaty profilaktyczne	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne

Grupą specjalnie narażoną na zaburzenia zdrowia psychicznego są ludzie młodzi - dzieci i młodzież. Dane krajowe są alarmujące, dlatego więc dokonano rekonesansu w gminach województwa opolskiego dotyczącego działań skierowanych właśnie do młodych. Pytanie dotyczyło potrzeb wsparcia w tym zakresie i zasadniczo podzieliło gminy na dwie porównywalne części: 51% gmin wyraziło taką potrzebę, natomiast 49% - jej brak (wyk. 42). W dalszej części raportu prezentuje się konkretne przykłady potrzebnego wsparcia, ale to, że niemalże połowa gmin nie artykułuje takiej potrzeby należy przyjąć z odpowiednim krytycyzmem.

Wykres 42: Procent gmin deklarujących potrzebę wsparcia w realizacji działań z zakresu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.

Ci z przedstawicieli gmin, którzy zadeklarowali potrzebę wsparcia w działaniach z zakresu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży byli niemal jednogłośni: gminy potrzebują zwiększonego dostępu do specjalistów. Psychologowie i psychiatry są potrzebni i poszukiwani, a ich niedostępność wyartykułowana jasno definiując potrzeby w tym zakresie. W tabeli 13. zgromadzono oryginalne postulaty samorządowców. Poza brakami personalnymi lub ograniczoną dostępnością, pojedyncze jednostki wymieniały potrzebę wsparcia finansowego i działań edukacyjnych oraz szkoleniowych.

Tabela 13: Rodzaj wsparcia jakie jest potrzebne w realizacji działań z zakresu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.

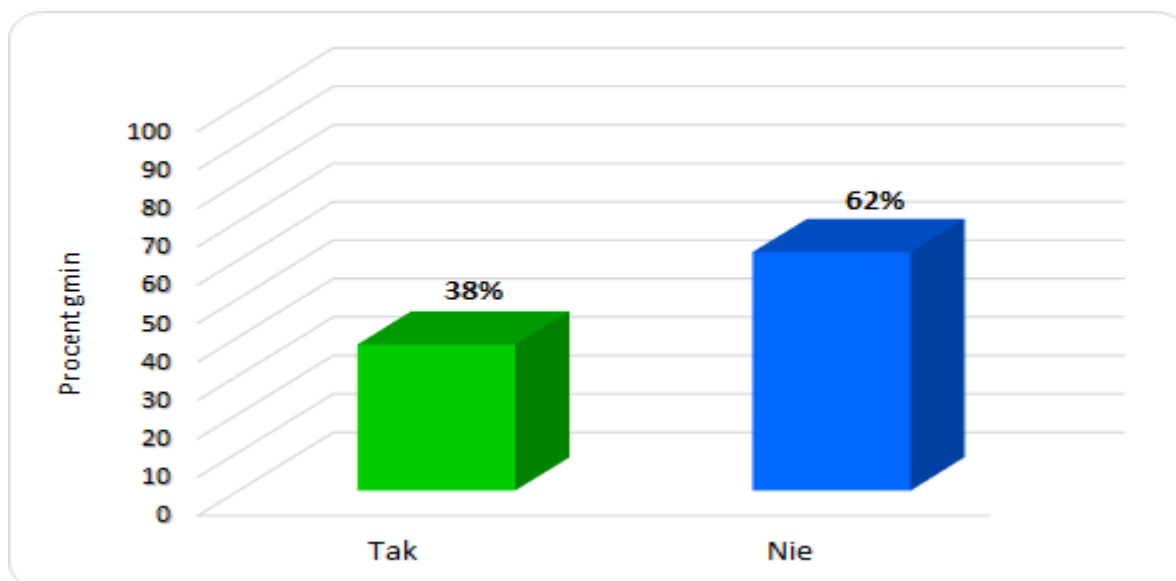
Deklaracje (pisownia oryginalna)	Rodzaj wsparcia
- na co zwracać uwagę, jakie akcje profilaktyczne prowadzić	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne
1) Dostęp do wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Brak kadry specjalistycznej w w/w zakresie	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Dofinansowanie dyżurów psychologa i terapeuty w szkołach.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Dostęp do psychologa	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
dostęp do psychologów i psychiatrów dziecięcych, jak również do terapii	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
dostęp do specjalistów dziecięcych, wsparcie	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów

specjalistyczne dla rodziców i dzieci	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie dla rodziców i opiekunów
Dostępność do specjalistów, obecnie bardzo utrudniona - gmina wiejska	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Gminie oraz pozostałym podmiotom realizującym zadania z zakresu zdrowia psychicznego niezbędne jest przede wszystkim wsparcie finansowe.	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie finansowe
konsultacje psychologów dla dzieci i ich rodziców	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Konsultacje.Porady, Zwiększona dostępność do specjalistów.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
łatwy dostęp do specjalistów (psychologów, pedagogów)	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Możliwość zwiększenia dostępu do porad psychologa	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
pomoc psychiatryczna i psychologiczna	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
poradnia zdrowia psychicznego, psychoterapeuta,	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Porady psychologów, psychiatrów	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Potrzebni są głównie psychologowie w szkołach.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów w jednostkach edukacyjnych
potrzebny jest dostęp do lekarza psychiatry, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży i skrócenie terminów oczekiwania na wizytę	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
prelekcje	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne
Profilaktyka i przeciwdziałanie zachowaniom autoagresywnym i samobójczym nastolatków	b/d
Przekonanie dorosłych do korzystania przez dzieci i młodzież z pomocy specjalistów	<ul style="list-style-type: none"> • promocja zdrowia
Przygotowanie grona pedagogicznego do pomocy dzieciom i młodzieży Poniesienie jakości pomocy pedagogicznej i psychologicznej w szkołach	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
Psychiatra dziecięcy oraz psycholog dziecięcy. Terapia dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
spotkania z psychologiem (realizowane w ramach pkt. konsultacyjnego)	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Szkolenia dla nauczycieli oraz MGKPiRPA	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
Szkolenia odnośnie realizacji zadań w tym zakresie i przygotowywanie osób, które inicjowałyby działania w tym obszarze.	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
W zakresie dostępu do specjalistów.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Według mnie tak ale to nie pytanie nie do pełnomocnika.	b/d
większy dostęp do pomocy psychologicznej w szczególności do psychiatry dziecięcego,	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów

wsparcie dla szkoły i przedszkola	b/d
wsparcie w zakresie przemocy wśród rówieśników	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc rówieśnicza
Zapewnienie podmiotów medycznych realizujących usługi w zakresie psychiatrii dla dzieci i młodzieży gdyż brak jest dostępności psychiatrów dla dzieci i młodzieży i zbyt długie oczekiwanie na wizyty na NFZ.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
zwiększenie dostępności do pomocy psychiatry dziecięcego; do udziału w zajęciach socjoterapeutycznych	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Zwiększona pomoc psychologiczna oraz szkolenia dla kadry i programy profilaktyczne dla mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów • podnoszenie kompetencji kadr

W porównaniu z zapotrzebowaniem na wsparcie dla młodych, gminy deklarują nieco rzadziej potrzebę wspierania działań z zakresu zdrowia psychicznego dorosłych. Tylko 38% gmin wyraziło taką potrzebę (wyk. 43).

Wykres 43: Procent gmin deklarujących potrzebę wsparcia w realizacji działań z zakresu zdrowia psychicznego dorosłych.

Podobnie jednak, jak w przypadku działań skierowanych do młodych - przedsięwzięcia wobec osób dorosłych - wg wypełniających ankietę - wymagają w sposób jednoznaczny zwiększenia dostępności do specjalistów. W tabeli 14. zestawiono konkretne przykłady potrzebnych działań.

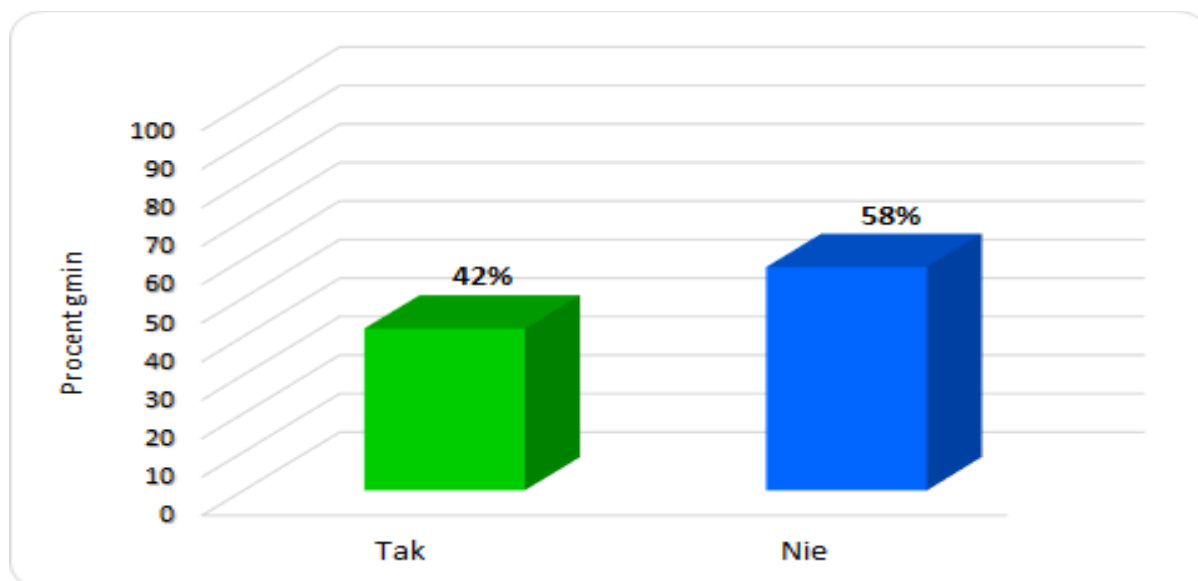
Tabela 14: Rodzaj wsparcia jakie jest potrzebne w realizacji działań z zakresu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.

Deklaracje (pisownia oryginalna)	Rodzaj wsparcia
- na co zwracać uwagę, jakie akcje profilaktyczne prowadzić	<ul style="list-style-type: none"> ● podnoszenie kompetencji kadr
1) Dostęp do wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla dzieci i młodzieży. 2) Tworzenie grup wsparcia dla osób wychodzących z uzależnienia, dla osób współuzależnionych i innych wg bieżących potrzeb.	<ul style="list-style-type: none"> ● większy dostęp do specjalistów
Bark kadry specjalistycznej w w/w zakresie	<ul style="list-style-type: none"> ● większy dostęp do specjalistów
Dofinansowanie dyżurów psychologa i terapeuty w gminie.	<ul style="list-style-type: none"> ● większy dostęp do specjalistów
dostęp do psychologów i psychiatrów dziecięcych, jak również do terapii	<ul style="list-style-type: none"> ● większy dostęp do specjalistów
Dostępność do specjalistów, obecnie bardzo utrudniona - gmina wiejska	<ul style="list-style-type: none"> ● większy dostęp do specjalistów
dostępność miejsc pomocy i specjalistów m.in psychologów, nieodpłatnej pomocy prawnej	<ul style="list-style-type: none"> ● większy dostęp do specjalistów
Dyżur psychologa, dyżur psychiatry	<ul style="list-style-type: none"> ● większy dostęp do specjalistów
Gminie oraz pozostałym podmiotom realizującym zadania z zakresu zdrowia psychicznego niezbędne jest przede wszystkim wsparcie finansowe.	<ul style="list-style-type: none"> ● wsparcie finansowa
kampania	<ul style="list-style-type: none"> ● promocja zdrowia
konsultacje specjalistów, edukacja	<ul style="list-style-type: none"> ● większy dostęp do specjalistów
Konsultacje.Porady, Zwiększona dostępność do specjalistów.	<ul style="list-style-type: none"> ● większy dostęp do specjalistów
Możliwość zwiększenia dostępu do porad psychologa	<ul style="list-style-type: none"> ● większy dostęp do specjalistów
organizacja szkoleń dla osób dorosłych, spotkania z psychologiem (realizowane w ramach pkt. konsultacyjnego)	<ul style="list-style-type: none"> ● działania edukacyjne
pomoc psychiatryczna i psychologiczna	<ul style="list-style-type: none"> ● większy dostęp do specjalistów
Pomoc w miejscach zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> ● podnoszenie kompetencji kadr

Poniesienie jakości pomocy psychologicznej i psychiatrycznej	
poradnia zdrowia psychicznego ,psychoterapeuta,	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Porady psychologów, psychiatrów. Kampanie edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
potrzebny jest dostęp do lekarza psychiatry	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
terapię	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
W zakresie dostępu do specjalistów.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Według mnie tak ale to nie pytanie nie do pełnomocnika.	b/d
Zapewnienie podmiotów medycznych realizujących usługi w zakresie psychiatrii dla dorosłych gdyż brak jest dostępności psychiatrów dla dorosłych i zbyt długie oczekiwanie na wizyty na NFZ.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
wsparcie dla szkoły i przedszkola	b/d

Działania autodestrukcyjne stanowią oczywiście zagrożenie samo w sobie, ale przede wszystkim są specyficzną emanacją poważnych problemów w zakresie zdrowia psychicznego. Dlatego w tej edycji badania zapytano także o potrzeby w zakresie działań wobec młodzieży i dzieci na polu takich zachowań - z włączeniem prób samobójczych. Mniejszość gmin (42%) zadeklarowała, że tego typu wsparcie jest im potrzebne, co należy interpretować z pewnym sceptycyzmem, biorąc pod uwagę alarmujące dane na poziomie narodowym, a także pamiętając o tym, że zasadniczo gminy nie monitorują sytuacji w szeroko rozumianej profilaktyce zachowań ryzykownych (wyk. 44). Brak deklaracji ponad połowy gminy może w tej sytuacji świadczyć o pewnej niewiedzy.

Wykres 44: Procent gmin deklarujących potrzebę wsparcia w realizacji działań z zakresu zachowań autodestrukcyjnych, prób samobójczych i samobójstw dzieci i młodzieży.

Spośród tych gmin, które jednak zadeklarowały potrzebę wsparcia w zakresie realizacji działań dotyczących zachowań autodestrukcyjnych i prób samobójczych wśród dzieci i młodzieży, przedstawiciele wskazali na konkretne rodzaje wsparcia. W tabeli 15. zgromadzono ich konkretne deklaracje - natomiast, podobnie jak w przypadku wcześniejszego pytania, znowu podstawowym problemem i postulatem jest dostępność specjalistów.

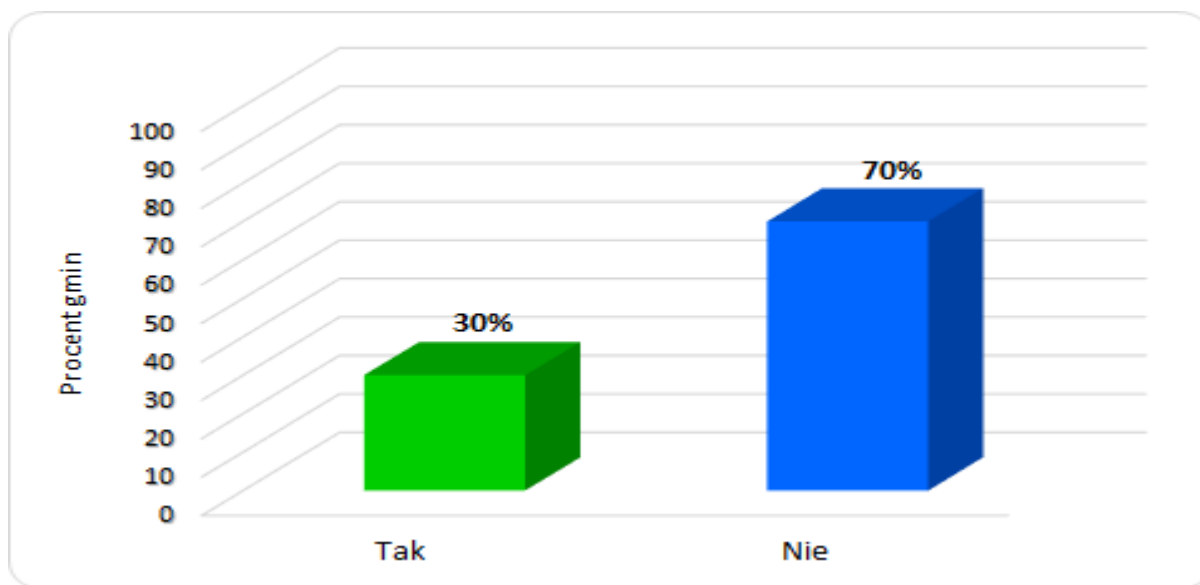
Tabela 15: Rodzaj wsparcia jakie jest potrzebne w realizacji działań z zakresu zachowań autodestrukcyjnych, prób samobójczych i samobójstw dzieci i młodzieży.

Deklaracje (pisownia oryginalna)	Rodzaj wsparcia
- na co zwracać uwagę, jakie akcje profilaktyczne prowadzić	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
1) Dostęp do wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
dostęp do psychologów i psychiatrów dziecięcych, jak również do terapii	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
dostęp do specjalistów dziecięcych, wsparcie specjalistyczne dla rodziców i dzieci	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów • wsparcie dla rodziców i opiekunów
Dostępność do specjalistów, obecnie bardzo utrudniona - gmina wiejska	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów

Gminie oraz pozostałym podmiotom realizującym zadania z zakresu zdrowia psychicznego niezbędne jest przede wszystkim wsparcie finansowe.	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie finansowe
Konsultacje. Porady, Zwiększona dostępność do specjalistów.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
pogadanki	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne
pomoc psychologa, psychiatry, zajęć socjoterapeutycznych	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Punktu pomocy psychologicznej, grupy wsparcia	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Pytanie winno być zadane do wszystkich placówek oświatowych, poradni psychologicznych i innych podmiotów działających w ww. obszarze, celem wypowiedzi i ewentualnego uzyskania odpowiedzi.	b/d
specjalistyczne wsparcie w zakresie suicydologii	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Spotkania i konsultacje ze specjalistami	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Spotkania uczniów w szkołach ze specjalistami	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
spotkania z psychologiem	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Szkolenia dla nauczycieli oraz członków komisji MGKPiRPA	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
Szkolenia. programy profilaktyczne, kampanie	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr • psychoedukacja • promocja zdrowia
szkolenie i szerszy dostęp do pomocy psychiatrycznej	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
szkolenie, warsztaty dla nauczycieli oraz rodziców	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
Terapia dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
terapia indywidualna dla dzieci przejawiających zachowania autodestrukcyjne	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Ułatwiony dostęp do przychodni psychologicznej i psychiatrycznej.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
W zakresie dostępu do specjalistów.	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
Według mnie tak ale to nie pytanie nie do pełnomocnika.	b/d
większy dostęp do pomocy psychologicznej w szczególności do psychiatry dziecięcego,	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do specjalistów
wsparcie dla szkoły i przedszkola	b/d
Zapewne tak, jednakże Gmina nie posiada informacji w zakresie skali i rodzaju potrzebnej pomocy	<ul style="list-style-type: none"> • oszacowanie skali problemu

Wreszcie, w ramach nowego modułu zadano także pytanie o zapotrzebowanie na wsparcie w działaniach mających na celu adresowanie rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży. W tym specyficznym polu zdrowia psychicznego tylko 30% opolskich gmin deklaruje potrzebę wsparcia (wykres 45).

Wykres 45: Procent gmin deklarujących potrzebę wsparcia w realizacji działań z zakresu rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży.

Spośród niecałej 1/3 gmin, gdzie wsparcie jest potrzebne - większość zgłasza zapotrzebowanie szkoleniowe dla edukatorów i kadry oraz szeroko rozumiane działania edukacyjne. Szczegółowe zapotrzebowanie zestawiono w tabeli 16.

Tabela 16: Rodzaj wsparcia jakie jest potrzebne w realizacji działań z zakresu rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży.

Deklaracje (pisownia oryginalna)	Rodzaj wsparcia
na co zwracać uwagę, jakie akcje profilaktyczne prowadzić	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
Miasto Opole nie dysponuje danymi z zakresu rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> • oszacowanie problemu
Warsztaty w placówkach oświatowych	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
Finansowe na dyżur seksuologa, wprowadzenie zajęć w szkołach	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie specjalistyczne
pogadanki	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne dla dzieci
potrzebne jest poważne podejście do tej kwestii w szkołach poprzez wprowadzenie obowiązkowej	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne dla dzieci

edukacji w tym zakresie i nie demonizowanie tematu seksualności przez osoby decyzyjne	
Przygotowanie grona pedagogicznego do pracy w tym zakresie Poniesienie jakości pomocy pedagogicznej i psychologicznej w szkołach	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
Pytanie winno być zadane do wszystkich placówek oświatowych , celem wypowiedzi i ewentualnego uzyskania odpowiedzi.	b/d
specjalistyczna kadra	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
spotkania z rodzicami dzieci nastoletnich dotyczące rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne dla dzieci • działania edukacyjne dla rodziców
szkolenia dla osób realizujących zadania w zakresie opieki nad dziećmi i młodzieżą	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
Szkolenia dla nauczycieli oraz członków komisji MGKPiRPA	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr
szkolenia, materiały pomocnicze	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji kadr • zakup materiałów
szkolenia, programy, kampanie	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne
warsztaty edukacyjne dla dzieci oraz warsztaty dla nauczycieli i rodziców jak rozmawiać na te tematy z dziećmi	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne dla dzieci • podnoszenie kompetencji kadr
wsparcie dla szkoły i przedszkola	b/d
zajęcia edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne dla dzieci
Zajęcia w placówkach oświatowych.	<ul style="list-style-type: none"> • działania edukacyjne dla dzieci

Zdrowie psychiczne to bardzo delikatny i niezwykle istotny obszar zdrowia publicznego i dobrostanu populacji. Dla wielu gmin działania w tym zakresie są albo wystarczające, albo nie wymagają wsparcia. Biorąc pod uwagę aktywność w obszarze profilaktyki uzależnień, można jednak wnioskować, że dla dużego odsetka gmin zdrowie psychiczne nie stanowi przedmiotu specjalnego zainteresowania.

Z drugiej strony jednak, jest wiele takich jednostek, które deklarują potrzeby wsparcia, a najbardziej prominentnym problemem jest ograniczona dostępność do specjalistów.

Podsumowanie

Rezultaty badania przedstawiono szczegółowo w poprzednich sekcjach raportu, podsumowanie ma więc charakter podkreślenia kwestii, które wydają się mieć charakter kluczowy. Lista nie jest więc wyczerpująca - zachęca się czytelniczki i czytelników do krytycznej analizy raportu i dokonywania własnych ocen.

Siłą rzeczy, skoncentrowano się na negatywnych aspektach, ale także starano się wydobyć coś, co nawet w pytaniach zadawanych badanym wprost jest trudne do identyfikacji w analizowanym obszarze: historii dobrych praktyk i sukcesów. Ten brak pozytywnych wzorców w profilaktyce uzależnień i obszarze zdrowia psychicznego - stanowi również wyzwanie dla gmin województwa opolskiego. Wśród spraw wymagających pilnej interwencji, na pewno można wymienić poniższe:

- Znacznie **spadła liczba gmin** deklarujących **realizację programów profilaktycznych w szkołach podstawowych**. W 2021 roku było to 98% gmin, a w 2022 tylko 59%. Realizacja programów profilaktycznych w innych jednostkach edukacyjnych nie zmieniła się znacząco.
- Odnotowano (co pozytywne) **wzrost wsparcia dla realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych** z 32% (2021) do **43% gmin (2022)**. Głównymi powodami nieprowadzenia programów rekomendowanych jest brak lub niewystarczające środki finansowe potrzebne na ich realizację (41% gmin tak deklaruje), realizacja innych programów (18% gmin) oraz małe zainteresowanie szkół programami rekomendowanymi (15% gmin).
- **Programy rekomendowane realizowane** w zakresie promocji zdrowia - to głównie "przyjaciele Zippiego" (14% gmin) i "Spójrz inaczej dla klas 4-6" (13%); profilaktyki uniwersalnej - Program Unplugged (17%) i Program Profilaktyczny Debata (15%); profilaktyki selektywnej (bardzo mało gmin realizowało): 2 gminy realizowały program "Program Nauki Zachowania" i 2 gminy - "Środowiskowa profilaktyka uzależnień"; a profilaktyki wskazującej - większość gmin realizowało program "Szkolna Interwencja Profilaktyczna", choć też było ich mało - bo tylko 7% gmin.
- Wg danych z tej edycji badania, jedynie **co czwarta gmina** województwa opolskiego zadeklarowała, że ma **dostęp do wyspecjalizowanej, kompetentnej kadry**, która jest w stanie **realizować rekomendowane programy** z zakresu profilaktyki uzależnień od substancji lub uzależnień behawioralnych. 41 % gmin nie wie czy na jej terenie jest jakiś kompetentny realizator.
- Odnotowano pewien spadek odsetka realizacji programów autorskich z 82% (2021) do 75% (2022) - wciąż to **¾ gmin województwa, gdzie prowadzi się programy o niesprawdzonej i niekontrolowanej jakości** i oddziaływaniu.
- **Ewaluacja działań profilaktycznych pozostaje od 3 lat na niskim, ale podobnym poziomie**. W 2022 35% gmin wspierało działania oceniające jakość i skuteczność

działań. Bardzo ważnym pytaniem pozostaje to, dlaczego urzędnicy nie poddają monitoringowi prowadzonych przez siebie działań i jak to zmienić?

- Odsetek gmin realizujących **działania profilaktyczne za pośrednictwem sieci internet**, w porównaniu z rokiem 2021, **zmałał o niemal 100%**. W roku 2022, **jedynie 15% gmin** biorących udział w badaniu zadeklarowała wsparcie dla projektów profilaktycznych realizowanych w formie on-line (w roku 2021, tego rodzaju wsparcia udzieliło 30% gmin województwa opolskiego). Główne przyczyny - w ocenie badanych - to **brak wyspecjalizowanej kadry (40% gmin)** i przekonanie, że działania **nie przynoszą oczekiwanych efektów (27% gmin)**.
- **Oszacowanie problemu uzależnień ciągle niskie, bo robi to tylko 25% gmin** - ale jest lepiej niż w poprzednim roku (17%). Głównie tego typu działania realizują gminy siedziby powiatu (54% gmin), 23% gmin wiejsko-miejskich i tylko 17% wiejskich.
- W roku 2022, w porównaniu z rokiem 2021, nieznacznie wzrósł odsetek gmin deklarujących wsparcie dla współpracy międzyinstytucjonalnej i ponadlokalnej. **Prawie 1/3 gmin zadeklarowała wspieranie działań służących współpracy z innymi jednostkami w działaniach profilaktycznych**. Poziom wsparcia dla tego typu działań wydaje się jednak wciąż zbyt niski.
- **Prawie 1/5 gmin w roku 2023 planuje realizację działań profilaktycznych związanych z uzależnieniem od alkoholu** i związanych z problemami dotyczącymi używania alkoholu. Co ciekawe, w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosło zainteresowanie realizacją działań z zakresu profilaktyki uzależnień behawioralnych. Aż 17% gmin województwa opolskiego ma w swoich planach wsparcie dla realizacji tego rodzaju działań profilaktycznych w roku 2023. Równie silna jest potrzeba wspierania w przyszłości działań polegających na profilaktyce i przeciwdziałaniu agresji i przemocy rówieśniczej (13% gmin) oraz profilaktyce i przeciwdziałaniu przemocy rodzinnej (13% gmin).
- **Jedynie co piąta gmina (22% gmin) potwierdza, że problem NPS jest realny i trwa "od kilku lat"** (co ciekawe, w roku 2021, jedynie 17% gmin potwierdziła istnienie problemu NPS na ich terenie "od kilku lat"). Większość gmin (73% gmin) nie jest w stanie oficjalnie potwierdzić tego, że problem NPS na ich terenie istnieje, ale nie jest jednocześnie w stanie temu zaprzeczyć. Świadczyć to może o ignorowaniu problemu ze strony gmin lub nieskutecznej jego detekcji. Jedynie 4% gmin jest

przekonana, że na ich terenie nie istnieje problem związany z używaniem nowych substancji psychoaktywnych

- Tak jak w poprzednich edycjach badania, również w roku 2023, **gminy opierają strategię działań profilaktycznych głównie na edukacji w tym zakresie** (87% gmin planuje udzielenia wsparcia działaniom edukacyjnym). Prawie $\frac{3}{4}$ gmin (72% gmin) planuje dotować działania polegające na publikacji i/lub zakupie materiałów profilaktycznych. Co druga gmina deklaruje udzielenie wsparcia w roku 2023 dla realizacji nierekomendowanych (55% gmin) oraz rekomendowanych (52% gmin) programów profilaktycznych.
- **Gminy zasadniczo nie widzą jakie są mocne i słabe strony** obranych przez nie strategii profilaktycznych. Większość gmin nie potrafiła tego określić, a te nieliczne, które podały przykłady, robiły to w sposób skrajnie ogólnikowy. W zestawieniu z innymi przytoczonymi wynikami, należy zadać pytanie:

W jaki sposób edukować decydentów na temat poddawania refleksji, ocenie i w efekcie wspierania właściwych działań profilaktycznych?

- **Gminy ewidentnie nie posiadają wiedzy, czym jest redukcja szkód.** Podawane przykłady realizacji działań w roku 2022 oraz planowanych działań w roku 2023 są zasadniczo nieprzystające do paradygmatu HR. Ten segment wiedzy również wymaga pilnego zaadresowania.
- **Gminy chcą współpracować z Urzędem Marszałkowskim** głównie w takich obszarach, jak: szkolenia, ułatwienie dostępu do specjalistów, organizacja kampanii i konferencji.
- Tematyka **profilaktyki HIV/AIDS i wsparcie jej przez gminy jest znikoma.** W tym roku jedynie 2 gminy udzieliły wsparcia dla organizacji kursów na ten temat, a jedna kolportażowi ulotek z treściami o tej tematyce. Taki stan rzeczy utrzymuje się od kilku lat.
- Bardzo **duże odsetki gmin nie deklarują potrzeby wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego** (działań wobec młodzieży i dzieci, dorosłych, a także w różnych specjalistycznych sub-polach, jak autodestrukcyjna zachowania czy rozwój psychoseksualny). Z kolei te, które deklarują taką potrzebę - artykułują ją niemal jednoznacznie: **potrzebują zwiększenia dostępności do specjalistów.**

Bogate informacje i wgląd w generowane opinie i działania gmin powinny prowadzić do działań koordynacyjnych i głębokiego szkolenia zwłaszcza w zakresie profesjonalizacji profilaktyki i ochrony zdrowia psychicznego. Poza barierami obiektywnymi, takimi jak finanse czy rozwiązania systemowe (lub brak jednych i drugich), ważna jest komunikacja i podnoszenie świadomości tego, jak - nomen omen - refleksyjnie prowadzić działania profilaktyczne przy wykorzystaniu prostych środków: wymiany wiedzy, wzajemnej ocenie działań, wewnętrznym podsumowaniom i monitoringowi. Wydaje się, że w regionie są zasoby, by z wiedzy lub "superwizji" korzystać - to specjaliści czy uczelnie. Do rozważenia jest także czerpanie dobrych wzorców zarządczych z innych regionów Polski i Europy. Np. program Erasmus+ mógłby być wykorzystywany do wizyt studyjnych i czerpania wiedzy i inspiracji do działań profilaktycznych.

Aneks 1

Przykłady współpracy Gmin woj. opolskiego z innymi instytucjami samorządowymi w zakresie profilaktyki uzależnień w roku 2022.

*pisownia oryginalna

Wsparcie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (starostwo powiatowe). Wymiana informacji, konferencje, badania (urząd marszałkowski).
dofinansowanie Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
Udział w konferencjach, szkoleniach i webinarach organizowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego (Pełnomocnika). Starostwo Powiatowe w Opolu poprzez PCPR w Opolu: w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespoły Interdyscyplinarne w innych Gminach: w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
Debata społeczna pod kątem przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach
Dofinansowanie działalności Przychodni Terapii Uzależnień w Oleśnie z zakresu zadań nie finansowanych przez NFZ, wymiana doświadczeń pomiędzy realizatorami programów profilaktycznych, wymiana doświadczeń pomiędzy członkami grup abstynenckich.
Dofinansowanie funkcjonowania Punktu Pomocy Kryzysowej.
dotacja dla starostwa na realizację zadań w Poradni Psychologiczno - pedagogicznej i Powiatowy Centrum Pomocy Rodzinie (praca z dziećmi, osoby zagrożone przemocą domową)
konferencje, szkolenia
konsultacje, doradztwo
Porozumienie na działania Warsztatu Terapii Zajęciowej w Uszycach, Porozumienie z Przychodnią Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Oleśnie
Porozumienie o współpracy dotyczącej współfinansowania zadań dotyczących profilaktyki i terapii.
Promujące zdrowy styl życia, świadczona terapia oraz realizacja wspólnych projektów na poziomie lokalnym.
Szkolenia, webinaria.
Udział w programach korekcyjno - edukacyjnych, korzystanie z pomocy psychologiczno - pedagogicznej
Udział w szkoleniach, webinarach, spotkaniach organizowanych przez Urząd marszałkowski
wspieranie osób uzależnionych i współuzależnionych
Współfinansowanie zadań z zakresu zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz udzielanie rodzinom, w której występuje problem alkoholowy bądź narkotykowy, pomocy psychospołecznej, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie. Udzielanie pomocy prawnej.

Aneks 2

Oddolne inicjatywy profilaktyczne dofinansowane przez gminy

*pisownia oryginalna

- występy artystyczne dla dzieci - zajęcia dla dzieci w ferie i imprezy plenerowe dla rodzin w poszczególnych sołectwach
1. Jednorazowe prelekcje, pogadanki, spektakle 2. Festyny i inne imprezy plenerowe 3. Pozalekcyjne zajęcia taneczne dla dzieci 4. Imprezy sportowe 5. Modernizacja miejsc, w których odbywają się pozalekcyjne zajęcia sportowe
Były to głównie inicjatywy skierowane do dzieci i młodzieży, realizowane przez Gminną Bibliotekę Publiczną, Rady Sołectkie, Ochotnicze Straże Pożarne.
dofinansowanie półkolonii profilaktycznych
Działania edukacyjne na rzecz uczniów szkół podstawowych i przedszkoli na terenie gminy , dofinansowanie zlotu rodzin abstynenckich , działania profilaktyczne powiązane ze uprawianiem sportu dla dzieci i młodzieży
działania podejmowane przez rady sołectkie , stowarzyszenia, fundacje w zakresie zagospodarowania czasu wolnego od uzależnień i przemocy
festyny , spektakle,
Inicjatywy w zakresie przeprowadzenia warsztatów wśród dzieci i rodziców z zakresu przemocy, wsparcia rozwoju emocjonalnego
konkursy z zakresu profilaktyki uzależnień, zajęcia sportowe jako forma spędzania wolnego czasu
Oddolne inicjatywy realizowane były przez jednostki pomocnicze Gminy, lokalne grupy nieformalne oraz organizacje pozarządowe. Miały one w dużej mierze wymiar lokalnych wydarzeń o charakterze profilaktycznym, integrującym dla rodzin oraz dzieci i młodzieży.
Organizacja festynów, organizacja wycieczek z programem socjoterapeutycznym, warsztaty tematyczne, pogadanki w szkole
Organizacja spotkań lokalnej społeczności mającej na celu jej integrację oraz pokazanie alternatywnej formy spędzania czasu wolnego.
profilaktyczne działania placówek oświaty, klubów sportowych, sołectw, Domu Kultury, Ośrodka Profilaktyki
Projekty realizowane przez Kluby sportowe - zajęcia sportowe skierowane do dzieci i młodzieży Projekty realizowane przez szkoły - profilaktyka uzależnień behawioralnych Projekty realizowane przez sołectwa - festyn rodzinny

profilaktyka podczas zawodów sportowych , podczas wakacji i ferii zimowych, realizacja kampanii „Postaw na rodzinę”,
Promocja trzeźwości i aktywnego stylu życia bez uzależnień, konkursy, warsztaty profilaktyczne: "Baw się z nami na trzeźwo", „Stop uzależnieniom” „Jak alkohol i narkotyki wpływają na organizm dzieci i młodzieży”, „Wpływ odżywiania na zdrowie człowieka”, „W zdrowym ciele - zdrowy duch – aktywny tryb życia alternatywą zachowań ryzykownych i sięgania po napoje alkoholowe”, „Alkohol nie dla mnie – wybieram trzeźwość”, „Powstrzymaj modę na narkotyki”.
Promowanie zdrowego stylu życia, wzmacnianie więzi rodzinnych, zajęcia pozalekcyjne w zakresie sportu, tańca , nauki języków obcych
prowadzenie Klubów terapeutycznych, środowisk abstyntenckich, grup terapeutycznych
Prowadzenie prelekcji, pogadarek i zajęć obejmujących profilaktykę alkoholową, narkotykową, przeciwdziałanie przemocy
Realizacja programów profilaktycznych przez kluby sportowe prowadzące zajęcia dla dzieci i młodzieży
Realizowane były projekty przygotowane przez kadrę pedagogiczną szkół podstawowych uwzględniające problemy uzależnień używania środków psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz przemocy w szczególności rówieśniczej.
spektakle profilaktyczne, debata
Spotkania abstyntenckie realizowane przez Stowarzyszenia,
spotkania integracyjne, festyny, zawody sportowe,warsztaty
Wsparcie festynów dla dzieci.
Współorganizowanie zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją społeczną oraz ryzykiem sięgnięcia po używki.
współpraca w organizowaniu złołu osób, rodzin z ruchów trzeźwościowych
Wydarzenia kulturalne połączone z promocją zdrowego stylu życia, doposażanie szkół w sprzęty wspomagające profilaktykę.
zakupiono materiały profilaktyczne, które były wykorzystane w ramach profilaktyki podczas festynów, pikników i imprez lokalnych na terenie gminy Dąbrowa Prowadzone były warsztaty skierowane do dzieci i rodziców.